

Hétszínvirág Baptista Óvoda és Bölcsőde

8111 Seregélyes, Templom köz 1.

Hétszínvirág Baptista Óvoda és Bölcsőde

Pedagógiai Program

2026.

Hatályos: 2026. 08. 31.

Készítette:

Kosaras Istvánné
főigazgató

Tartalomjegyzék

Ajánlás	3
Preambulum	5
A Baptista Szeretetszolgálat küldetésnyilatkozata	6
Az óvoda bemutatása	7
Általános alapelvek	12
Gyermekekép, óvodakép	14
Az óvodai programunk célja és feladatai	15
Az óvodai nevelés alapfeladatai	16
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	23
Az anyanyelvi - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	34
Az óvodai élet megszervezése	41
A tevékenységek időkeretei	45
Külső kapcsolatok rendszere	53
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése	56
A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve	58
A beilleszkedési és tanulási magatartási gondokkal küzdő gyermek	69
A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekkel kapcsolatos helyi szabályozás	74
Tehetséges gyermek, tehetséggondozás	76
A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek	82
Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai	82
Iskolaérettségi kritériumok	121
A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek	122
A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek, óvodánk	124
gyermekvédelmi munkája	124
A szülő, a gyermek, az óvodapedagógus együttműködésének formái	127
Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, tevékenységek és programok	131
Egészségfejlesztési program	138
Gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	141
A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek	144
Záró rendelkezések	145
Pedagógiai Program – Legitimációs záradék	146
Melléklet	147

Ajánlás

Az óvoda nevelőintézmény, melynek legfőbb célja a gyermek képességéhez, fejlődési üteméhez alkalmazkodó komplex személyiségfejlesztés.

Az óvoda funkciójából eredően neveljük, védjük, gondozzuk gyermekeinket, biztosítva a korszerű, optimális feltételeket. A gyermeki fejlődésbe vetett bizalom alapján elősegítjük, hogy eligazodjanak az őket körülvevő világban, megtanulják hogyan éljenek a közösségben, az óvodai életen keresztül felkészítjük az iskolai közösségi életre.

A tartalmas, színes tevékenységek révén személyiségük, egyéni képességeik fejlődnek, mely szorosan kapcsolódik a gyermek egyéni szükségleteinek kielégüléséhez, melyben hangsúlyt kap a szabad játék.

A környezet fenntarthatóságának érdekében szükséges ismeretek, magatartási minták, értékek és életviteli szokások kialakítása.

Ösztönözzük az óvodások élményszerű tapasztalatszerzés (kirándulások, parkokba, bemutatóhelyekre, állatkertbe, természetséták. Mindezek elősegítik a környezetre figyelő magatartásforma megalapozását.

Az óvodai nevelésben biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését az interkulturális, multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Tudjuk, hogy minden szülő a legfőbb, a legjobb emberi értékeket próbálja átadni a gyermekének – szeretetet, biztonságot, boldogságot, tudást, kultúrát, hitet és reményt. Az óvodai nevelés keretében a családi nevelésre alapozva neveljük a gyermekeket.

Az Alapprogram és az erre épülő helyi nevelési programunk abból a tényből indul ki, hogy az óvoda nem iskola és nem vállalhatjuk fel annak funkcióit. A gyermekkor szépségeit, értékeit meg kell őriznünk.

Feladatunk, hogy a gyermek életkorának megfelelően mintegy „anyaölből” lehetőséget kapjon a játékra, a spontán utánzásos tanulásra.

Óvodánk gyermek centrikus. A harmonikus fejlődéséhez vezető út alapja a játékos tevékenységekre épített népi-és helyi hagyományok ápolása.

Céljaink, feladataink megvalósításához szükségünk van a családdal való jó kapcsolatra. Arra törekszünk, hogy óvodánk vonzó legyen a családok számára és programokkal biztosítsuk a gyermeki személyiség fejlődését, egyéni képességeinek megfelelő fejlesztését.

A helyi nevelési programokat ajánljuk a Fenntartónak, valamint a jelenlegi és leendő szülőknek, pedagógusoknak és minden kedves olvasónak.

Kosaras Istvánné

főigazgató

Jogsabályi háttér:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 77/2025. (IV.15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról.
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2023. évi LII. törvényével, illetve annak 401 /2023. Korm. rendeletével életbe léptette a pedagógusok új előmeneteli rendszerét, valamint átalakította a tanfelügyeleti, önértékelési rendszert.

Preambulum

“...a ti hitetek mellé ragasszatok jó cselekedetet, a jó cselekedet mellé tudományt, tudomány mellé pedig mértékletességet, a mértékletesség mellé pedig tűrést, a tűrés mellé pedig kegyességet, a kegyesség mellé pedig atyafiakhoz való hajlandóságot, az atyafiakhoz való hajlandóság mellé pedig szeretetet.”

(Péter második levele, 1: 5-7)

A Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy elhívása az oktatásban:

Az ősi bibliai igazság – „A bölcs tanítás az élet forrása.” (Pb.13:14.) – ma is érvényes. A baptista iskola célja, hogy gyermekei a lehető legjobb alapokat kapják egy boldog, kiteljesedett, sikeres jövőhöz.

A baptista köznevelési intézmény keresztény értékekre és gondolkodásra épül, így a Teremtő és a teremtmény tisztelete, a gyermekszerepet alapozza meg a színvonalas nevelési-oktatási munkát, és a gyermekek személyiségének optimális fejlesztését.

Az Európában 450 éves, Magyarországon több mint 160 éves Baptista Egyházra a kezdetektől jellemző, hogy a társadalom felé nyitott, bibliai értékeket közvetítő, családközpontú közösség. Felnőtt-keresztséget gyakorló, több generációs gyülekezetekből álló protestáns felekezet, amely az egyén döntésére, szabad akaratának tiszteletben tartására épít. A Magyarországi Baptista Egyház több mint száz éve működtet egyházi oktatási intézményt és a rendszerváltás óta tart fenn általános iskolát, óvodát és alapfokú művészeti iskolát.

Keresztyén szellemű nevelésünk feladata, hogy a személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése által gyermekeink önálló, felelősségteljes cselekvésre, őszinteségre, szabadságra törekvő, saját magukra a mértékletesség, másokra a türelem keresztyéni erényeit alkalmazó, helyes erkölcsi érzékkel rendelkező, problémamegoldó személyiséggé váljanak.

Hisszük, hogy a szeretet a leghatékonyabb pedagógiai módszer, és ezzel támogatjuk, hogy a gyermekek e segítséggel találjanak rá az útra, az evangéliumi hitre, mely az Úr Jézuson keresztül Istenhez vezet.

A baptista óvoda: Több, mint óvoda. Magyarország egyik legnagyobb segélyszervezete.

A Baptista Szeretetszolgálat megalakulása óta arra törekszik, hogy minden erejével és lehetősége szerint segítsen a szükségben lévőeknek. A Baptista Szeretetszolgálat – alaptevékenységébe jól illeszkedően –intézményeiben sokat tesz a hátrányos helyzetű, sajátos nevelésű igé-

nyű, és a roma tanulók felzárkóztatásáért, és a tehetséges gyermekek fejlődésének kibontakoztatásáért. Küldetése, hogy az általa fenntartott intézmény több legyen, mint óvoda: az a hely, ahol a gyermek teljes körű támogatást kap személyisége és képességei kibontakoztatásához.

A Baptista Szeretetszolgálat küldetésnyilatkozata

Küldetésünk a ránk bízott gyermek fejlődésének minél teljesebb körű elősegítése.

A keresztyén elmének kell a legjobb elmének lennie, amelyet Krisztus értelme világosít meg, és amely integrálja Isten alapelveit az akadémikus ismerettel.

Küldetésünk személyes életpéldánkkal mintát adni.

Törekvésünk, hogy a baptista óvodai intézmény olyan irányító testülettel, főigazgatóval, pedagógusi karral és munkatársi gárdával rendelkezzen, akik a Biblia alapelveinek megfelelő nézőpontot alkalmaznak a mindennapi fejlesztő munka és az intézmény vezetése során.

Küldetésünk a gyermekek képességeinek kibontakoztatása

Minden tanulási tapasztalat célja, hogy hozzásegítse a gyermekeket Istentől kapott képességeik teljes kibontakoztatásához.

A tanítás a következőkre összpontosít:

- A gyermek számára megfelelő tevékenységek és szolgáltatások biztosítása
- A gyermek ráébresztése a társadalommal való kapcsolatára és az iránta való felelősségére
- Minden nevelési programba tartozó és ahhoz kapcsolódó óvodai tevékenység segítse a gyermekek intellektuális, lelki, társadalmi, érzelmi és fizikai fejlődését.

Küldetésünk működés szempontjából hitelesnek lenni.

Törekvésünk, hogy az intézmény mindennapos működési gyakorlata az integritás (feddhetetlenség, tisztesség, becsület), hatékonyság és számon kérhetőség következetes mintaképe legyen.

A bibliai értékeket következetes alkalmazása, ahogy az oktatási intézmény:

- Példamutató igényességet mutat az intézmény működési szabályzatának fejlesztésében és a számon kérhetőség terén az intézményvezetés működésében.
- Az emberi erőforrásokat etikusan és igazságosan kezeli.
- Az pénzügyeket feddhetetlenül és nyíltan kezeli, ill. ellenőrzi.
- A kormánnyal és a hatóságokkal egyenes és krisztusi kapcsolatot tart fenn.
- Etikus, világos és nyílt fejlesztési és stratégiákat dolgoz ki.
- Igazságos és következetes irányítási rendszert alkalmaz.
- A szülői kapcsolatok terén őszinteséget, nyíltságot és igazságosságot képvisel.

A Baptista Szeretetszolgálat által fenntartott óvodák által megfogalmazott értékek

- Intézményünkben legfontosabb alapértéknek tartjuk a gyermekek tiszteletét, szeretetét, elfogadását.
- A családokkal együttműködünk, elsődlegesnek tartjuk a családi nevelést, melyet az óvodai neveléssel kiegészítve törekszünk a harmonikus személyiségfejlesztésre.
- Pedagógusainktól, nevelést segítő munkatársainktól és a szülőktől is elvárjuk a humanista erkölcsi értékek tiszteletben tartását, az ennek megfelelő magatartás tanúsítását, úgymint: az egészség védelmét, munkához való hozzáállást, tanulás iránti igényt, a szeretet képességét, az egymás iránti tiszteletet, a megbocsátás, bocsánatkérés képességét, a megbánást, jóvátételt, a segítőkészséget, együttérzést, egymás elfogadását. Kialakulásuk, fejlődésük támogatása mintaközvetítéssel valósul meg a közösségi nevelés során.
- Tiszteletben tartjuk a gyermekek, szülők és az intézményi dolgozók világnézeti elkötelezettségét, felekezeti hovatartozását.
- Kiemelten fontosnak tartjuk a gyermeki játék jelentőségét, a játékos fejlesztést, a tevékenységekben gazdag óvodai életet.
- Fontosnak tartjuk az esélyteremtés lehetőségének biztosítását minden gyermek számára.
- Kiemelten kezeljük az egyéni érési ütemhez, képességekhez igazított fejlesztést.

Az óvoda bemutatása

Intézményem, melyet szeretnék bemutatni, a Seregélyes nagyközségben található Hétszínvirág Baptista Óvoda és Bölcsőde. Fenntartója a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy. A baptista óvoda több mint óvoda. Fenntartónk és intézményünk szívügye és küldetése a hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatása, a szegények és bajba jutottak megsegítése, valamint a különösen tehetséges gyerekek felismerése és képességeik kibontakoztatása. Ahogy óvodánk Pedagógiai Programja is írja:

„A Baptista Szeretetszolgálat küldetése, hogy az általa fenntartott intézmény több legyen, mint óvoda, ahol a gyerek teljes körű támogatást kap személyisége és képességei kibontakoztatásához.”

Óvodánk egy központi épülettel rendelkezik. / 2023.09.01.-én bezártuk a telephelyünket és őket is a Központi óvodában helyeztük el./ A telephelyen 1 vegyes csoport, a központi Nagy örömeinkre 2011 szeptemberében került átadásra Központi óvodánk, a KDOP-5.1 Közös egy-másért pályázat kapcsán felépített, gyönyörű, modern, új központi épületünk. Ebben a csodálatos épületben optimális körülmények között cseperedhetnek gyermekeink. Tágas, világos, esztétikus terekkel rendelkezik. A csoportszobák kiválóan felszereltek, ezen kívül fejlesztő szobáink is vannak, valamint egy nagy és praktikus tornaterem is segíti pedagógiai munkánk zökkenőmentes elvégzését. Zárt udvarunkon is minden adott ahhoz, hogy a gyerekek biztonságos körülmények között tölthessék a játék idejüket, kielégíthetik mozgásigényüket. Biztosan állíthatom, öröm ilyen körülmények között dolgozni! Két gyönyörű, minden igényt kielégítő óvoda udvarunk van. A másodikat az új bölcsőde átadása után tudtuk kialakítani.

2023. november 06.-án került átadásra két csoportos új bölcsődénk, mindenki nagy öröme. Az épület az óvodához épült hozzá, így nagyon célszerű, hogy egy épületben vagyunk. A bölcsőde kihasználtsága az óta is 100%-os.

Pedagógiai Programunk címe: Négy vándor. Az óvodai nevelés alapprogramjával koherens, annak figyelembevételével nyerte el jelenlegi formáját. A program a környezeti nevelésre épül, kiindulási pontja a néphagyományok ápolása. Fontos a környezet megismerése, megszerettetése és védelme ebben a korosztályban, mert mély nyomot hagy bennük a gyermekkorban szerzett tapasztalat. Célunk, hogy környezetét, hazáját szerető emberré váljanak. A gyerekek megismerőtevékenységét vesszük alapul és eköré tervezzük a pedagógiai feladatokat. Fontos, hogy a gyerekek megtalálják a helyüket az őket körülvevő világban. Programunkban az a különleges, hogy mindennapjainkat a természeti környezetre figyelve, a jeles napok számbavételével tervezzük. Hitvallásunk, hogy óvodánkban minden gyerek sikeresen tevékenykedhet, alkothat a tehetséges és a hátrányos helyzetű gyerek is. Megfelelő ellátást és fejlesztést kap a speciális gondozást igénylő gyerek is. Alapító Okiratunk magába foglalja, hogy elláthatjuk a sajátos nevelési igényű gyerekeket is.

A Pedagógiai Programunk a jogszabályi és tartalmi elvárásokkal összhangban fogalmazza meg az intézmény sajátos nevelési-oktatási feladatait, céljait. A figyelem középpontjában a gyerekek kulcskompetenciáinak, illetve a személyiségüknek fejlesztése áll. A pedagógusok módszertani kultúrája kiterjed a személyes és szociális képességek fejlesztésére. A gyermeki tevékeny-

ség szabadsága alapelvünk, útmutató a gyermek egyéni fejlődési üteme. Az óvodapedagógusok sokat tesznek a közösségfejlesztésért a gyerekek és a kollektíva körében egyaránt. A Szülői Szervezettel együttműködésben sok programot rendez az intézmény.

Nevelőtestületünk 15 óvodapedagógusból áll (ebből 1 fő főigazgató és egy fő főigazgató-helyettes), és egy 2 főből álló fejlesztő csoport, 1 fő pszichológus, 1 fő gyógypedagógus, akik a mi óvodánkon kívül más baptista intézményekben is ellátják a sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyerekek fejlesztését. Nagyon erős a nevelőtestület és az intézmény kompetenciája, mert az óvodapedagógusok közül majdnem mindenki szerzett másoddiplomát, illetve szakvizsgát. 3 fő végzett közoktatás vezetői szakvizsgát, 1 fő óvodai szakértő, 1 fő gyógypedagógus tanár, 1 fő mérés-értékelés szakvizsgás pedagógus, 1 fő drámapedagógus, 1 fő szakvizsgás néptáncoktató, 2 fő fejlesztőpedagógus és 1 fő nyelv és beszédfejlesztő, aki óvodai szakértő is, minősítésekre jár minden héten egy napot. A főigazgató és másik két óvónő is mesterpedagógusi minősítést szerzett. Kompetenciánk tovább bővültek a fejlesztő csoport létrejöttével, ugyanis nevelőtestületünk pszichológussal, logopédussal, gyógypedagógussal gazdagodott általuk. Pedagógiai munkánkat segíti 4 fő pedagógiai asszisztens, 7 fő dajka, 2 óvodatitkár, 2 fő takarítónő és 1 fő karbantartó.

Intézményünkben 4 munkaközösség működik: Környezetvédelmi munkaközösség, Báb és dráma munkaközösség, Ének-zene munkaközösség, és Hagyományörző munkaközösség. Vezetői szakmailag kiemelkedő pedagógusok, a munkaközösséghez illeszkedő pluszképesítéssel rendelkeznek. Jól látszik a végzettségekből, hogy a szakma iránt elhivatott óvodapedagógusok alkotják közösségünket, állandóan tovább fejlesztjük magunkat, fogékonyak vagyunk az újdonságokra, melyeket beépítünk mindennapi munkánkba. Egymást folyamatosan tájékoztatjuk, az általunk megszerzett új ismeretanyagról, hogy mindenki magáévá tudja tenni azokat. Rendszeresen járunk különböző továbbképzésekre. A tudásmegosztás értekezleteken zajlik, melyek belső továbbképzésként értelmezhetők. Elköteleztettek vagyunk a szakmai fejlődésünkért. Az intézményben rendszeres és hatékony az információáramlás, valamint a kommunikáció. Az intézmény él az információátadás szóbeli, digitális és papíralapú eszközeivel is. A pedagógiai folyamatok gördülékenyen végbe mennek, a tervezés a nevelőtestület bevonásával történik. A vezető éves munkaterve összhangban van a stratégiai dokumentumokkal, valamint a munkaközösségek és a csoportok éves tervével. A Pedagógiai Program és a tervek megvalósítása közös munka, melybe a nevelő munkát közvetlenül segítő kollegáknak, valamint a szülőknek is fontos szerepük van. A teljes pedagógiai folyamat követhető a tematikus tervekben, a

naplókban, valamint a gyermeki produktumokban. Az ellenőrzés, értékelés oly módon valósul meg, hogy a gyerekek adottságainak, képességeinek megismerésére vonatkozó mérési rendszer működik. De készítünk elégedettségi méréseket is a szülők és gyerekek körében. Az intézményi önértékelés elvégzésére az intézmény munkacsoportot szervezett (BECS-csoport). Nemrég megtörtént mind az intézményvezetői, mind pedig az intézményi tanfelügyeleti ellenőrzés is. Mindegyik szép sikerrel és megelégedéssel zárult. Az intézmény külső kapcsolatrendszere széleskörű. A baptista intézményekkel szoros szakmai kapcsolatot ápolunk. A helyi iskolával, önkormányzattal több közös rendezvényünk van. Kiválóan működik az óvoda-iskola átmenet a településen. Óvodánknak 2 Kiválóan Akkreditált Tehetségpontja van, melyek nemcsak a Baptista Tehetségsegítő Tanáccsal állnak szoros kapcsolatban, hanem széles körben az ország más tehetségpontjaival.

Az intézményben folyó pedagógiai munkával összefüggő eredmények:

A legnagyobb eredmény, hogy a gyerekek jól érzik magukat az óvodában, a szülők elégedettek a gyerekek fejlődésével, kiemelkedő ellátást kapnak óvodánkban minden tekintetben. Nagy eredmény az előbb említett 2 tehetségpont néptánc, valamint dráma, irodalmi nevelés területén. 2010 óta folyamatosan elnyertük 3 alkalommal a Zöld Óvoda címet, melyért nagyon sokat dolgozott a Környezetvédelmi Munkaközösség. Célunk, hogy az óvodánkba járó gyerekek, szüleik és a dolgozók környezeti és egészséges életmód szemléletét formáljuk. A Zöld Óvoda címmel kapcsolatos feladatok egész évben folynak a gyerekek nagy örömeire. A környezettudatos életmód, környezetért felelős életvitel támogatása a Jeles Zöld napokhoz kapcsolódó programokon keresztül valósul meg. Mivel az eredmény szemmel látható, reméljük, hogy a gyerekek egész életére kihat a kezdeti éveikben magukba szívott környezetvédelem és természetszeretet.

A **pedagógus kompetenciáknak** igyekszünk megfelelni, ezt bizonyítja, hogy a nevelőtestület módszertani felkészültsége magas szintű. Alapos, korszerű szaktudományos és szaktárgyi tudással rendelkezik. A digitális eszközöket egyre többen és többször használjuk. A pedagógiai folyamatok, a tervezés éves szinten, tematikusan, téma hetekre lebontva készül el. Ezen belül minden foglalkozási ághoz napi szinten a tananyag tervezetei a naplóban találhatóak. Komplex módon és differenciáltan vesszük figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: a tartalmat, a gyerekek előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, hiányosságait.

Az óvodás gyerekjátékban, és tapasztalatszerzés által tanul a legtöbbet, ezért a módszereket ennek megfelelően kell kiválasztani, hogy élményt adjon a tudásszerzés. Az óvodapedagógusok a foglalkozás eredményessége függvényében felülvizsgálják előzetes terveiket. A tanulás támogatása elsődleges feladatunk. Figyelembe vesszük a gyerekek aktuális állapotát, ha kell, változtatunk előre kigondolt módszereinken. Óvodánkban legfontosabb cél a pozitív visszajelzésekre épülő, szeretetteljes légkör, ahol mindenki hibázhat, van lehetősége a javításra, fantáziája szárnyalhat, képességei szabadon kibontakozhatnak. Erre törekszünk nap, mint nap. Az egyéni bánásmód érvényesül. Sok esetben dolgozunk kis csoportos formában, ahol egy-egy gyerekkel kiemelten tudunk foglalkozni, élünk a különböző képesség szerinti differenciált feladatok lehetőségével. Ezt a gyerekek nem veszik észre, így sikeres az integráció a gyermekcsoportokban. Az óvónő minta a gyerekek számára, így viselkedésünkkel empátiát, türelmet, toleranciát sugárzunk a különleges bánásmódot igénylő gyerekek felé. Ezt a magatartást a gyerekek átveszik és ezzel egymást segítő, szerető közösségek kialakítására törekszünk. Egyéni fejlődési naplót vezetünk, az Ovikrétában évente kétszer feltöltjük a szülőknek és tájékoztatást adunk a gyerekek fejlettségi állapotáról. Ha valamelyik gyereknél hiányosságot, vagy zavart észlelünk, egyeztetünk a gyógypedagógussal és a főigazgatóval, majd megtesszük a lépéseket a probléma feltárására, megoldására. Szükség esetén vizsgálatra küldjük a Pedagógiai Szakszolgálathoz. A szakvéleményben leírtakat maradéktalanul próbáljuk teljesíteni. A csoportban felmerülő konfliktusokat igyekszünk, időben felismeri, helyesen értelmezi, és hatékonyan kezeli. Figyelünk arra, hogy céljainak megfelelően, változatosan válasszuk meg a különböző értékelési módszereket, eszközöket. Nyitottak vagyunk a szülők, a gyerekek, az intézményvezető, a kollégák, a segítő szakemberek visszajelzéseire, felhasználjuk őket szakmai fejlődésünk érdekében. Értekezleteink hatékonyak, mert mindenki elmondhatja a véleményét. A vitákban, és a megbeszéléseken mindenki kifejti szakmai álláspontját, fontos, hogy képesek legyünk másokat meggyőzni, és mi magunk is meggyőzhetők legyünk. A főigazgató mindenkit motivál arra, hogy részt vegyen az intézményi innovációban, pályázatokban, projektekben, rendezvények szervezésében.

Programunk jelenlegi formáját „Az óvodai nevelés alapprogramjának” fegyelembevételével nyerte el. A „Négy vándor” c. helyi nevelési program adaptációja. Programunk a gyerekek megismerőtevékenységét veszi alapul, köré szervezzük a pedagógiai, pszichológiai feladatokat.

Hitvallásunk: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”

(Tamási Áron)

Általános alapelvek

- **a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretete, megbecsülés, bizalom övezi:**
  - szeretetteljes odafordulás, a gyermekek feltétel nélküli elfogadása, egyéni igények figyelembevétele
  - a gyermek megismerése után egyéni bánásmód alkalmazása
  - a gyermek reális énképének, pozitív tulajdonságainak erősítése
  - a gyermek egyéni fejlődési ütemét figyelembe vevő komplex fejlesztés.
  - tájékozódás az otthoni környezetről, a családi szokások tiszteletben tartása.
  - a gyermek egyéni lelki állapotának és igényeinek figyelembevétele
  - a pozitív tulajdonságokra való építés, pozitív énkép kialakítása
- **a gyermeki játék tisztelete:**
  - a játék alaptevékenység, örömforrás, szabadon választott tevékenység
  - a játék feltételeinek biztosítása
  - a gyermeket megilleti a szabad eszköz és társválasztás
  - a játék a spontán tanulás és a kulturált kommunikáció fejlődésének legjelentősebb színtere, a készség-és képességfejlesztés leghatékonyabb módja
  - a játékszabályok, szokások alakítása, a gyermekek bevonásával
  - a játékeszközök szabad birtoklása (az egyezkedés képességének kialakítása érdekében)
  - a játékeszközök, tárgyak és a tér kreatív használatának lehetősége
  - játékra inspiráló egyéni és közös élmények biztosítása
  - a játékban megjelenő fejlődés béli különbségek tolerálása
  - mely során az óvónő szerepe:
    - rendelkezésre álló, segítőkész, bármilyen problémával lehet hozzá fordulni.
    - csak olyan szintű és mértékű segítséget ad, amire a gyerekeknek szüksége van
    - negatív tartalmú játékok játszását addig engedi, amíg a többi gyerek testi épségét nem veszélyezteti.
    - kezdeményezett foglalkozásokkal nem terheli az elmélyülten játszó gyermekeket.
    - nem elmélyült játék esetén, illetve segítségre szoruló gyermekek részére játéktevékenységet kezdeményez.

- **a szocializáció elősegítése:**
  - a játék, mint a legfontosabb szocializációs szintér
  - egyénre szabott befogadás biztosítása– beilleszkedés segítése
  - egymás elfogadása
  - támogató, inkluzív óvodai környezet biztosítása
  - az együttműködés szabályainak, az alapvető udvariassági szokások megalapozása, ezzel az erkölcsi értékrend megalapozása
  - társas kapcsolatok, érzelmi kötődések támogatása közös élményekkel, tevékenységekkel (tudjanak egymás sikerének örülni)
  - a csoportélethez kötődő hagyományok ápolása (közös élmények, programok, tevékenységek)
  - közösségépítés segítése
  - a konfliktuskezelés
  - az együttműködés, a kooperatív tanulás
  - megfelelő felnőtt mintával a másság elfogadása
  - stabil szokásrendszer, betartható-teljesíthető szabályok kialakítása
  - én- érvényesítési törekvés támogatása-*optimális határok között*
  - kompromisszumok, konszenzusok, önérvényesítés stratégiájának alakítása. (egyezkedések, választások, döntések segítése)
  - a csoportok kialakításánál a különböző szempontok szerinti arányok figyelembevételével szándékosan is teremtünk szocializációt fejlesztő szituációkat.
- **az egyéni készségek, képességek kibontakoztatása, a gyermeki személyiséghez igazodó pedagógiai módszerekkel**
  - a gyermek megismerése
  - egyéni fejlesztés, egyéni képességekre, erősségekre való építés
  - tevékenykedtetésen alapuló fejlesztés
  - tapasztalati úton történő ismeretszerzés
  - szabad tevékenységválasztás lehetőségének biztosítása
  - a sikeres iskolakezdést segítő készségek megalapozása
  - **Az egészségnevelési és környezeti nevelési elveket, programokat, tevékenységeket értékként kezeljük**
  - nevelő hatásunk a gyermek szokásrendszerét célozza meg

- életmódkultúra alapozása (egészséges táplálkozás, mozgás, edzés, pihenés) mintaadással
- a testi-lelki egészség összhangja
- egyéni igényeknek, helyzetnek megfelelő prevenció
- **a környezeti nevelési elvek**
  - környezethez való pozitív érzelmi viszonyulás
  - helyi környezeti kultúra szeretete, védelme
  - változatos tapasztaltszerzéssel, tevékenykedtetéssel egybekötött tanulási folyamatok
  - környezetvédelem elemeinek tudatos alkalmazása.
  - környezettudatos magatartás

Gyermekekép, óvodakép

Gyermekekép

Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Minden gyermek egyedi, egyszeri és megismételhetetlen személyiség és szociális lény, akik számára biztosítjuk az egyéni bánásmódot. *A gyermek fejlődő személyiség fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások- beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is- együttesen határozzák meg. A gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. A gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszünk. A gyermekek egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek, önmagához képest fejlődjön meglévő hátrányaik csökkenjenek, nem adva helyet bármiféle előítélet kialakulásának. Arra törekszünk, hogy óvodánkban minden fél, így az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, a szülők és a gyermekek számára a befogadó attitűd természetessé váljon.*

A gyermek kapcsolatait felnőttel és társaival pozitív érzelmi kötődés jellemezze, boldog, kiegyensúlyozott egyéniséggé váljon. Természetes élethelyzetekben tanulják az együttélés- együttműködés szabályait, gyakorolják a toleráns viselkedést, fejlődjék empátiás képességük.

Minden gyermeket egyedi módon fejlesztünk, igyekszünk őket önmagukhoz képest a legmagasabb fejlettségi szintre eljuttatni, akik majd egykor az óvodáskor végére a különbözőségek megtartásával természetes módon együtt élnek. Valljuk, hogy: „Minden gyermek abban fejlődik a legjobban, amiben jól érzi magát!”

Óvodakép

A gyermek számára az elsődleges szocializációs színtér a család. Az óvoda a családi nevelést kiegészítő önálló nevelési intézmény.

Az óvodai nevelés csak szeretetteljes, melegséget sugárzó légkörben lehetséges. A gyermek kiegyensúlyozott fejlődésének feltétele az óvónő szerető-védő gondoskodása, a simogató kéz melege, a biztató tekintet, melyek érzelmi biztonságot adnak a gyermek számára.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, *pedagógiai környezete* és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének feltételeit.

Óvodánk különös hangsúlyt fektet a mással nem helyettesíthető játék megvalósulására.

Biztosítjuk a nemzetiséghez tartozó gyermekek integrálását, bevonását az óvodai életbe.

Az óvodai programunk célja és feladatai

Alapvető célunk:

Hogy gyermekeink találják meg helyüket a környezetükben, az őket körülvevő világban. Fő hangsúlyt kap a környezet megismerése, és megszerettetése. Óvodánk ennek eredménye képpen 2010-ben elnyerte a „ZÖLD ÓVODA” címet és ennek szellemiségében kívánunk tevékenykedni. Nagy örömünkre 2013-ban ismét elnyertük ezt a címet.

A megszerzett tapasztalatok, élmények megjelennek a mindennapi tevékenységükben. Tevékenység során egyre több tapasztalatot szerezve, egyre jobban eligazodnak gyermekeink az őket körülvevő világban.

A program kiindulási vonala a környezeti nevelés és a néphagyományok ápolása, mert a gyermekkorban szerzett ilyen irányú tapasztalatok mély nyomot hagynak a gyermekeinkben, személyiségének gyökerei ebbe a talajba kapaszkodva segíti őket sikeres, környezetét, nemzetét szerető emberré válni.

Egyediségét adja programunknak, hogy a természeti környezetre figyelve a jeles napok szám-bavételével tervezzük mindennapjainkat. A gyermeki tevékenység szabadsága alapelvünk, út-mutató a gyermek egyéni fejlődési üteme.

Sikeresen tevékenykedhet, alkothat, a hátrányos helyzetű és tehetséges gyermek egyaránt, megfelelő gondozást kap, a speciális ellátást igénylő gyermek is.

Óvodánkban az Alapító Okirat alapján elláthatjuk a sajátos nevelési igényű gyermekeket is.

Nevelésfilozófiánk lényege: a ránk bízott gyermekeket formálni, alakítani, egyéni fejlettségük-ből kiindulva, egyéni fejlődési ütemeket figyelembe véve, önmegvalósítási szándékukat, gyer-meki szabadságukat és jogait tiszteletben tartva, érzelmileg elfogadva. *Egyházi fenntartású intézmény lévén szükségesnek tartjuk, hogy az intézmény teljes szellemisége biztosítsa a hit megélésének lehetőségét a nevelési és tanulási folyamatokban.*

Kiemelten fontos a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása, az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásának megerősítése az egyenlő hozzáférés biztosításával.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai integrálása, megfelelő fejlesztése.

Kiegészítve és tiszteletben tartva a családi nevelést, a benne még jelenlévő hagyományokat erősítve nevelünk a mindennapi élettel a mindennapi életre.

Az olyan gyermekek, akik fejlett kommunikációs készséggel és beszédkultúrával, harmonikus mozgással rendelkeznek, megismerő funkcióik kifejlődtek, érzelmi életük kiegyensúlyozott, szociális magatartásuk alkalmassá teszi őket a közösségben való tevékenykedésre, az iskolai élet megkezdésére.

Nevelőmunkákkal hozzájárulunk ahhoz, hogy hagyományait és környezetét ismerő és tisztelő, környezetével kiegyensúlyozott viszonyban élő, embertársait szerető felnőttekké váljanak.

Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés *feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki és értelmi fejlesztése.*

Ezen belül:

- az egészséges életmód szokásainak alakítása;
- az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés;
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása;

Az egészséges életmód kialakítása

- Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése, ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés fontossága, különösen a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése.
- A zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése.
- A fogmosás, a helyes öltözködés, a pihenés a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.
- *Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermeket azon ismeretek, készségek képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.*
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása. A környezettudatos magatartás megalapozása feladatunk.
- Megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve –speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki és értelmi nevelés feladatai ellátása kiemelt feladatunk.

Helye a nevelés folyamatában:

Az egészséges életmódra nevelés az egészséges életvitel igényének alakítása az óvodáskorúaknál kiemelt jelentőségű. Segíti a kisgyermek szükségleteinek kielégítését, elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakulásához és megteremti a nevelési hatások érvényesülésének feltételeit.

A környezeti tényezők segíthetik vagy lassíthatják az öröklött adottságok kibontakozását. Ezért nagyon fontos, hogy az óvoda feltételrendszere, szokásrendje, nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való legoptimálisabb alkalmazkodásra.

Célja: testi-lelki elégedettség és harmónia biztosítása az óvodai élet során.

Egészséges életmód iránti igény megalapozása az óvodai életet követő életszakaszokra.

Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

Feladatok:

- egészséges környezet biztosítása,
- betegségek megelőzése, korrekciója,
- helyes életritmus biztosítása,
- egészségügyi szokások, készségek, képességek elsajátíttatása.

A fejlesztés tartalma:

Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek szükségleteit és az esztétikus, higiénikus gondozásra fordítható időszükségletet.

Fontosnak tartjuk, hogy minden rugalmasan menjen végbe a folyamatosság keretein belül.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezetségét az óvodába lépéstől biztosítjuk, de mindaddig végezzük velük együtt, az egyéni fejlettségtől függően a teendőket, amíg nem biztosak a napi élethez szükséges szokások sorrendjében. A segítség azt jelenti, hogy a folyamatos tevékenységet szóbeli magyarázattal kísérjük.

A gyerekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása érdekében minden nap nyújtunk edzési lehetőséget a gyerekek számára.

- Naponta kétszer is (lehetőség szerint) a szabadban tartózkodnak a gyerekek
- Téli időszakban kihasználjuk a tél adta játéklehetőségeket (szánkózás, csúszkálás)
- Nagycsoportosainknak lehetőséget biztosítunk az úszásoktatásra (vízhez szoktatás)
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása.

Egészséges környezet:

Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják az egészséges életmód kialakulását, ezért gondoskodni kell a megfelelő tárgyi környezetről, melynek egyik színtere az óvoda udvara.

Udvarunk tágas, a gyermeklétszámnak megfelel. A játszóhelyek kialakítottak, homokozók, mászóakák, pihenőhelyek, állnak a gyermekek rendelkezésére, biztosítva a változatos tevékenységeket. Az elmúlt években telepítettünk fákat és bokrokat, hogy megfelelő árnyék legyen a gyermekeknek. A játékok, sportszerek biztonságára folyamatosan figyelünk. Az óvoda épületéhez vezető utak burkoltak. Természetes anyagokból készült udvari játékok bővítését még tervezzük.

A csoportszobák megfelelő méretűek, világosak, hideg időben az egész napos játék színterei, étkezés és alvás színterei is.

A falak színe világos, a csoportszobák megvilágítása megfelelő. A folyamatos szellőztetésre nagy figyelmet fordítunk. A hőmérséklet szabályozható.

A berendezések a gyermekek méretének megfelelőek, könnyen tisztántarthatók.

Az egészséges, tiszta környezet fenntartásának legfontosabb feltétele az alapos takarítás, fertőtlenítés, környezetbarát tisztítószerrel.

Betegségek megelőzése, korrekciója:

Óvodába csak egészséges gyermek járhat, a napközben megbetegedett gyermekeket lefektetjük, a szülőt értesítjük, szükség esetén orvoshoz visszük, a fertőző betegségek megelőzése érdekében biztosítjuk a megfelelő feltételeket (külön jellel ellátott törülköző, ágynemű, megfelelő fertőtlenítések stb.)

Figyelünk kell a személyiségzavarokra, neurotikus tünetekre, melyek kedvezőtlen családi légkör, súlyos lelki megrázkódtatás hatására alakulnak ki.

A leggyakoribb tünetek: a gyermek ingerlékeny, kapkodó, visszahúzódó, félénk, síró, passzív, esetleg agresszív, nem tudja figyelmét összpontosítani stb.

Ezek a gyermekek fokozott törődést, gondoskodást igényelnek, a gyermekben rejlő, tevékenységét blokkoló feszültséget igyekszünk feloldani, szükség esetén speciális szakember segítségét kérjük a Szakértői Bizottságon keresztül.

A veleszületett rendellenességek korai kiszűrése lehetővé teszi a mielőbbi korrekciót (nagyothallás, fénytörési hiba stb.)

A tartási rendellenességek megelőzése érdekében figyelni kell a helyes testtartásra, rendszeres fejlesztő mozgással javítható. A lúdtalp speciális lábboltozatot erősítő gyakorlatokkal, megfelelő lábbelivel és mezítláb járással megelőzhető. Óvodánk gyógytestnevelője külön foglalkozásokat tart orvosi javaslattal rendelkező gyermekeknek.

Az óvónőnek időben fel kell figyelni a rendellenességekre, tünetekre, s a szülők segítségével keresni kell az okokat és a megoldásokat a mielőbbi gyógyulás érdekében.

A helyes életritmus életkoronként is eltérést mutat. A gyermekek szellemi fejlődésének alapvető feltétele a gondozás központi kérdése.

A napi életritmus, a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek (pihenés, étkezés, egyéb tevékenységek) visszahatnak az életfolyamatokra.

Minden tevékenységnél alapfeltétel a jó hangulat, oldott légkör, kellemes közérzet.

A szabályok, szokások kialakításához hosszabb idő szükséges, a gyermekek egyéni képességei, adottságai, fejlettsége meghatározó.

Az egyéni fejlődést legjobban biztosítja a RUGALMAS NAPIREND. A napot nagy intervallumokra bontottuk, kevés tevékenység kezdetét, ill. befejezését kötöttük időponthoz. Egyes esetekben feltétlen szükség van időpont megjelölésre, mert vannak visszatérő tevékenységek, események (pl. ebéd, alvás) melyek minden alkalommal a nap ugyanazon időszakában valósulnak meg, és az óvoda sajátosságait is figyelembe kell venni.

A helyes életritmust a családdal együtt alakítjuk ki, figyelembe vesszük a gyermek otthoni környezetéből adódó igényeit (alvásiigény reggel, busszal közlekedők) és ajánlott napirenddel segítjük a családi nevelést.

Egészségügyi szokások készségek, képességek elsajátítása

Táplálkozás

A növekedés és fejlődés alapvető feltétele. A gyermekek az óvodában napi háromszori étkezéssel, kellő összetételben és elosztásban a napi tápanyagszükséglet 65-70%-át kapják meg. Az étrendről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket, az otthoni étkezéseket ehhez tudják igazítani. Lehetőségeikhez képest a konyhán változatos, vitamindús ízletes ételeket főznek, betartva az OÉTI ajánlásait. A gyermekorvos az étlapot hetente ellenőrzi és aláírja, szükség esetén tanácsokat ad, a korszerű táplálkozással kapcsolatban. A tízórai és az ebéd közötti időszakban gyümölcsöt és zöldséget kapnak a gyerekek.

Az óvodában tízórai, ebéd, uzsonna áll a gyerekek rendelkezésére meghatározott időben. Mivel a gyerekeknek nemcsak a fejlődését, de a közérzetét is befolyásolja az étkezés, igyekszünk az egyes gyerekek szokásait, kedvelt ételeit, érzékenységét, esetleg undorát megismerni. Tapintattal szoktatni őket a kívánt korszerű táplálkozási követelményekhez, ismeretlen ízekhez. Az ételallergiás gyermekek részére a szüleik által készített étel szakszerű tárolását és melegítését biztosítjuk. Az egészséges táplálkozás érdekében zöldség ill. gyümölcsnapot tartunk, próbáljuk kiküszöbölni az indokolatlan édesség és cukorfogyasztást, meggyőzni a szülőket a megfelelő rágás és vízivás fontosságáról.

Hagyományápolásunkban vonzó feladat az ünnepek hagyományos ételeink elkészítése, elfogyasztása pl. farsangi fánk, karácsonyi mézeskalács, lángos sütés, kürtöskalácssütés szüretkor. Az étkezés feltételeinek biztosításában a gyermekek is közreműködnek, különös figyelmet fordítunk az esztétikus terítékre, a gyermekméretű eszközökre.

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaság iránti igényüket fejleszti.

Az óvónő szükség szerint maga is közreműködik az ápolási szokások kialakításában, közben bensőséges kapcsolat alakul ki a gyermek és az óvónő között, ezek eleinte a kapcsolatfelvételt szolgálják, később a tevékenység megtanulását segítik. Alkalmazkodunk a gyermek egyéni igényeihez, otthonról hozott szokásaihoz és befolyásoljuk az otthoni szokások alakulását.

Személyi higiéne szempontjából fontosnak tartjuk a naponta többszöri fésűlködést, az otthoni haj-és körömápolást, valamint a fogmosást.

Orrtörlésre papírzsebkendőt használunk, mely a gyermekek által elérhető helyen van, használat után fedett szeméttárolóba kerül.

A gyermekek a WC-t a nap bármely időszakában igényük szerint használják, az intim helyzetű WC használat megoldott. A gyermekeknek jellel ellátott törölközőjük van, amit szükség szerint cserélünk. A gyermekek fokozatosan, az egyéni fejlődés ütemének megfelelően jutnak el a személyes gondozottság igényléséig.

Öltözködés

Az öltözködés védekezés az időjárás hatásai ellen, de fejleszti a gyermek ízlését, önállóságát. A szülők számára is elfogadott a réteges öltözködés, amely a gyermek egyéni igényeit szolgálja.

A lúdtalp megelőzése érdekében nem javasoljuk a sarok nélküli cipőben járást, papucs használata nem megengedett. Csereruha, cserecipő, tartalék fehérnemű, tornaruha, szabadidőruha a gyermekek számára a szülők által biztosítva van.

Edzés

Az edzés nagyon fontos az egészség megőrzéséhez. A légfürdőzés, a tornaruhában végzett testnevelés, és a szabadban töltött minél több idő hozzájárul a gyermekek egészségének, erőnlétének fokozásához. Ősztől nyárig nagyon sok időt töltünk az udvaron a délelőtti és délutáni órákban egyaránt.

Nyári időben a gyermekek kedvelt tevékenysége a vízzel, homokkal való játék, mezítláb, fürdőruhában. A környezeti adottságokat kihasználva sokat sétálunk, kirándulunk.

Ha sokat vagyunk olyan környezetben, ahol a gyerekek sok mozgáslehetőségnek vannak kitéve (erdő, árok, mászásra, egyensúlyozásra alkalmas lehetőség szánkódomb, ügyességi kerékpározás, futball házibajnokságra edzés) ott a célszerű mozgást igen gyorsan elsajátítják. Ha ezt tudatosan erősítjük, fokozzuk fejlődésüket és tökéletesítjük mozgásukat.

Mindez gyermekcsoporttól, egy-egy gyermek fejlettségétől, a differenciált feladatadástól függ. Rendszeres, örömmel végzett mozgással szoktatjuk őket az egészséges életvitelre. Kirándulások, sportnapok játék délelőttök szervezésével ezt még erősítjük.

Évente két alkalommal úszásoktatás, vízhez szoktatás szervezése a nagycsoportosok részére.

Pihenés, alvás

Az óvodáskorú gyermek fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges a megfelelő pihenés. Reggel a korán érkező gyermekeket, amennyiben ilyen igényük van, lefektetjük, és nyugodt körülményeket biztosítunk számukra. A délutáni pihenés előtt mesével, énekkel altatunk, figyelünk a zaklatott, nyugtalan gyermekekre.

A gyermekek alvási szokásait tiszteletben tartjuk (apróbb tárgyak, kendők, játékok). Lehetőség szerint megfelelő méretű, kényelmes ágyon, csendben pihennek a gyermekek. A helyiség folyamatos szellőztetését biztosítjuk.

A gyermekek otthonról hozott saját párnán /lapos szivacs párna/ és jellel ellátott takaróval alszanak, pihennek.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Igényesek lesznek a tisztaság iránt, önállóan mosakodnak, törölköznek, használják a körömket, a fésűt, rendben tartják hajukat. Önállóan mosnak fogat, fogápoló szereket tisztán tartják. Helyesen használják a zsebkendőt.

Saját magukat kiszolgálják, önállóan tevékenykednek, holmijukra vigyáznak.

Mindennapi szükségleteiket önállóan kielégítik. Tisztán étkeznek, közben kulturáltan viselkednek. Megfelelően használják az evőeszközöket.

Csukott szájjal rágnak. Igénylik az asztal esztétikai rendjét. Önállóan öltöznek, vetkőznek ruháimmukkal gondosan bánnak, cipőjüket megkötik. Képesek önállóan eldönteni, hogy fel- vagy levegynék ruhadarabot magukról.

Ügyelnek saját személyük és a környezetük rendjére, gondozottságára. Az eszközökkel, berendezésekkel óvatosan bánnak, a rendetlenséget megszüntetik,

Igényükké válik a levegőzés, szívesen tornáznak, vesznek részt mozgásos játékokban. Nem félnek a víztől, alapfokon tudnak úszni.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értéorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulásához.

- Az óvodáskorú gyermekek egyik jellemző tulajdonsága, magatartásának érzelmi vezérlése. Ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.
- A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik.
- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyerekek és az óvoda alkalmazottai közötti kapcsolatot, pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Óvodánk egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlesztését, én tudatának alakulását és teret enged önkifejező törekvéseinek.
- Az óvoda a gyermekeket annak elfogadására, megértésére neveli, hogy az emberek különbözhetnek egymástól.

- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása. A gyermek erkölcsi tulajdonságainak, mint a segítőkészség, az önzetlenség, figyelmesség együttérzésének, önfegyelmének, kitartásának, szabálytudatának szokás és normarendszerének kialakítása.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebbé és tágabb környezetét, ami a nemzeti identitástudat a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet a szülőföldre való kötődés alapja.
- Célunk, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, emberi környezetben megmutató jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából, az óvodapedagógusok és az óvoda valamennyi dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős óvodánk együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Helye a nevelés folyamatában

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi beállítódása. A személyiségben belül az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonos, szeretetteljes légkör vegye körül. Az „én” fejlődésében a 2.5 -7 éves szakasz kiemelt jelentőségű. A 2.5 -4 évesre jellemző agresszív, önérvénytudó énes magatartástól 7 éves kor végére eljut a gyermek a kezdeményező, együttműködő, szociális magatartás, viselkedés szintjére. Ez természetesen csak csoporthelyzetben valósulhat meg.

Az együttesség, a közösen átélt élmények bizonyos többletet adnak a csoporttagoknak, növelhetik az egyén társas hatékonyságát, módosíthatják viselkedésmódjait, egészséges összehasonlítási lehetőséget kínálnak, ebből következően reális önismeret, önértékelés kialakulását teszik lehetővé. A kisgyermek életében a környezetnek a csoportnak kiemelkedő jelentősége van.

A szociális tanulás legfőbb eszköze óvodáskorban az utánzás, a mintakövetés, a felnőtt, majd a társmodell szociális viselkedésének érzelmi indíttatásából fakadó átvétele, majd e minta egyre szélesebb kiterjedése, mely megnyilvánul a gyermek tevékenységében.

Célja: a személyiség, az „én” kifejlődése során optimális kapcsolat alakítása a szűkebb és tágabb társadalmi környezettel. Pozitív érzelmi viszonyulásra törekvés, úgy az akaratú életük, mint jellemvonásaik alakításában, tiszteletben tartva a gyermekek egyéniségét.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Feladatok:

- Az érzelmi nevelés és szocializáció feltételeinek megteremtése,
- Kapcsolatok biztosítása, elősegítése, tiszteletben tartása,
- Értékek, normák, közvetítése, annak színterei.

A fejlesztés tartalma:

Az érzelmi nevelés és a szocializáció feltételeinek megteremtése. Törekedni kell a barátságos, derűs légkör kialakítására, mert ez ad a gyermek számára biztonságérzetet. A derűs alaphangulat tevékenységre serkent. A folyamatos napirend is azt a célt szolgálja, hogy a gyermekek kedvük szerint választhassanak a különböző tevékenységek közül, dönthessenek kedvük és igényük szerint kivel mit és hogyan játszanak. A várakozás és a túlszervezés kiküszöbölése nyugalmat eredményez.

A gyermekek közösségi életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, legyenek összhangban az óvoda környezetével, a gyermekek ötleteinek, igényeinek megfelelően is formálódják.

Mindenütt legyenek kuckók, bensőséges zugok, leválasztott sarkok, amelyek a csoportszobák családi jellegét, intimitását növelik.

A derűs légkör alapozza meg a gyermekek érzelmi kötődését óvónőjükhöz, az óvoda felnőtt dolgozóihoz. A csoportban dolgozó dajkák magatartásukkal, a gyermekekhez való viszonyulásukkal, bánásmódjukkal segítsék elő, hogy minden óvodába járó gyermek jól érezze magát, szívesen járjon óvodába, tekintse második otthonának azt.

Kapcsolatok biztosítása, elősegítése

A felnőtt-gyermek kapcsolat alapja és háttere minden pedagógiai munkának.

Az érzelmekre épülő szeretetteljes kapcsolat lehet az alapja az új megértésének, az élményfeldolgozásának, a szociális viselkedésminták átvételének, a normák, szabályok elfogadásának, a konfliktushelyzetek megoldásának.

Igen fontos ezért az érzelmi támaszt nyújtó, a függőségi törekvéseket kielégítő meleg nevelői attitűd. Az óvónő személyiségének modell értékével hat a csoportszerveződés folyamatára, serkentője a gyermekek egyéni fejlődésének. A gyermekek érzékenyen reagálnak az óvónő érzelmeire, viszonya egy-egy gyermekhez szándéka ellenére is hat a csoporton belüli kapcsolatokra. Igyekezzen minden gyermekhez szeretettel, megértéssel fordulni.

A gyerekek érezzék, majd értsék meg mit tart helyesnek, mit miért utasít el. Mindezt fejezze ki cselekvéseiben, szavaiban. A gyermekek így kezdetben érzelmileg, később belátás alapján azonosulnak azzal az értékrenddel, amelyet számára az óvónője közvetít. Magatartása legyen határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, őszinte.

A gyermekekkel igazságosan és differenciáltan, egyéni sajátosságaihoz igazodva bánjék, követeléseiben vegye figyelembe a gyermekek fejlettségét, törekvéseit, de tartsa szem előtt fejlesztésük feladatait is.

Az óvónő és a gyermek kapcsolatának alapvetően fontos követelménye, hogy e kapcsolatban az óvoda valamennyi felnőtt dolgozójának magatartása, legyen határozott, következetes, barátságos szeretetteljes, őszinte, minden gyermek számára elfogadó és toleráns, tehát minta értékű.

Gyermek-gyermek közötti kapcsolat

Ahhoz, hogy a gyermek a csoport tagjának érezze, magát tapasztalnia kell, hogy őt számon tartják, hogy a csoportnak szüksége van rá. A kortársi kapcsolatok szerepe nagy hatású a szocializációban. Ehhez az óvodai nevelés – a családi nevelésen túl – semmivel sem pótolható szocializációs színteret biztosít a gyermek számára.

A gyermek-gyermek közötti kapcsolat a személyiségfejlesztésben több szempontból is fontos, az egyes gyermekeket gazdagítja, az egészséges „én” fejlődéshez biztosítja a sokoldalúságot, az összehasonlítási lehetőséget. A csoportközeg segíti, lerövidíti a tapasztalatszerzés útját, alkalmat ad a probléma többirányú megközelítésére, így rugalmas gondolkodásmódot alakít.

A kortárs is modell a gyermek számára – amit egy vagy több gyermek átvesz – ezek egy része állandósul, a gyermek beiktatja szokásrendjébe.

A felnőtt felelőssége, hogy a gyermekcsoport szociális atmoszférája hogyan alakul.

A szocializáció folyamatában figyelniünk kell, hogy a gyermekek „én” tudata megerősödjék, én-képe a különböző tevékenységek során és a kapcsolatokban differenciálódjék, egyetlen gyermek se tűnjön el észrevétlenül a csoportban. El kell érniük, hogy figyeljenek egymásra, legyenek képesek beleélni magukat más gyermek helyzetébe, ez elősegíti, hogy minden gyermek önálló, aktív személyként élje meg önmagát, hogy az „én és a másik” elkülönüljön.

Így a gyermekek a csoportnak nem névtelen, hanem egyéni színekkel, tulajdonságokkal rendelkező tagjai lesznek. Segíteniünk kell az egymáshoz közeledő gyermekek tevékenységét, barátságok alakulását.

A konfliktusok kezelését önállóan oldhassák meg, beavatkozásra csak akkor kerüljön sor, ha veszélyben van a gyermek.

Segítsük elő, hogy a különböző tevékenységek végzése közben együttműködve közösen oldhassanak meg feladatokat. A spontán kialakult csoportok mellett alakítsunk egy-egy csoportot bizonyos feladatok elvégzésére (pl. növénygondozás).

Tapasztalhassák meg, közösen örömtelibb és eredményesebb minden tevékenység.

Fontos, hogy a gyermek elfogadja társaitól eltérő külsejét, viselkedését, másságát.

Törekedjünk arra, hogy az óvodába, de más csoportba tartozó gyerekek is érezzék, hogy összetartoznak, ezt közös tevékenységek szervezésével érhetjük el. A néphagyományra épülő programunkban erre nagyon sok lehetőség adódik.

Értékek, normák közvetítése

A közösségi szokások előfeltételei annak, hogy a gyermekek beilleszkedjenek a közösségbe. Kialakításuknál kezdettől fogva figyelni kell arra, hogy pozitív érzelmekhez kapcsolódjanak és lassan felismerjék a szokás értelmét és minél önállóbban alkalmazzák a gyermekek. Ezeket ismerje az óvónő – köszönés, kérés, segítség stb. saját példaadásával adjon mintát a gyermeknek az utánzásra.

A gyermekek boldogulása, a felnőttekhez és gyermektársaikhoz való viszonyulásától alapvetően függ, ezért akkor nevelünk hatékonyan, ha e viselkedés kialakítását alapvető feladatnak tekintjük. Meghatározzuk az együttélés szokásait, normáit, elősegítjük az azokhoz való alkalmazkodást. A szoktatást példamutatással, a követelmények következetes betartásával alakítjuk. Mindez az óvónőtől az egyéni bánásmód széles körű alkalmazását kívánja meg.

Az együttélés, a viselkedés érvényesítendő módjai:

A bizalom a felnőtt- gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatban alapja, feltétele minden emberi együttlétnek.

A szeretetteljes magatartás, barátságos, biztonságos légkört biztosít a gyermekek számára. Segítjük őket érzelmeik megjelenítésében, követendő példát mutatunk.

A tiszteletadás – alapvető követelmény. Tisztelet a felnőtt családtagokkal, az óvoda dolgozóival, vendégekkel, csoporttársakkal szemben. Megnyilvánulásai szóban és kommunikációs helyzetekben.

A csoporttagok egymás iránt érzett és nyilvánított megbecsülése. Figyeljenek társaik és a felnőttek munkájára és vigyázzanak a produktumra.

Tevékenységük során gyakorolják a tapintatos viselkedést (pl. vigasztalják szomorú társukat stb.)

Legyenek figyelmesek, éljék át és válják szokássukká a mások számára szerzett öröm, A segítségnyújtás számtalan formáját legyen alkalmuk megélni (segítsenek gyengébb társuknak, kisebbeknek).

Tanulják meg késleltetni vágyaikat, kívánságaikat, legyenek türelmesek.

Tapintatos nevelői magatartással neveljük önfegyelemre, a gyermek egyéni céljait a csoportnormákhoz alkalmazkodva valósítsa meg, ha kell, rendezze át elképzeléseit, vagy mondjon le eredeti szándékáról.

Önértékelése az óvodai élet gazdag tevékenységrendszerében fejlődik, minél jobban kialakul, annál fontosabb számára a kudarcűrész képessége, mely által lehetővé válik a viszálykodásmentes csoporttársi együttműködés.

Beszoktatás – befogadás

Az első találkozás az óvodával minden gyermek esetében alapvetően befolyásolja a csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát.

A kisgyermekben bizonytalanságot, „elveszettségi érzést” kelthet a számára idegen környezet. Ezért kiemelten kezeljük gyakorlatunkból és tapasztalatainkból adódóan a gyermek befogadását, annak előkészítését és folyamatosságát.

A beírást követően, családlátogatás során megismerkedünk a gyermekkel, szüleivel, a környezetével. Beszélünk a gyermek családban betöltött helyéről, érzelmi kapcsolatairól.

Lehetővé tesszük, hogy ellátogassanak az óvodába, ismerkedhessenek a leendő óvó nénikkel, környezettel. A szülőket kérdőív kitöltésére kérjük a gyermekek alaposabb megismerése érdekében.

A zökkenőmentes beszoktatás érdekében a gyermekek fogadása fokozatosan történik.

A kedvenc játékaikat, tárgyaikat, eszközeiket magukkal hozhatják. Ezek a tárgyak fokozzák biztonságérzetüket.

Hagyományok, ünnepek

A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődések, tervezgetések, a holnap öröme távlatot jelenthet a gyermek számára. Az óvodai élet szokásai, hagyományai, ünnepi érzelmei átélésre, gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőséget. Programunkból adódóan a népi hagyományokhoz kapcsolódva alakítottuk ki óvodánk ünnepeit. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek maguk is részt vegyenek a szervezésben, a mindennapi élettől eltérő legyen, és az esemény tartalmától függően a szülők is aktívan közreműködjenek.

A tevékenységek egy része kizárólag a gyermekcsoportokban kerül megvalósításra (sütés, közös díszítés, kirándulások) más részük az egész óvodára kiterjed (óvónők bábozás, dramatizálás). Az ünnepeknél is ezeket az elveket követjük.

Az ünnepek, hagyományok három témakörre épülnek:

- a gyermekekhez kapcsolódó ünnepek: születésnap, gyermekhét, anyák napja, évzáró jótékonysági előadás.
- a természettel, néphagyománnyal összefüggő ünnepek: szüret, Mikulás, advent, karácsony, farsang, húsvét.
- Jeles Napok a környezet védelmében: A víz világnapja, a Madarak és fák napja, a Föld napja, és az Állatok világnapja, Természetvédelmi világnap)
- társadalmi ünnepek: március 15. Nyugdíjasok köszöntése stb.

Hagyományunkhoz híven minden évben többször kirándulást szervezünk, hogy gyermekeink megismerjék szűkebb és tágabb környezetünket, ezzel is elősegítve a szülőföldhöz való kötődésüket.

Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda és az ünneplőruha. A jó érzelmi előkészítés és az egyre fokozódó örömteli várakozás maga az ünnepi együttlét, melynek hangulatát tovább emelheti a felnőtt közösség ajándéka (báb, zene stb.).

A gyermekek megterhelő, szorongással járó szerepeltetését elkerüljük. Az ünnepek csak a szülők együttműködő támogatásával érhetik el hatásukat, ez nem jelenthet terhet sem a szülő, sem a gyermek számára.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Kialakul a gyermek „én” tudata, én érvényesítési törekvései. Képesek kapcsolatteremtésre, együttműködésre. Elfogadják a másságot. Szívesen tevékenykednek együtt társaikkal, elfogadják és betartják a tevékenység által megkívánt magatartásformákat.

Akaratukat alá tudják vetni mások akaratának.

Érdeklődnek egymás iránt, tekintettel vannak egymásra. Figyelnek egymás játékára, alkotására, meghallgatják a felnőtteket, társukat. Türelmesek, önállóan keresik a segítségnyújtás formáit.

Tudják, hogy egy összetartozó csoport tagjai.

Örülnek a közösen elért sikereknek.

Bíznak önmagukban és társaikban.

Udvariasak, köszönnek, vendéget helytel kínálják stb.

Segítenek egymásnak és a kisebbeknek, öltözködés, étkezés, séta közben.

Alkalmazkodnak a szabályokhoz, tudják késleltetni szükségleteik kielégítését.

Feladattudatuk kialakult.

Készen állnak az iskolai élet és a tanító elfogadására.

A viselkedés normái 5-6-7 éves korban beépülve a személyiségbe, - képes az alkura, a meg-egyezésre. Ebben a korban már kialakulóban van a szülőföldhöz való kötődés, az a tudat, hogy a mi hazánk Magyarország.

Esztétikai nevelés, ízlésformálás

Helye a nevelés folyamatában:

A gyermekek otthoni környezetükből nagyon eltérő tapasztalattal, ízlést alapozó élménnyel kerülnek óvodába. A gyermekek esztétikai nevelése az óvodai nevelés keretein belül a spontán hatások mellett tudatos nevelői tevékenység.

A kisgyermekkorban az esztétikai tevékenységek iránt való vonzódás spontán, csak a hajlam adott és a csírája annak a képességnek, amely egyre szándékosabbá válik. Fontos, hogy a gyermekek ebben a fogékony életkorban kapjanak lehetőséget és ösztönzést a környezettel való helyes, értékes kapcsolatteremtésre, mikor fogékonyságuk, eredetiségük, ízlésviláguk még tiszta. Ennek megvalósítása hosszú és tágas folyamat. A felnőttek és gyermekek együttlétekor alakul a látás és ábrázolás, mozgás harmóniája. A környezet esztétikai élményeinek forrása a beleérző képesség és a szimbólumalakítás, mely érzelmeket hív elő. A gyermek az esztétikai tevékenységben szívesen vesz részt, mert újra élheti élményeit.

Az esztétikai nevelés komplex folyamat. Hatásrendszere segíti a világról alkotott kép befogadását, újra alkotását, az önálló, produktív szemlélet kialakítását, a világ jelenségeinek megfigyelését, a természeti és társadalmi, esztétikai tevékenységek élményét. – közben alakul a gyermek spontán, eredeti – beszéd, ének, mozgás, képi kifejezés – hajlamra épít.

Célja: olyan élményekre és tapasztalatokra épülő nevelés megvalósítása, amely során a környező világ érzéki síkon megfoghatóvá válik, képessé teszi a gyermekeket a valóság esztétikai felismerésére, befogadására és létrehozására.

Feladatok:

- esztétikailag megfelelő környezet biztosítása,
- változatos és rendszeres élménynyújtás, képességfejlesztés különféle tevékenységeken keresztül,
- illemszabályok kialakítása.

A fejlesztés tartalma:

A gyermekek esztétikai nevelését elsősorban azoknak a környezeti hatásoknak a rendszere biztosítja, amely körülveszi, amelyben tevékenységrendszere zajlik.

E kérdést programunk több helyen érinti, így most néhány esztétikai szempontból fontos területet emelünk ki. Az óvoda belső tereinek kialakítását az egyszerűség és a célszerűség jellemzi. Fehér vagy halványszínű falak, fehér mennyezet, nagyméretű ablakok. A függönyök színe összhangban van a többi textíliával (szőnyeg, fektető tároló függöny, faliszőnyeg stb.).

Minden helyiséget zöld növények díszítenek. Dekorációban egyre többen alkalmazzuk a természetes anyagokat (fa, zsák, gyapjú, nád stb.). Az óvoda bútorai a gyermekasztalok székek minden csoportban natúr színűek. A gyermekek eszközei, játécai színesek, tarkák.

A felnőtt dolgozók legyenek igényesek megjelenésükre, viselkedésükre, igyekezzenek követésre méltó modellt nyújtani.

Változatos és rendszeres élménynyújtás, képességfejlesztés különféle tevékenységeken keresztül.

Az esztétikai nevelés céljának megvalósítása érdekében az óvónő céltudatosan vezeti a gyermekeket a környezet iránti nyitottság és az ezzel szorosan összefüggő szemlélet birtoklása felé. Egyrészt teret és lehetőséget ad az életkori sajátosságokból fakadó gyermeki kíváncsiságnak, fantáziának. Másrészt felkínálja mind azokat a lehetőségeket, amelyek nevelői mintakövetésből, mint bő forrásból adódnak. Az óvónő modellként ad mintát a sokszínűség, az alkotó kíváncsiság kielégítésére, a világ a gyermekek számára való kitágítására. Így az esztétikai élmények iránti vágy megalapozása egyik fontos feladata egész óvodai nevelésünknek.

A gyermekek esztétikai nevelését az őt körülvevő környezet hatásrendszere biztosítja. Az óvodai nevelésben az esztétikai nevelés, az irodalom, a zene, a vizualitás, a mozgás, a viselkedés és a környezet esztétikájában valósul meg.

Másik fontos feladat a változatos és rendszeres élménynyújtás. A gyönyörködtetés, a rácsodálkozás alkalmainak és lehetőségeinek megteremtésével, szervezésével, az eszközök széles körű kínálatával gazdag tevékenységrendszert kell biztosítani a gyermekek motivációja, aktivitása érdekében. Segíteni kell a kezdeményező magatartás érvényre jutását, meg kell teremteni a hangulati, környezeti feltételeket, emellett gyakoroltatni az esztétikus környezet felismerését, óvását, alakítását.

Ennek érdekében az óvónő: szervezzen, kezdeményezzen minél több sétát, kirándulást, mesét, bábozást, népi játékokat táncot, adjon lehetőséget a vizuális megjelenítéshez.

Teremtsen megfelelő érzelmi légkört az azonosulást, átélést segítő atmoszférát, melynek feltétele, hogy a gyermekek egymásra is legyenek tekintettel.

A gyermekek eredeti ötletei kapjanak megerősítést, kiemelést, megvalósulásához nyújtsanak segítséget, a látás, hallás, tapintás, mozgás, mozgathatóság együttes élményének folyamatos biztosításával, komplex hatások érvényesítésével.

Az esztétikai tevékenységek kapjanak kiemelt helyet a gyermekcsoport normarendszerében.

A gyermekek együttélését jellemezze: biztonságos, nyugalmas, tevékenységre serkentő légkörben egymás ötleteinek meghallgatása, tiszteletben tartása, a létrehozott produktum megerősítése, az esztétikai kritériumok tisztelete, szabadság az új létrehozásához ésszerű korlátok között.

Olyan anyagokat, eszközöket biztosítson a gyermekek számára, melyek elősegítik az esztétikai élmény kialakulását, magában rejlik az egyéni megvalósulás lehetősége is. (Festék, filc, gyurma, mesekönyv, báb, paraván, különböző természetes anyagok stb.)

Fokozatos fejlesztéssel törekedjék: az élmény és tanulás, tapasztalatszerzés és gyönyörködte-tés, befogadó és cselekvő tevékenység szoros egymásba fonásával az esztétikum iránti vonzó-dás kialakítása. Eközben a gyermekek egyre nagyobb számú lehetőséget igényelnek, hogy fi-gyelmüket pontosabb tanulásra fordítsák, mely egyben fontos eredménye is az esztétikai ne-velésnek.

Illemszabályok kialakítása

Ahhoz, hogy a gyermekek az életükben adódó helyzetekben gyorsan, megfelelően tudjanak dönteni, meg kell velük tanítani a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait.

Az ember viselkedése része a környezet esztétikájának, információt ad látható és hallható je-leivel az ember belső állapotáról. A világban való eligazodáshoz önmagunk és mások elfoga-dásához feltétlenül szükség van illemszabályok kialakítására, megértésére, alkalmazására.

Ezeket a szabályokat pontosan és egyértelműen fogalmazza meg az óvónő, de kerülje a meg-alázó, megszégyenítő értékelést.

A szabályok elsajátításának színterei: a drámajáték, a szituációs játék, bábjáték és a felnőttek mintaadó viselkedése.

Az óvónő megtanítja a gyermekeket:

- a jó megjelenésre (tisztaság, ápoltság, rendezettség),
- az óvodai viselkedés szabályaira (kérdés módja, udvariassági szokások, bocsánat-kérés, köszönés módjai, a konfliktusok intelligens rendezése egymás között, az árul-kodás és a jogos panasz közötti különbség felismerése, bemutatkozás, óvodán kívüli viselkedés, - utazás, öltözködés ünnepeken stb.),
- az érintkezés szabályaira. (tekintettartás, gesztikulálás kerülése, udvarias és halk be-széd).

Fontos, hogy a gyermekek ismerjék a szabályok tartalmát, képesek legyenek betartani és má-sokkal is betartatni azokat, hogy eljussanak mások megértéséhez, önmaguk jobb megismeré-séhez az emberi érintkezés mindenkit kielégítő és tartalmas formáihoz.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

Kialakul igényük az esztétikus környezet iránt, képesek maguk is létrehozni, alakítani, formálni azt.

Fogékonyak a szépre a természetben, a társadalomban és a művészeti alkotásokban.

Képesek megfogalmazni esztétikai élményeiket, beszédükben igényükké válik az ízléses, csendes tónus, finom beszédstílus.

Igényesek megjelenésükben, a viselkedés és az érintkezés szabályait ismerik és betartják.

Egész nevelőmunkánk eredményeként az esztétikai tevékenységek belülről fakadó, belefeledkező, gátlásoktól mentes, szívesen vállalt tevékenységgé válik.

Az anyanyelvi - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése a kommunikációkülönböző formáinak alakítása, beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel az óvodai nevelőtevékenységünk egészében jelen van.

Az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyerekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítunk.

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője a pedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Az óvodapedagógus elfogadó segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. Mint egyházi fenntartású intézmény, munkatársaink számára meghatározó a lelkiesség szerinti bánásmód, nevelés és műveltség tartalom biztosítása.

Az óvodai nevelésünk a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint élményeire építve biztosít a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: Egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása. Másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség,

különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezetet biztosítunk óvodánkban.

A komplex hatások érdekében változatos, egymásra épülő tevékenységeket szervezünk, építve a gyerek érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára.

Nevelésünket környezet centrikussá akarjuk tenni, az évszakokhoz kapcsolódó ünnepkörök és jeles napok felidézése nevelőmunkánk fontos része, melyben közvetítő elemként hozzájárul az anyanyelvi, irodalmi, kommunikációs nevelés.

Ezen keresztül megteremtjük a természet megbecsüléséhez, megóvásához az érzelmi alapot, ezáltal közvetetten hozzájárulunk a gyermek környezeti neveléséhez, természetszerető, környezetbarát felnőtté válásához.

Helye a nevelés folyamatában

Az óvodába lépő kisgyermek fejlődésének elején tart, személyiségének bontakozása, viselkedésének alakulása, értelmének nyiladozása elválaszthatatlan dolog. Három-négy évet tölthet el az óvodában és ennek az időnek számára meghatározónak kell lennie érzelmileg, értelmileg és sok más szempontból is.

Az értelmi képességek kibontakozása az önálló, az alkotó, az aktív gondolkodás alapjainak lerakása nagyon fontos helyet foglal el az óvodai nevelésben.

A 3-7 éves korosztály potenciális érési és elsajátítási lehetőségei óriásiak. Ebben az időben rendeződnek azok a képi és szimbolikus reprezentáción alapuló kognitív folyamatok, amelyek az alap technikák elsajátítását teszik lehetővé.

Meghatározzák a gyermekek információszerző és feldolgozó folyamatait, tanulási stratégiáját ebből eredően az iskolai sikerességet.

Az óvodáskorú gyermek értelmi képességeinek fejlődését ismerve a spontaneitás és a latens tanulás elveit követjük.

Célja: a gyermek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítson el, értelmi képességei úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudja oldani, tudjon eligazodni a világban.

Feladata:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- A megismerő tevékenységet segítő képességek (a figyelem, megfigyelőképesség, képzelet, gondolkodás emlékezet, érzékelés, észlelés) és a kreativitás fejlesztése.

A fejlesztés tartalma

A két feladat megoldása szerves egységben valósul meg az óvodai nevelésben. Nem külön képességeket fejlesztünk, hanem az egész értelmet, a megismerés egész folyamatát, az egész embert.

Fokozzuk az értelmi erők fejlődését mind magasabb szintű ismerettartalom, értelmi erőfeszítést kínáló új feladatok állításával. A fejlődésre döntő hatással van a nevelés-tanulás tartalma, az ismeretanyag jellege, formája és módszere.

Kiinduló pontunk az óvodába érkező gyermek értelmi szintje, észlelésének, megfigyelőképességének fejlettsége.

3-4 éves korban elsősorban a megismerőtevékenységet erősítjük, az ehhez szükséges képességeket fejlesztjük (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet), manipulációs játékok, gyakorló játékok, helyszíni megfigyelések alkalmával sokrétű tapasztalatszerzés biztosításával. A tapasztalatok minél többféle megismerő tevékenységet aktivizáljanak, a világról minél több információt szerezzenek a gyermekek érdeklődésüknek, egyéni fejlettségüknek megfelelő szinten jussanak minél több élményhez.

Iskolás korig a hangsúly a gondolkodás, ok-okozati összefüggések, a képzelet valóságának megfelelő ellenőrzése irányában tolódik el az értelmi fejlesztés. A gyermekekben kialakítjuk azt a képességet, hogy a környező világ dolgaiban összefüggéseket keressenek, rendszert átvessenek, ill. maguk is alkossanak.

Pl. őszi tapasztalatszerzés séta 3-4 éves korban, - színek, formák, hangulat 4-5-6 éves korban az időjárás konkrét jelenségeinek hatása hogyan nyilvánul meg a természetben, hideg hatása, évszakváltás, előzmények stb.

A gondolkodás és a fogalomkör alakulására a környezet erősen rányomja bélyegét.

A helyes fogalmak kialakításához a tárgyak elemzése (analízise) és az egyes elemek összekapcsolása egészszé (szintézis) vezet. Az óvodáskorú gyermek jól ismeri a tárgyak jegyeit, ha jó a megfigyelőképessége. Segíti az elemzőképességet, ha nemcsak szavakban, hanem gyakorlatban is konkrétan megtapasztalhatják az adott tárgy vagy jelenség tulajdonságait.

Különböző egyszerű kísérletek (pl. hogyan folynak a folyók).

A helyes gondolkodás feltétele, hogy a gyermek tudjon összehasonlítani, meglássa a dolgok közötti hasonlóságokat és különbségeket.

A gyermek gondolkodásának legfőbb mozgatója az érdeklődés fenntartása...

Ahhoz, hogy a probléma megoldására való kedv és képesség kialakuljon a gyermekben, az kell, hogy önállóságukat tiszteletben tartsuk és minél több lehetőséget biztosítsunk ismeret- és tapasztalatszerzésre. A megértés, a gondolkodás egyik alapfeltétele, hogy a gyermek újonnan szerzett ismereteit összefüggésbe tudja hozni a régebbiekkel. Minél többet lát és tapasztal, annál tágabb lesz az érdeklődési köre, annál inkább meglát problémákat és igyekszik azokat a maga erejéből megoldani.

A gyermekek zavartalan értelmi fejlődése érdekében nagyon sok érzelm indította játékos, mozgásos tevékenységet és sokoldalú tapasztalatszerzést kell kezdeményeznünk. Minél több tevékenységet biztosítunk, annál több mindent fedeznek fel, ismernek meg, egyre nagyobb lesz érdeklődésük és tudásvágyuk.

Többszöri megfigyelés után tapasztalatait alkalmazni tudja, akár több szakaszból álló cselekvéssort is végrehajt, ezt beszédével kíséri, beszédfejlődése ezáltal fokozatosan új irányt ad a gyermek gondolkodásának.

Programunkban úgy szervezzük a tapasztalatszerzést, hogy a gyermekek egy adott témakörben évről évre ugyanazokat a dolgokat, eseményeket tapasztalják, így tevékenykedés közben tanulnak.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Érzékelő funkciók épek legyenek (látás, hallás, szaglás stb.)
- Belső érzékelése (mozgás, egyensúly) megfelelően működjön.
- Múltbeli tapasztalataira építve felfogja környezetének eseményeit, jelenségeit.
- Kialakul tér- és időészlelése.
- Önkéntelen figyelme szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő érzelmi motiváltsággal kellő ideig tart.
- Sokoldalú tevékenysége során formálódik és tökéletesedik megfigyelőképessége.
- Képesek emlékképek kombinálására, új alkotására, különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között.

- Meglátják dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonatkoztatni, lényeges jegyek alapján általánosításra képesek.
- Szemlélhető tapasztalatból kiinduló összefüggések révén ok-okozati összefüggéseket felismerik.
- Tapasztalataiknak, ismereteiknek gazdagsága által problémamegoldó képességük az önálló problémamegoldás felé halad.

Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés

Helye a nevelés folyamatában

Az anyanyelvi nevelés, valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikációkülönböző formáinak alakítása- beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel- az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek a természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére kell törekednünk. Fontos a gyermekek meghallgatása, kérdéseinek megválaszolása. (nyelvi szabályok betartása, javítgatás elkerülésével)

Az embert a beszéd kapcsolja a többi emberhez és a beszédben tudja megérteni a külvilágot, ugyanúgy, mint saját belső világát. Mozgás, beszéd és gondolkodás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek. A megzavart mozgás gátolja a beszédfejlődést, a beszédfejlődés meglassúbbodása visszaveti fejlődésében a gondolkodást.

A nyelv elsajátítása során két folyamat – a beszéd megértése és a beszéd létrehozása egymást feltételezve és támogatva fejlődik. A beszédfejlődéshez állandó társas kötődés (anya, gyermek, család) inger gazdag környezet, megfelelő idegrendszer, ép beszéd és hallásszervek kelljenek.

Az anyanyelv használata végigkíséri az óvoda egész napi életét, szerves része az óvodai élet minden mozzanatának. Átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelési feladat megvalósulásának minden mozzanatában.

A valódi anyanyelvi nevelésnek alapja: az óvoda szóbeli közlést kiváltó derűs légköre.

Célja: bő szókinccsel, fejlett kommunikációs készséggel rendelkező, mindennemű helyzetben megnyilatkozni tudó, élményeit, elképzeléseit bátran megfogalmazó gyermek nevelése, akik tisztán beszélnek, nyelvtanilag helyesen használják a magyar nyelvet.

Feladata:

- az óvónő modell szerepe érvényesüljön az anyanyelvi nevelésben,
- beszéd és kommunikációs képességfejlesztés, különböző tevékenységeken keresztül,
- artikulációs hibák korrigálása. (szakember segítségével)

A fejlesztés tartalma

Az óvodás gyermek elsősorban érzelmi alapon mintakövetéssel tanul, így fokozottan igaz, hogy a csoportban dolgozók megnyilatkozásai modell értékűek legyenek.

Az óvónő gyermekhez fűződő viszonyában legyen elfogadó, együttműködő, a kapcsolatteremtésben kezdeményező. Egyenként ismerje a gyermek szokásait, kedvenc játékait, napi örömeit, bánatait. Legyen meleg és támogató, határozott és következetes. Eszköztárában szerepeljen a humor és a vicc, de kerülje a gyermekre irányuló gúnyt, a kiabálást, a fenyegetődzést. A beszédfejlesztés leghatékonyabb eszköze az óvónő példamutató beszéde, kommunikatív viselkedése, gyakori szeretetteljes beszédkezdeményezése és beszédkapcsolata.

A beszédhelyzetekben szerzett tapasztalatai során a gyermek átveszi a környezetéből a szórend, a ragok, a jelek, a képzők, a névelők, a névutók, a névmások, az igekötők, igemódok gondolatot kifejező és a környezet számára pontosan érthető használatát.

A fejlődés során elkülönülnek a mondattípusok. A láncszerű vagy szaggatott szövegszerkesztéstől a jól szerkesztett, nyelvtanilag helyesen felépített mondatokig jutnak el a gyermekek.

A felnőttel való beszédkapcsolat az óvodában kiegészül a gyermektársakkal való tevékenység közbeni beszélgetéssel. Több társ beszédét, viselkedését kell a gyermeknek követnie, ezáltal fejlődik beszédfigyelve.

Az egymás iránti érzelmeket kölcsönösen jellemzik a metakommunikatív elemek, a tekintet, a mimika, a gesztusok, egyaránt hordoznak személyiségjellemzőket és tanult viselkedési formákat is. Fontosnak tartjuk, hogy életszerű helyzetekben, természetes módon minden gyermek beszélgessen arról, ami foglalkoztatja, érdekli. Azt utánozza, amit hall és úgy ahogyan hallotta,

ezért lényeges a környezetében élők helyes és szép beszéde, amelynek spontánnak, önkéntesnek kell lenni, törekedve a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására, mely segíti a gondolkodás fejlődését is.

Az anyanyelvi és kommunikációs képességfejlesztés eszközei: mondókák, versek, mesék, bá-bok, dramatikus és anyanyelvi – kommunikációs játékok. Ezek szorosan kapcsolódnak a mindennapi élethez, a fejlesztés területeihez: környezetismeret, hagyományápolás, rajz – kézimunka, ének-zene, testnevelés, játék – munka – gondozás.

A néphagyományok ápolása során az óvónő által használt kifejezések épüljenek be a gyermekek szókincsébe (pl. guzsaly, puttony írókázás stb.).

A beszédtechnikai hibákat (légzéstechnikai, artikulációs stb.) ismerje fel és a spontán beszédnél, vers és mesemondásnál példaadással korrigálja. Ez hosszadalmas és nagy tapintatot igénylő feladat, amely beépül a mindennapi tevékenységek rendszerébe.

Nagyfokú elmaradás esetén logopédiai kezelést kap a gyermek.

Munkáját segíti a nyelv és beszédfejlesztő pedagógus.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

A gyermekek eljutnak arra a szintre, hogy aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.

Beszédük összefüggő, elbeszélésük folyamatos, logikai összefüggéseket tartalmaz.

Figyelmesen, nyugodtan képesek végighallgatni a másik megnyilatkozását.

Helyesen használják a névmásokat, névutókat, igeidőket, módokat.

Kialakult a beszédhelyezethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól értetődő, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.

Beszédüket érzelmeik által kiváltott természetes gesztus, arcjáték kíséri.

Tisztán ejtenek minden beszédhangot.

Beszédhelyzetekhez illő állító és tagadó mondatokat, a felkiáltást, a felszólítást, az óhajtást az anyanyelvnek megfelelő hanglejtéssel, hangsúllyal használják.

Ismerik és értik a néphagyományokból átvett szavak jelentését (pl. komatál, vőfély, bocskor, rokka, stb.), ezeket beszédük színesítésére használják.

A jellemző mesefordulatok kifejezései is megjelennek a mindennapi beszédben.

Személyi feltételeink

Az intézményben foglalkoztatott óvodapedagógusok a dolgozók és a nevelő munkát segítő dolgozók létszáma:

- 15 fő óvodapedagógus
- 1 fő pszichológus
- 1 fő gyógypedagógus
- 2 fő óvoda titkár
- 7 fő dajka
- 4 fő pedagógiai asszisztens
- 2 fő takarítónő
- 1 fő karbantartó
- 1 fő rehabilitációs ell.takarító

Elvárásaink az óvónő felé:

- Segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd.
- Vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége.
- Differenciált nevelés iránti elkötelezettség.
- Jó empátiás készség.
- Gyermekek és családcentrikusság
- Környezettudatos szemlélet
- Csapatjátékos

A továbbképzéseken és a kötelező órán kívüli feladatok megosztásánál az óvónők érdeklődését, egyéni adottságait, a területhez való vonzódását vesszük figyelembe. Ez által azt kívánjuk elérni, hogy egy bizonyos területen legyenek, jártassak, minél nagyobb sikerélményhez jussanak, szívesen osszák meg egymás között a szerzett tudást, tapasztalatot, érezzék, hogy a közösség nélkülözhetetlen tagjai.

Legyen jó a közérzetük, szeressék a helyet, ahova dolgozni járnak.

Az óvónők csoportbeosztásánál elsősorban a gyermekcsoport érdekeit vesszük figyelembe, általában egymás munkáját jól kiegészítő párokat alakítunk. A felmenőrendszer biztosításával elősegítjük a csoport óvónőjéhez való kötődést.

A feltételrendszer fontos eleme az óvodai nevelőközösség, ezen belül is az óvónő személyisége a következő személyiségjegyekkel:

- megfigyelő és helyzetfelismerő képesség,
- a jövő elképzelésének képessége,
- megosztott figyelem,
- nyelvtanilag helyes beszéd,
- önmagával és a gyermekekkel szembeni igényesség,
- pedagógiai tapintat, kiegyensúlyozott állapot, érzelmi gazdagság,
- a gyerekek szeretete, megértése, megbecsülése,
- segítőkészség, optimista magatartás.

Az óvoda egész nevelőközösségének rendelkeznie kell az együttműködés-, egymásra figyelés képességével a mindennapok során. Azért, hogy példaadással neveljük a gyermekeket, ahogy elődeink tették nemzedékenként újra meg újra a történelem folyamán.

A hét csoportban 15 óvónő dolgozik. A dajkák közül mindenki elvégezte a dajkaképző tanfolyamot, így dajka szakvégtetséget szerzett. Óvónőink a hosszú évek során sokféle továbbképzésen, tanfolyamon vettek részt, hogy bővítsék tudásukat.

Fejlesztő csoportunkba van pszichológus. gyógypedagógus és logopédus is

A testület munkamegosztását jónak ítélik. Aktív részesei az óvodapedagógusok az elért eredményeknek. Óvodánk önálló arculatának megismeréséhez több alkalommal tartott nevelőtestületünk bemutató foglalkozásokat, megyei és országos rendezvényekre is bekapcsolódtunk. Az új pályakezdő kollégák beilleszkedésének segítése a vezetői feladatokon túl, a váltó párok felelőssége is volt, amit eredményesen el is végeztek.

A feladatok átadásakor, a túlóravállalásoknál, a továbbképzésen, való részvételen, arányos terhelés valósult meg, és ezt szeretnénk a jövőben is követni.

A gazdálkodás, bár egyre szűkebb kereteket biztosít, mégis sikerült megteremteni az alapvető tárgyi feltételeket.

Az óvoda könyvtárát folyamatosan bővítjük. A kollégák kihasználják az internet adta lehetőségeket (pl. szakmai anyagok letöltése, ötletek barkácsoláshoz, irodalmi anyagok...)

Az óvodánkban három munkaközösség működik: a Hagyományőrző, a Környezetvédelmi, a Báb és drámajáték munkaközösség, melyek jól segítik a kollégák munkáját a tervezéstől a bemutató foglalkozások megtartásáig. Erre annál is inkább szükség van, mivel minden kolléga elsődlegesnek tartja az önképzést és a továbbképzést.

Tárgyi feltételeink

Óvodánkban rendelkezésre állnak a pedagógiai programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételek. Az óvoda udvarát, kertjét, oly módon alakítottuk ki, hogy az szolgálja a gyermekek kényelmét, biztonságát.

A gyermekek óvodai életének színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük szerint vesznek részt.

A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra hozzáférhető módon és biztonságukra figyelemmel helyezzük el

Nevelési program végrehajtásához szükséges,
a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

Az eszközök megnevezése	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
- mozgásjátékok, - szerepjátékok, - építő-konstruáló játékok - szabályjátékok - dramatizálás - bábozás - barkácsolás eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
- mozgáskultúrát - mozgásfejlődést segítő - eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön
- ének, zenei eszközök, - hangszerek, - énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön
Az eszközök megnevezése	Mennyiségi mutató	Megjegyzés

• anyanyelvi fejlesztő • eszközök • kommunikációs • képességek fejlesztésnek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
• értelmi képességeket • (érzékelés, észlelés, • emlékezet, figyelem, • képzelet, gondolkodás) és kreativitást fejlesztő • anyagok, eszközök, • társasjátékok	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
Az eszközök megnevezése	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
• ábrázoló tevékenységet • fejlesztő (rajzolás, festés, • mintázás, építés, • képalakítás, • kézimunka) • anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
• természeti – emberi – • tárgyi környezet • megismerést elősegítő • eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
• munka jellegű • tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	udvari eszközök

Az óvodai élet megszervezése

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához, és a változó környezethez. Az óvodai élet megszervezése során törekedünk az interakciókra, előszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.

A gyermekek a tankötelezettségüket megelőző évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó - amennyiben az infrastruktúrális adottságok lehetővé teszik külön térben szervezett – iskola előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket is a tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni. A gyermeki fejlődés nyomon követése rögzítésekor is így kell eljárni. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteleskor betöltéskor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

A tevékenységek időkeretei

Napirend

Időtartam	Tevékenységek
6. ³⁰ – 7. ³⁰ -ig	Gyülekezés az aktuális csoportban (gyűjtő csoport)
7. ³⁰ -8. ³⁰ -ig	Játék a csoportban a gyermekek fogadása
8. ³⁰ –8. ⁴⁵ -ig	Teremrendezés reggeli JÓ GYAKORLAT Mosdóhasználat
8. ⁴⁵ - 9 ¹⁵	Tízórai
9. ¹⁵ -10. ⁰⁰ -ig	<i>Kezdeményezés, foglalkozás Verselés, mesélés, Ének, zene népi játék, tánc Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, mozgás, és a külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalmú tapasztalatokkal</i>
10. ⁰⁰ -11. ³⁰ -ig	Szabad játék a csoportszobában vagy az udvaron, levegőzés, séta Mindennapi mozgás
11. ³⁰ -12. ¹⁵ -ig	Mosdóhasználat, készülődés az ebédhez Ebéd
12. ¹⁵ -12. ³⁰ –ig	Mosdóhasználat, fogmosás, teremrendezés, készülődés a pihenésre
12. ³⁰ -14. ³⁰ -ig	Alvásidő
14. ³⁰ -14. ⁴⁵ -ig	Ébredés, öltözés, teremrendezés, mosdóhasználat
14. ⁴⁵ -15. ⁰⁰ -ig	Uzsonna
15. ⁰⁰ -16. ⁰⁰ -ig	Szabad játék a csoportban, vagy az udvaron
16. ⁰⁰ -17. ⁰⁰ -ig	Játék az aktuális csoportban, vagy az udvaron hazamenésig

Hetirend

A tervezésben tükröződik az óvónő felkészültsége, műveltségi szintje, önmagával és a gyermekekkel szembeni igényessége.

Az éves nevelési-tanulási tervben megfogalmazottakat a HETI TERV szerint valósítjuk meg. A hét első napjaiban, illetve jeles napokon ismereteket, tapasztalatokat nyújtunk, amelyhez a következő napokban (alkalomadtán azonnal) zenei, vizuális, matematikai, anyanyelvi, irodalmi fejlesztő feladatokat kapcsolunk kötetlen, alkalomszerű, rendszeres formában.

Heti terv korcsoportonként

<i>Életkor folyamatok</i>	Tervezett szerkezetű tevékenységek, folyamatok		<i>Spontán</i>
	<i>Kötetlen kezdeményezés</i>	<i>Kötött</i>	
(2,5) 3-4 évesek	<i>Verselés mesélés heti 2-3x</i> <i>Ének-zene népi játék tánc</i> <i>1x</i> <i>Tevékenységekben megvalósuló tanulás, külső világ tevékeny megismerése</i> <i>1 heti 1x</i> <i>Rajzolás festés, mintázás, kézimunka</i> <i>Irányított mindennapos mozgásfejlesztés</i>	Szervezett mozgásos tevékenység heti 1x	Játék minden megjelenési formában. Vállalkozás, ajánlkozás valamilyen feladatra, tevékenységre, segítségért kortársnak, kisebbnek, felnőttnek.
	<i>Kötött</i>	<i>Kötött</i>	
4-5 évesek	<i>Verselés, mesélés heti 2-3x</i> <i>Ének-zene népi játék tánc</i> <i>heti 1x</i> <i>Tevékenységekben megvalósuló tanulás, külső világ tevékeny megismerése</i> <i>1 heti 1x</i>	Szervezett mozgásos tevékenység heti 1x	Saját magával kapcsolatos teendők felismerése, elvégzése Váratlan esemény: - gyermeki ötlet, kívánság

	<i>Rajzolás festés, mintázás, kézimunka heti 1x Irányított mindennapos mozgásfejlesztés</i>		- történetek, változások a környezetben, gyűjtő munka
5-6-7 évesek	<i>Verselés, mesélés heti 2-3x Ének-zene népi játék tánc heti 1x Tevékenységekben megvalósuló tanulás, külső világ tevékeny megismerése 1 heti 1x Rajzolás festés, mintázás, kézimunka heti 1x Irányított mindennapos mozgásfejlesztés</i>	Szervezett mozgá- sos tevékenység heti 1x	Gyermeki kérdés, probléma felvetés Egyéni játékok, játékok saját magával kapcsolatos teendők felismerése, elvégzése Váratlan esemény: - gyermeki ötlet, kívánság - történetek, változások a környezetben, gyűjtő munka

Az óvodában rendelkezésre áll a felszerelt logopédiai helyiség. Logopédiai foglalkozás hetente 3 alkalommal közép-, ill. nagycsoportban, szükség esetén korábban is.

Az óvónők rendszeres kapcsolatot tartanak a logopédussal, szükség esetén a nevelési tanácsadó segítségét is igénybe veszik.

Az együttes tanulási tevékenységek köre a gyermek számára:

- kényszer nélküli,
- ismételhetők, a tévedések azonnal javíthatók,
- megoldási módot választhat a gyermek,
- felfedezhet,
- kipróbálhat,
- önállósága érvényesülhet,
- ötvöződnak a kötött és a szabadon választott tevékenységek tartalmi elemei és élményszerűek.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek, fejlesztési feladatonként naponta egyszer valamelyik formában részt vegyen.

Különösen figyelemmel kísérjük, hogy az 5-6-7 évesek rendszeresen részt vegyenek a tanulási folyamatban.

A kötetlen, alkalmoszerű tevékenységekben szerezzék meg a gyermekek azokat az ismereteket, képességeket, amelyekre a fejlődése során szükség van. A kudarcok kiküszöbölését rendkívül fontosnak tartjuk, mert a siker öröme motiválja a gyermek újabb megismerő, tapasztalatszerző tevékenységét.

Lényeges elem a folyamatosság, a folytathatóság, amely a tevékenységek időkereteinek, a közöttük levő határoknak az oldását, az egyéni adottságok; szándékok szabadabb kifejeződését jelenti.

A tevékenységekbe megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet át-fogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetben szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehelősegeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

Tematikus terv

Január 2. hete

Tapasztalat megfigyelés	Környezet Néphagyomány	Anyanyelv Irodalom	Ének-zene	Ábrázolás Rajz-kézi-munka	A tevékenységekben megvalósuló tanulás Külső világ tevékeny megismerése	Játék
Látogatás a pékműhelyben. Munkafolyamatok megismerése	A kenyér története (búzáról a kenyérig)	A halott információk új szavak, kifejezések eszközök neve stb Garat, őrl stb. Irodalom Szita-szita gyerekek gyerekek A király kenyere (mese)	Elmentem a piacra A part alatt (bábal)	Péksütemények formázása, nyújtása, gömbölyítés zacskó-hajtogatás. Pénzkészítés, vágás	Gömb, henger Rövid Hosszú Számlálás Több, kevesebb ugyanannyi Számjegyek (pénz)	A kezdeményezéseken elkészült eszközök segítségével Kenyérbolt játék.

Ez a tanulásmód alkalmat ad az óvónőnek, hogy tudja, melyik gyermeket mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Olyan feladatokat adnak, amely tudatos, pontos és képességfejlesztő. Hangsúlyozott a felelősséget vállaló óvónői magatartás minden gyermek fejlődéséért.

A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése.

Tehetségműhely közép és nagycsoportos gyermekek részére. Néptánc foglalkozásokon, szakképzett néptánc oktató és egy óvónő vezetésével. Ezért végezte el egy óvónőnk a néptánc oktató szakot, gyermekeink körében kamatoztassa tudását.

A tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:

- Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
- Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros és szociális)
- Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)

Fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:

- A tehetség és megjelenési formájának felismerése
- A gyermek segítése a tovább fejlődésben
- Speciális szükségleteinek kielégítése
- Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
- A szülő segítése gyermeke nevelésében

Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés az óvodavezetőnek, illetve megfelelő szakembernek.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- Spontán játékos tapasztalatszerzés
- Cselekvéses tanulás

- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- Gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógusa tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A fejlődés várható jellemzői

Képesek azonosulni az óvónő által meghatározott feladattal. Kialakul bennük az igény, hogy a feladatokat sikerrel oldják meg. Megkezdődik az önellenőrzés képességének alakulása, kifejlődik együttműködő képességük.

Kialakulnak a közösségi élet szempontjából fontos normák, együttélési szabályok (egymásra figyelés, egymás meghallgatása, segítségadás stb.).

Hozzászoknak saját tevékenységük ellenőrzéséhez, segítőkészséggel értékelik egymás megoldásait.

. Az iskolába lépés feltételei

Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettségének teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik.

A szülő kérésére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő a kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ha az eljárásba szakértőt kell bevonni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki.

Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a felmentést engedélyező szerv a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy gyermeke hatéves kora előtt megkezdje tanulmányait.

A program működését tervező, elemző dokumentumai

A következő szakmai dokumentumok segítik az ellenőrzést, elemzést:

Az óvodavezető dokumentuma

Az intézmény munkaterve / Éves terv, időkeret 1 év /

A Pedagógiai program lebontása éves feladatokra, a megvalósulás éve

Az óvodapedagógusok dokumentumai

A gyermekcsoport nevelési terve / szokás- szabályrendszer /

Tervezési és értékelési időkerete: tanév eleje és tanév vége.

A gyermekcsoport tevékenységi terve

Éves terv, Tematikus terv

Tervezési időkeret havonta, hetekre lebontva.

Szervezési feladatok dokumentálása

Tervezési időkeret, havonta

A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése és dokumentálása folyamatosan történik.

Ezek a tervezések az **OVIKRÉTÁBAN** találhatók **2024.szeptember 1-től** :

Külső kapcsolatok rendszere

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermekek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda illetve a család teremtet meg. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is- kifejezik az örömteli állapotot. Családközpontú intervenciók gyakorlat, segítségnyújtás érvényesítése kiemelt fontosságú.

Mivel baptista fenntartású intézmény vagyunk, szoros kapcsolatot tartunk a baptista intézményekkel országszerte.

- **Iskola**

Kapcsolatainkat környezetünk adottságai határozzák meg. Szomszédságunkban található a szintén a Baptista Szeretetszolgálat által fenntartott Seregélyesi Baptista Általános Iskola és AMI. Fontosnak tartjuk az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenetet, így az óvoda és az iskola nevelőmunkájának összehangolását, az együttműködést. Az óvoda iskola-előkészítő munkája akkor eredményes, sikeres, ha a gyerekek örömmel, bizalommal és érdeklődéssel várják az iskolát. Az óvónő szoros, nevelőpartneri viszonyt alakít ki az iskolai pedagógussal. Lehetővé teszi, hogy a gyerekek pozitív élmények útján megismerkedjenek az iskolai életmóddal.

A családok és a gyermekek egyéni helyzetét és jellemzőit ismerve segíti az iskolába lépés zavartalanságát.

A hatékony együttműködés érdekében megismeri az iskola nevelési elveit, lehetőséget ad a tanítónak az óvodai nevelési módszerek, eljárások megismerésére (kölcsonös látogatás). Tájékoztatást ad a gyermekek fejlődéséről, egyéni fejlődési üteméről, az egyéni bánásmód tapasztalatairól és az esetleges várható alkalmazkodási nehézségekről.

Kölcsonös látogatást tesznek, így ismerkednek meg a gyerekek leendő tanítójukkal és részt vesznek közös rendezvényeken. az erdei iskolában, különböző programokon. Az óvónő figyelemmel kíséri a gyerekek iskolai beilleszkedését. Munkatervébe beépíti a kapcsolattartás konkrét feladatait.

A fejlettség szerinti beiskolázásra az óvónő folyamatos megfigyelése tapasztalatai alapján kerül sor. Ha a beiskolázás eldöntéséhez kiegészítő vizsgálatra van szükség a szakértői bizottsághoz küldjük vizsgálatra

- **Kapcsolattartás a fenntartóval és egyéb nevelési, oktatási és szakszolgálat intézményekkel:**

Az óvodai élet alatt a **pedagógiai szakszolgálatok**: speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottság, beszédjavító intézet az **egészségügyi szakszolgálatok**, orvos, gyermekorvos, védőnő, fogorvos, a **gyermek és –ifjúságvédelem intézményei**: Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámügy, a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik. Legszorosabb kapcsolatunk az óvoda védőnőjével van az egészségügyi szolgálattól, aki igen jól ismeri a családokat és bármikor számíthatunk szakszerű, hozzáértő segítségére.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítását érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatteremtésre törekszik. Lehetőség szerint szakmai kapcsolatot tartunk fenn.

Közművelődési intézményekkel való kapcsolat

Könyvtár, Művelődési Ház, Tájékoztató – sajátos lehetőségeit tudatosan használja fel az óvónő a nevelőmunkában. A közművelődési intézményekben szervezett programok válogatásakor figyelembe veszi az óvónő a gyermekek életkori sajátosságait, illetve, hogy ne zavarja a gyermekek napirendjét.

Ismerkednek a könyvtárral 1-1 könyvet, kölcsönöznek az óvodai kezdeményezésekhez, tevékenységekhez. A közművelődési intézmények (színház, mozi, könyvtár, tájház) rendezvényeit a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogathatják csoportosan, pedagógus vezetésével, vagy egyénileg, szüleikkel. Az óvodáskorú gyermekek számára szervezett speciális programok megszervezésébe, az óvónők bekapcsolódnak és szakértelmükkel segítik a közművelődési intézményekbe folyó munkát.

Speciális szolgáltatások

Óvodánkban majdnem minden óvónőnek van plusz szakképesítése, és ezt megpróbáljuk jól kihasználni a gyermekek fejlődése érdekében.

- **Fejlesztő foglalkozások:** A fejlesztő pedagógus és a szakvizsgára felkészítő képzést végzett kollégák a saját csoportjukban fejlesztik a különböző területeken lemaradást mutató gyermekeket külső szakemberek segítségével. /pszichológus, logopédus/
- **Logopédus heti 15 órában látja el a fejlesztést.**

Óvodánk gyógypedagógusa heti két napon, külön felérés alapján felzárkóztató foglalkozást tart a különböző területeken eltérést mutató gyermekek részére.

Ó átja el az SNI-s és BTMN-s gyermekeinket is.

Drámapedagógus óvónőnk saját csoportjában alkalmazza heti rendszerességgel a drámajáték fejlesztő hatását.

Az óvodában nyitvatartási időn kívül kerülnek megszervezésre az alábbi szolgáltatások:

- Úszásoktatás ősszel vagy tavasszal (8 alkalommal) nagycsoportosoknak / egészséges életmódra nevelés, vízhez szoktatás, vízbiztonság megszerzése /
- Hitoktatás heti 1 alkalommal szülői igény szerint. / Református hittan /
- Németnyelv-oktatás heti 1 alkalommal szülői igény szerint.
- Okos torna foglalkozás szülői igény szerint heti két alkalommal.
- Sport Manó foglalkozások
- néptánc oktatás
-

A nevelőmunka ellenőrzése

A csoportban dolgozó pedagógusok minden felmerülő problémás nevelési helyzet esetén a felmerülő problémákat közösen oldják meg elemzik, megteszik a szükséges lépéseket és tapasztalatokat dokumentálják a gyermek egyéni fejlődési lapon. Ezt a főigazgató ellenőrzi.

A szakmai és működés ellenőrzését a főigazgató végzi, a nevelési évben az éves munkaterv mellékletében ellenőrzési terv szerint.

Az ellenőrzés tárgya:

- dokumentumok
- gyermekszokás, szabályrendszer és normák

- a programban „meghatározott fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén” sikerkritérium

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

Különleges bánásmódot igénylő gyermek

- sajátos nevelési igényű gyermek,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,
- kiemelten tehetséges gyermek,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek
- Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek ellátása
-

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket az Nkt. 8.§.(2) bekezdésében meghatározottak szerint, a felmentést engedélyező szerv az óvodai foglalkozásokon való részvétel alól felmentette, az óvoda a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén tovább irányít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

A fejlesztést rövid távú céljait és tartalmát minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógy-pedagógiai –orvos pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javallataira építjük.

Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben. A sokoldalú képességfejlesztés, a játékos tevékenységben valósul meg. Nagyon fontos a másság elfogadása. Egymás iránti bizalom alakítása, pozitív magatartási modellek, tevékenységek megmutatása. Ne adjuk helyet semmiféle előítélet kibontakoztatására. A pedagógus viselkedése modell értékű.

Nevelőtestületünk elfogadta a mai kor társadalmi elvárásaként jelentkező integrációs igényt, felismerte az együttnevelés jelentőségét az egyes gyermekek fejlődésének érdekében. Ta-

pasztalataink azt mutatják, hogy a jól integrálható gyermekek jelenléte a csoportokban jótékony hatással van minden gyermekre. Intézményünk ezen feladatait az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja határozza meg.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek egyéni szükségletei határozzák meg. A többségi Intézményünk vegyes életkorú csoportjaiban vállaljuk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését, az Alapító Okiratban megjelölt szakfeladatnak szerint.

Az Alapító Okiratában foglaltak szerint rögzített, hogy mely sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését látjuk el.

Ennek érdekében:

- az óvoda munkatársai mindent megtesznek azért, hogy az ép és sajátos nevelési igényű kisgyermekek számára sok közös élményt, örömteli együttlétet biztosítsanak, ahol megtanulják épek és sérültek elfogadni egymást.
- hangsúlyozzuk a személyes példaadást (tolerancia segítségnyújtás, elfogadás)
- a szükséges feltételek megteremtésével, alkalmassá tesszük az óvodai környezetet a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez
- az óvoda minden dolgozója elfogadó, odaforduló, helyes értékítélettel, toleranciával rendelkező, segítséget adó magatartást tanúsít a gyermekek felé
- az intézmény a sajátos nevelési igényhez kapcsolódó rehabilitációs tevékenység megszervezésével, biztosítja a gyermeket megillető fejlesztést
- kapcsolatot tartunk a gyermek fejlesztésében közreműködő szakemberekkel
- nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárásokat alkalmazunk,
- a másságot nem kezeljük, a különbségeket nem eltüntetni akarjuk, hanem az azonoságokra koncentrálna az egymáshoz való hasonlóság pontjait keressük a nevelés során
- olyan módszereket alkalmazunk, amely minden / bármely gyermek sikerét biztosítják.
- a toleranciára, a másság elfogadására épülő személyiségfejlesztésben látjuk a gyermeki központúság megvalósulását.
- az aktuális fejlettség szerinti differenciált fejlesztést valósítunk meg

- az együttműködés változatos formáinak kialakítására törekszünk a magatartásunk a családot támogató, együttműködő

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segéd-eszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszköz-rendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység **olyan** team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásosnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztése

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékosságának, egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szak-képzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- A gyermek
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - képességei, kialakult készségei,
  - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
  - családi háttere.

A fejlesztés magába foglalja a sajátos nevelési igény típusának megfelelően a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. *A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.*

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;

- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda feladata:

- pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vegye a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti.

Közreműködik:

- a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésében,
- a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésében és folyamatos tanácsadásában,
- a szülők és az óvoda együttműködésének figyelemmel kísérése.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani **kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.**

A gyermekek fejlesztésének sikerkritériuma

- a gyermekek beilleszkedése,
- az önmagához mért fejlődése.

Ezek megvalósulásához a következők járulnak hozzá:

- az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet,
- a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása,
- a „sérülésspecifikusághoz” igazított módszerek, módszerkombinációk megválasztása,
- a gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség), az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus.

Az együttneveléshez szükséges óvodapedagógusi kompetenciák:

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít,
- individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti a tevékenységekbe,
- szükség esetén eljárásait megváltoztatja,
- az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel,
- a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A gyermek fogyatékoságának, egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését,
- figyelemmel kíséri a gyermek haladását,

- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására,
- az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra,
- a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában,
- tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal,
- figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az intézmény Alapító Okiratában foglalt, a fenntartó által meghatározott fogyatékoság típusának megfelelő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését vállaljuk fel. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges feltételek közé tartozik, az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása, a foglalkozásokhoz szükséges speciális fejlesztési terv és szakmai szolgáltatások biztosítása.

Sajátos nevelési igényű gyermek az, óvodánkban, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján:

- értelmi fejlődési zavarral küzdő (enyhe értelmi fogyatékos)
- beszédfogyatékosággal küzdők
- pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek többi gyermekkel együtt (integráltan) történő óvodai nevelése

Célunk:

- A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyermekek között személyiségük különbözősége.

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

Alapelvünk:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek joga, hogy különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljön.
- Gyermekközösségbe csakis olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akik a többiekkel együtt nevelhetők.
- A gyermekek mindenek felett álló érdekében a mi felelősségünk, hogy minden rendelkezésünkre álló segítséget megadjunk a gyermekeknek, képességeik fejlődéséhez, személyiségük kibontakozásához, ismereteik bővítéséhez.
- Az óvónőnek olyan befogadó csoportléggkört kell kialakítaniuk, melyben a gyermekek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást (megfélemlítés, megalázás, az emberi méltóság megsértése).

A fejlesztés legfontosabb területei:

- A kognitív funkciók fejlesztése:
- Alapmozgások kialakítása, a nagymozgások koordinálásának javítása, az egyensúly-érzék fejlesztése.
- Manuális készség, finommotorika fejlesztése
- Minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése, beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, beszédmegértés fejlesztése, aktív és passzív szókincs bővítése, és a grammatikai rendszer kiépítése.
- Játéktevékenység alakítása, adekvát játékhasználat elsajátítása.
- Szociális kompetenciák kialakítása, fejlesztése.

Az integrált nevelésből adódó óvónői feladatok:

- Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítás
- Ismerje fel és gondozza kiemelten a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt.
- A napirend során, mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

- Az óvodapedagógus értesse meg és tudatosítsa a gyermekcsoportban dolgozó dajkával, hogy kommunikációja, bánásmódja, viselkedése ugyanolyan modell értékű, mint az övé.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek optimális nevelésének érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése, elsősorban gyógypedagógiai téren.
- A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében együttműködés a szaksegítőkkal- gyógypedagógus, pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus.
- Szükség szerint szakvélemény, fejlesztési javaslat kérése a Szakértői Bizottságtól.
- Az óvodáskor végére a sajátos nevelési igényű gyermeket is juttassa el az óvodai nevelés általános célkitűzéseiben megfogalmazott minimális szintre, alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés.

A fejlődés várható jellemzői:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- A közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe.
- Örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.

A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.

Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Ennek érdekében:

- a biztonságos kötődés, stabil pozitív érzelmi viszony, szeretetteljes légkör kialakítására törekszünk
- biztosítjuk a cselekvésbe ágyazott tanulási lehetőségeket

- figyelembe vesszük a gyermek egyéni, aktuális szükségleteit, tempóját, egyénre szabott, differenciált fejlesztést alkalmazunk
- ügyelünk az érthető kommunikációra
- segítjük a kommunikáció elemeinek fejlődését
- kognitív funkciók fejlesztése
- folyamatos aktivizáljuk a gyermeket, törekszünk figyelem, érdeklődés folyamatos fenntartására
- lehetőséget teremtünk a gyakori ismétlési lehetőségekre
- az egyénre szabott fejlesztést, fejlesztési tervek alapján valósítjuk meg
- folyamatosan fejlesztjük az épen maradt részképességeket
- nagy hangsúlyt fektetünk a gyermek mozgásfejlődésére
- folyamatos együttműködünk a gyógypedagógussal (terapeutával, fejlesztőkkel).
- rendszeres kapcsolattartás a gyermekek szüleivel.
- biztosítjuk az észlelést, figyelmet, mozgáskoordinációt, gondolkodást fejlesztő játékok a gyermekek számára.

Beszédfigyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

Beszédfigyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. A gyermek életkorától eltérően az anyanyelv elsajátítási folyamata akadályozott a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt.

Beszédfigyatékos / Jellemző tünetek közül:

- megkésett beszédfejlődés,
- centrális dyslalia,
- súlyos orr hangzósság,
- tartós rekedtség
- dadogás
- mutizmus

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok (dislexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A beszéd fogyatékos gyermek fejlesztése:

- középpontban az anyanyelvi nevelés áll,
- aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján,
- az egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel valósuljon meg.

Az óvodai nevelés, fejlesztés kiemelt feladata:

- az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
- az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, a vizuomotoros koordinációs készség javítása,
- az érzelmi élet fejlesztése egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.

A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését.

Ennek érdekében:

- a fejlesztés áthatja a gyermek egész napi óvodai napját, tevékenységeit

- az anyanyelvi nevelés egyénre szabott, tervezett fejlesztéssel valósul meg
- nagy hangsúlyt helyezünk a gyermek mozgásfejlesztésére
- a kommunikációs készséget elemenként alakítjuk

A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülővel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermeket az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.

Jellemző rájuk:

- az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat,
- aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak,
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet,
- a kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:

- a szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával,
- a fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen,
- meg kell előzni a teljesítménykudarckra épülő másodlagos zavarok, az inadaptív viselkedés kialakulását,
- meg kell alapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell és a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

Óvodáskorban verbális, auditív, vizuális, és motoros részképesség zavarokat figyelhetünk meg.

Sérülhet ezeknél a részterületeknél az analízis és a szintézis művelete, szerialitás képessége, az emlékezet megbízhatósága és a figyelem koncentráló képesség tartóssága, terjedelme:

- beszédészlelési folyamatok zavara
- vizuális és auditív percepció nehézségei
- motorium zavara
- téri tájékozódás, téri észlelés, téri orientáció bizonytalanságai
- időérzékelés zavarai
- testséma zavarai
- kialakulatlan laterális dominancia, makacs iránytévesztés, rejtett balkezesség,
- jobb, bal megkülönböztetés nehezítettsége
- emlékezet zavar
- szórt figyelem, gyenge koncentráló képesség

SNI gyermekek fejlesztését szolgáló dokumentumok felsorolása

Dokumentum megnevezése	Kiállítja / vagy vezeti
Felterjesztés szakértői vizsgálatra	A gyermek óvodapedagógusai
Szakértői vélemény iránti kérelem	A gyermek óvodapedagógusai
Szakértői vélemény alapvizsgálatról	Fejér Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat
Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció egyéni fejlődési lap	Az intézmény megnyitja, a szakértői véleményben javasolt végzettségű, rehabilitációs órákat tartó gyógypedagógus, logopédus stb. vezeti
Egyéni fejlesztési tervek	rehabilitációs órákat tartó gyógypedagógus, logopédus stb. vezeti
Szakértői kontroll vizsgálatra felterjesztés	A gyermek óvónői, orvos, véleményt ad a rehabilitációt végző gyógypedagógus.

Kontrollvizsgálat eredménye	Fejér Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat által kiállított szakvélemény
Egyéb intézmény / óvodafüggő dokumentumok: pl.: - anamnézis, - a fejlődés nyomon követését rögzítő dokumentum	A gyermek óvodapedagógusai vezetik a gyermekekről

A sajátos nevelésű gyermekek integrált nevelése során elvárt eredmények,

Siker kritériumok:

- A gyermekek beilleszkednek a közösségbe, lehetőségükhöz képest közösség aktív tagjaivá válnak.
- A gyermekek állapotuktól függően eljutnak el környezetük segítségével az önállóság általuk elérhető legmagasabb szintjére
- Alkalmazkodóbbakká válnak
- Természetessé válik a másság elfogadása, segítőkész, odaforduló magatartás
- A sérülés specifikus fejlesztés hatására az egyes funkciók hatékonyan fejlődnek.
- Egészséges személyiség fejlődés, reális énkép, reális önértékelés alakul ki a gyermekekben.
- A differenciált fejlesztés következtében induló hátrányaik csökkennek.
- Az egyéni érési ütemnek és képességnek megfelelően alkalmassá válnak az iskola-kezdesre.
- Erősödnek pozitív személyiségjegyeik
- Alakul önismeretük, formálódik énképük, fejlődjön önbizalmuk, és kudarctűrő képességük

A beilleszkedési és tanulási magatartási gondokkal küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.
/2011. évi CXC tv szerinti definíció/

Cél:

- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdőgyermek az óvodai életben a közösség aktív tagjává váljon
- Iskola alkalmasság elérése

Feladat:

- Beilleszkedésük támogatása
- Differenciált, egyéni fejlesztés személyes megvalósítása a napi tevékenységekben
- Egyéni fejlesztő foglalkozások biztosítása

Alapelveink:

- Alkalmazkodunk a gyermekek állapotához, környezeti érzékenységéhez
- Biztosítunk számukra:
- biztonságos, befogadó környezetet,
- egyéni fejlesztés lehetőségét,
- speciális módszereket, módszertani eljárásokat.

A tanulási nehézségekkel küzdő gyermek jellemzői, tünetek:

- figyelmetlenség
- könnyen elterelhető figyelem
- összerendezetlen rajzok, rendetlen munkák
- ügyetlen mozgás
- ingadozó teljesítmény
- egyensúlyérzékelési zavar
- bizonytalan test séma
- koncentrációs képesség gyengesége
- saját testen való tájékozódás problémái
- szabálytalan ceruzafogás
- téri orientáció zavar
- jobb-bal irányok tévesztése
- nagy és finom mozgás koordinációjának zavara
- finommotorika fejletlensége
- alak-felismerési zavar
- térbeli relációk helyes felismerésének nehézsége
- gyenge ritmus érzék

- rossz a beszédhang megkülönböztető képessége
- hallási figyelem problémái, hanganalizálási gyengesége

Első fontos lépés a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek felmérése, megismerése. A gyermek személyisége, viselkedése kizárólag közvetlen környezetében, a családban érthető meg, ezért kiemelt szerepet kap a családokkal való kapcsolattartás (fogadóóra, szülői értekezlet, családlátogatás)

A beilleszkedési, magatartási problémákkal küzdő tanulókkal való foglalkozás különleges bánásmód, pedagógiai módszerek, programok alkalmazását kívánja meg:

- egyéni foglalkozás
- fejlesztés
- differenciált feladatadás
- életkori sajátosságoknak megfelelő szabadidős programok szervezése

Kiemelt feladat ezen gyermekek önértékelésének, énképének és a kudarc-tűrő képességének növelése. Ha az óvoda pedagógiai módszerek nem vezetnek eredményre, a segítségnyújtás külső intézmények szakembereinek bevonásával történik:

- Szakértői Bizottság
- Gyermekorvos, gyermekpszichiáter
- Pszichológus
- Védőnő
- Családgondozó

A fejlesztés érdekében:

- **Fejlesztő csoportunk** munkatársnői, akik végzettsége gyógypedagógus, logopédus és pszichológus, a szűrések elvégzése után 5. éves kortól fejlesztő foglalkozásokat tartanak heti 1 alkalommal a különböző részképességekben eltérő gyermekeknek, illetve a BTMN –es gyermekeknek. Utóbbiaknak a szakértői véleményben megfogalmazott fejlesztendő területek megtámogatására kerül sor, és ők vezetik a BTM-s naplót is.
- elsődleges feladatunk az óvodai **prevenció, diszlexia prevenció**, mert így megelőzhető a későbbi tanulási zavar és az abból adódó iskolai kudarcok.

- törekszünk a gyermeket stimuláló megfelelő környezet biztosítására, mely támogatja a gyermekek szenzomotoros képességeiknek fejlődését
- inger gazdag környezettel, a gyermekek számára minél sokfélebb, apró kihívással teli elfoglaltságot biztosítunk.
- alkalmazzuk az alábbiakat a tanulási zavarok megelőzésében:
  - Fejlesztő lovasterápia az óvodában
  - felolvasás, verselés, mesélés
  - éneklés
  - széles körű mozgásfejlesztés (célba-dobások, labdajátékok, gombfoci, egyensúly-fejlesztő gyakorlatok
  - játék
  - barkácsolás
  - népi és gyermekjátékok
  - társas és kártyajátékok
  - **AYRES terápiás eszközök** (egyensúly rendszer ingerlése, forgások, hintázás)

Magatartási problémák jellemző megjelenése az óvodában

Agresszív viselkedés

Az agresszív gyermek jellemzője, hogy igyekszik társait alárendelt helyzetbe hozni, és a testi erejét fitogtatja még akkor is, ha alkati sajátosságai ennek ellentmondanak. Verbálisan is agresszív, nemcsak durva kifejezéseket használ, hanem nonverbális megnyilvánulásaival is félelmet kelt társaiban. Jellemző a mindenkit túlharsogó stílus, az erős indulattal, erőteljes gesztikulációval és mimikával telített mondanivaló. Az agresszív viselkedést kiválthatja az agresszió látványa (szülői minta, média), az a tapasztalat, hogy az agressziót jutalmazták, illetve nagyon gyakori, hogy a gyermekben lévő frusztráció okozza az agressziót. Az agresszió egyfajta önjustalmazó szerepet is betölthet, az önbizalom fenntartását is szolgálhatja.

Szorongás

Játéktevékenysége szegényes, szerepjátékokban az alárendelt szerepét tölti be, nem kezdeményez. Visszatérő probléma, hogy nem mer a többiek közé menni, távolról szemléli őket, Kommunikációja közbeni mimikája, gesztusai szegényesek, sokszor kerül a szemkontaktust,

megnyilvánulásai visszafogottak. Gyakori, hogy „a gátoltság, féltékenység miatt kialakul egy cselekvési deficit”, melynek következménye lehet, hogy képességei alatt teljesít. Szorong, fél az új helyzetektől, feladatoktól.

Magatartási problémák lehetséges tünetei:

- csapongó érdeklődés, motiváció hiánya, zavara, gyenge feladattudat,
- fáradékonyság – szórt, könnyen elterelhető figyelem, érdektelenség,
- agresszív viselkedés, agresszivitás a beszédben, visszabeszélés,
- alkalmazkodóképesség zavara, társas kapcsolatok hiánya, félelem a felnőttektől, társaktól, félelem a feladathelyzetektől, zárkózottság,
- hazudozás, hangulatingadozás, hangoskodás vagy túlzott csendesség,
- önbizalom hiánya, gyakori sírás, körömrágás, ujjszopás, gyakori hasfájás, bepisilés,
- szemkontaktus kerülése, nyugtalanság, dadogás
- túl mozgékonyság, impulzivitás, szófogadatlanság.

A fejlesztés érdekében:

- elengedhetetlen az érintett családok alapos megismerése, a fokozott együtt működés.
- bizalom kiépítése a gyermek –pedagógus között.
- az érintett gyermekek alkalmazkodásának elősegítése
- a gyermek tevékenységének folyamatos figyelése, pedagógiai elemzése.
- következetes, érthető szabályrendszer működtetése.
- helytelen viselkedéskor a probléma teljes feltárása, megbeszélése.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek integrált nevelése során elvárt eredmények:

- A gyermekek beilleszkednek a közösségbe, lehetőségükhöz képest közösség aktív tagjaivá válnak.
- Alkalmazkodóbbakká válnak
- Erősödnek pozitív személyiségjegyeik
- Alakul önismeretük, formálódik énképük, fejlődjön önbizalmuk, és kudarc-tűrő képességük

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekkel kapcsolatos

helyi szabályozás

Célja:

A gyermekek rendszeres óvodába járása, ezáltal esélyeik javítása. Iskola alkalmasság elérése.

Feladat:

- Befogadó környezet biztosítása,
- A gyermek családi körülményeinek megismerése,
- A hátrányos okok feltárása, további tennivalók meghatározása, szükség esetén megfelelő szakemberhez irányítása,
- A gyermek egyéni szükségleteinek megfelelő támogatás,
- Támogató, meggyőző munka a szülők felé.

Hátrányos helyzetű gyermek az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akiknek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője óvodás gyermek esetén a gyermek hároméves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen. Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A fenti definíció értelmében jól látszik az, hogy a HHH gyermek többnyire szegény és iskolázatlan szülők gyermeke. Ezek a gyermekek óriási hátránnyal indulnak kortársaikhoz képest, és ezt a hátrányt saját erőből nem tudják behozni.

Az óvodai mindennapokban nagy figyelemmel fordulunk a hátrányos helyzetű családokból érkezett és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felé, törekedve a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítására. A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, a kölcsönös tiszteletadással a lemaradások ellensúlyozását eredményezi.

Céljaink elérése és feladataink teljesülése érdekében kiemelten fontosnak tartjuk a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatását.

Gyermekvédelmi tevékenységünknek köszönhetően intézményünkben a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába 0 %-os. Ebben nagy szerepe van a meggyőző óvodapedagógiai munkának, mely eredményt szeretnénk a továbbiakban is megtartani, illetve fokozni.

Legfontosabb a gyermekek rendszeres óvodába járása, ezért ezt minden óvónő figyelemmel kíséri, és ha szükséges, folyamatosan tartja a kapcsolatot a családdal, különös tekintettel a tanköteles korú gyermekekre. Az együttnevelés érdekében elsődleges feladatunk a családok megnyerése.

Figyelemfelhívással, példaadással erősítjük a szülő felelősségét gyermeke nevelésében. Gyermekeiken keresztül igyekszünk pozitívan hatni a családi háttérre is.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek integrált nevelés érdekében:

- családokkal való kapcsolattartásunkat még szorosabbá és intenzívebbé tesszük,
- minden 3. évét betöltő gyermek számára biztosítjuk az óvodai ellátást,
- elfogadó környezetet biztosítunk a gyermekek számára,
- a szükségletekhez igazodó, differenciált fejlesztéssel, tehetséggondozással alapozzuk meg az iskolakezdéshez szükséges készségek, képességek kialakulását,
- harmonikus, beilleszkedésre képes személyiség formálásával megkönnyítjük a társadalmi beilleszkedés folyamatát,
- az érintett családokra fokozott figyelemmel vagyunk,
- hátránykompenzáló tevékenységeket szervezünk.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek integrált nevelés során elvárt eredmény:

- A gyermekek beilleszkednek a közösségbe, a közösség aktív tagjaivá válnak
- Természetessé válik a különbözőség elfogadása, segítőkész, odaforduló magatartás jellemző minden gyermekre
- Egészséges személyiségfejlődés, reális énkép, önértékelés alakul ki a gyermekekben
- A differenciált fejlesztés eredményeként induló hátrányaik csökkennek
- Az egyéni érési ütemnek és képességnek megfelelően alkalmassá válnak az iskolakezdés.

Tehetséges gyermek, tehetséggondozás

Kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség. /2011. évi CXCV tv szerinti definíció/

Cél:

- A kiemelkedő képességű, tehetségígéretes gyermekek képességeinek hatékony kibontakoztatása, ezáltal személyiségük komplex fejlesztése.

Feladat:

- A gyermek tehetségének felismerése
- Nyitott, támogató attitűd biztosítása
- A gyermek motivációjának, kíváncsiságának, kreativitásának ösztönzése, megismerési, alkotási szükségleteinek kielégítése
- Gazdag tevékenységbázis, sokoldalú tevékenységi lehetőség biztosítása
- A tehetséges gyermek egyéni, differenciált fejlesztése
- A gyermek erős és gyenge képességeinek komplex fejlesztése
- Egyéni fejlesztési terv készítése, a fejlődés dokumentálása
- A pedagógusok továbbképzéseken vegyenek részt, képezzék önmagukat és biztosítva legyen az egymástól való tanulás lehetősége
- A törvényi definíció utal a Renzulli-féle tehetségmodellre, amely négy összetevőjét emeli ki a tehetségnek:
  - **átlag feletti általános képességek**
    - magas szintű elvont gondolkodás, fogalomalkotás, kombinációkészség
    - jó memória és beszédképesség
    - gyors, pontos, szelektív információfeldolgozás stb.
  - **átlagot meghaladó speciális képességek**
    - nyelvi
    - zenei
    - matematikai-logikai
    - vizuális-téri

- testi-mozgásos
- szociális-interperszonális
- interperszonális
- **kreativitás**
  - rugalmas, eredeti gondolkodás
  - ötletgazdagság, szokatlan feladat-és helyzetmegoldások
  - fogékonyság az új és különös gondolatokra, tevékenységekre, alkotásokra
  - kíváncsiság, merészség és szellemi játékosság
  - humorérzék
- **feladat iránti elkötelezettség**
  - elmélyült érdeklődés, lelkesedés képessége
  - bizonyos területeken meglepő mennyiségű ismeret
  - kitartás, önállóság- sokszor makacsság
  - belső motiváltság, érdeklődésvezéreltség
  - önbizalom, hit a saját képességekben

Az óvodáskort a tehetséggondozás szempontjából alapozó korszaknak tekintjük.

A tehetséges óvodáskorú gyermek számára éppúgy fontos a gyermeki életet a maga minden- napjaiban megélni, mint azoknak a gyerekeknek, akiknek nincs követhetően kiemelkedő affi- nitása valamely területre vonatkozóan. Éppen ezért óvodapedagógiai munkánk során a kivá- lóan kreatív, tehetségígéretes gyermekek saját csoportjukban élik óvodás életüket, nem külö- nítjük el a tehetséges gyermekeket a társaiktól.

Legfontosabb feladatunk tehát számukra is az érzelmi biztonságuk és a szabad játék lehetősé- gének megteremtése, valamint a differenciált pedagógiai légkör és módszerek biztosítása. Ez az az út, amely hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy képességei optimálisan kibontakozhassa- nak.

A nevelőtestületünk által összeállított tulajdonságlistában szereplő tulajdonságok gyakran mutatkoznak meg tehetséges gyermekek viselkedésében. Ezek a szempontok segítséget nyúj- tanak az akár még teljesítményben meg nem mutatkozó tehetségek felismerésében is, hiszen hatékony fejlesztés csak konkrét diagnosztizálás után lehet eredményes.

A tehetséges gyermek tulajdonságai:

1. Az ismeretszerzés jellemzői:

- nagyon sokat tudnak a legkülönbözőbb dolgokról
- gazdag szókincset és szokatlan kifejezéseket is megfelelően használnak
- beszédük folyamatos, kifejező
- gyorsan megjegyzik a tényeket
- gyorsan felismerik az ok-okozati viszonyokat
- a jelenségekben fellelhető hasonlóságokat és különbözőségeket keresik
- gyorsan tudnak érvényes általánosításokat felállítani
- jó megfigyelők és megfigyeléseiket könnyen felidézik olyan helyzetekben, amikor jól tudják hasznosítani
- megpróbálják a bonyolult dolgokat megérteni

2. Motiváció:

- az őket érdeklő kérdésekkel nagyon elmélyülten foglalkoznak
- igyekeznek feladataikat befejezni, zavarja őket, ha félbe kell szakítani elfoglaltságukat
- a mechanikusan ismétlődő feladatok untatják őket
- ha a feladat érdekli őket, alig igényelnek biztatást
- tökéletességre törekcszenek
- önkritikusak, nem elégednek meg egykönnyen munkájuk gyorsaságával vagy eredményeivel
- szívesen dolgoznak önállóan, hogy elegendő idejük legyen egy probléma végig gondolására
- magas célokat tűznek ki és a saját maguk által vállalt feladatok megoldásánál a felnőttek segítségét csak addig veszik igénybe, amíg feltétlenül szükséges
- sok „felnőtt-probléma” érdekli őket, már egészen kis korukban

3. Kreativitás:

- sokféle és sokszor szokatlan kérdéseket tesznek fel, majd az azokra kapott válaszok alapján újabb kérdéseket fogalmaznak meg
- egy kérdés vagy probléma felmerülésekor sok ötletet vagy megoldási lehetőséget sorolnak fel
- gyakran szokatlan, furcsa vagy meglepően frappáns, okos válaszokat adnak
- véleményüket nem rejtik véka alá

- kifejezett humorérzékük van
- kifejezetten érdeklődnek a kreatív tevékenységek iránt, mint pl. rajzolás, tánc, ének, irodalom, zene
- szeretik a szépet
- eredeti színes fantáziaviláguk van

4. Szociális viselkedés:

- sokat foglalkoznak olyan fogalmakkal, mint igazságos-igazságtalan, jó-rossz stb.
- nem tartanak mindenáron a többséggel, nem félnek attól, hogy másak legyenek, mint a többiek
- ha más a véleményük, akkor provokálják a többieket és vállalják a konfliktusokat
- egyéniségek, mennek a maguk útján
- felelősséget tudnak vállalni, tervezésben és szervezésben megbízhatóak
- általában kijönnek kortársaikkal, bár néha türelmetlenek velük, barátaikat azonban hasonló képességűek közül választják
- jól tudnak beszélgetni idősebb gyermekekkel, vagy felnőttekkel
- hajlamosak arra, hogy ők határozzák meg a helyzeteket és mások viselkedését
- könnyen beleélik magukat mások helyzetébe

A tehetségfejlesztés módszerei, lehetőségei:

- differenciálás, a napi tevékenységek során
- egyéni fejlesztés, egyéni feladatadás
- projektpedagógia
- kooperatív munka
- nevelési időn kívüli tevékenységek

Ennek érdekében:

- feladatunk az érdeklődés felkeltése mellett az érdeklődés kielégítése
- adott területen mélyebb ismereteket szerezhessenek
- képességeik élményszerű fejlesztése

A kiemelten tehetséges gyermekek nevelése, fejlesztése során elvárt eredmények:

- Tisztában van kiemelkedő képességével, és ennek megfelelően reális önértékeléssel rendelkezik
- A kisebb és nagyobb óvodai közösségben is érvényesülni tud a tehetséges gyermek kiemelkedő képessége

- A tehetséges gyermek egyéni fejlesztési tervében megfogalmazott célkitűzés megvalósul
- A gyermek adott területen kiemelkedő kimeneti mutatókat ér el, korosztálya átlagánál folyamatosan magasabb teljesítményt nyújt
- A tehetséges gyermek *gyenge* oldalának/kevésbé tehetséges/ területei is fejlődésnek indulnak, hiányosságai kompenzálódnak
- Erősödnek pozitív személyiségjegyei
- Egyéni érési ütemének és képességeinek megfelelően alkalmassá válik az iskolai életre

A Baptista Tehetségsegítő Tanács komplex tehetségtámogatás stratégiája

- A Baptista Tehetségsegítő Tanács küldetésének tekinti, hogy a baptista nevelési-oktatási intézményekben a talentumokról szóló példázat üzenete szerint minden gyermekben, tanulóban megfogadjon, hogy az élet egy megbízatás, és Isten tudománkra hozza, hogy mit bízott ránk. Minden megbízatás felelősséggel jár, s ha nem fektetjük be a ránk bízottakat, akkor elveszítjük azokat; amit viszont befektetünk, az kamatozik. (Máté 25:14-29)
- A Baptista Tehetségsegítő Tanács célja, hogy a baptista intézmények magas színvonalú tehetséggondozó tevékenységében egyaránt érvényre jussanak az egységes szakmai szempontok és az intézmény célcsoportjának speciális igényei, szükségletei. A Baptista Tehetségsegítő Tanács elkötelezetten segíti, hogy minden baptista intézményben az adott korcsoportnak megfelelő tehetséggondozó munka szakmai feltételei biztosítottak legyenek.

Baptista Talentum Program

- A Baptista Talentum Program célja, hogy minden gyerek ráismerjen saját erősségére, megértse egyéni motivációs térképét, kialakítsa önmagában az önálló tanuláshoz szükséges alapkészségeket, sikerélményt szerezzen, továbbtanuláshoz, képességeihez és érdeklődéséhez megfelelő irányt válasszon. Az alkotás élményét nyújtó foglalkozások kiemelt célja a reflektív gondolkodás fejlesztése, a konstruktív problémamegoldás eszköztárának kialakítása.

Tehetséggondozás óvodánkban

- 2014-től óvodánk hivatalosan tehetségpontként működik. Elsőként a Hétszínvirág Baptista Néptánc tehetségpontunkat regisztráltuk, utána a Fabula Süni drámastúdiót. 2018-ban mindkét tehetségpontunk kiválóan akkreditált tehetségpont lett.
- Óvodánkban működik még, mint tehetségterület az „Ügyes kezek” tanoda. A néptánc tehetségpont célja, olyan műhelymunka létrehozása, ahol a népi gyermekjátékok, néptánc ének-zene komplex módon fejlesztik gyermekeink személyiségét. Évtizedek óta nagy hangsúlyt fektetünk a színházi nevelésre, gyermekeinket rendszeresen színházba viszzük, otthont adunk vendég művészek előadásának.
- Óvodánkban nagy hagyománya van a felnőtt színjátszásnak. Ennek alapjaira építve 2011-ben megalakult a Báb és drámajáték munkaközösségünk keretében Fabula Színjátszó körünk.
- Tehetséggondozó tevékenységünk eredményeként Fabula színjátszó körünk a néptánc tehetségpontunk akkreditált kiváló tehetségpont címet szerzett 2018. március 24.-én.
- Rendszeresen továbbképzéseken, konferenciákon, szimpóziumokon veszünk részt. Pedagógiai hitvallásunk, hogy minden gyermek egy külön egyéniség, aki kincset hordoz magában, és a környezete feladata a, hogy hozzásegítse őt e kincs feltárásában. Ez a kincs természetesen ő maga, akit egyfelől hagyni, másfelől segíteni kell képességei kibontakoztatásában, valamint megtanulja tisztelettel elfogadni saját maga, mások és a környezet értékeit. Az erősségeket figyelembe véve alakítjuk ki a csoportok profiljait (hagyományőrző, néptánc, drámajáték, természetvédő, kézműves és sport) és a tehetséggondozásnál is ez az alap.
- Elvárásunk, hogy egy adott tehetségfejlesztő csoportot, olyan pedagógusok irányítsanak, akik azon a területen a legjobbak. Ezáltal nemcsak a gyermekeknek élmény ez a program, hanem a velük foglalkozó felnőtteknek is.
- A tehetségek felismerése, azonosítása, majd kibontakoztatásának elősegítése hosszú távú feladatunk, amely nem zárul le az óvodából való kilépéssel.
- Tehetség ígéreteink életútját nyomon követjük, bármikor visszavárjuk őket óvodánkba.
- A helyi általános iskolában művészetoktatás folyik, így első osztálytól kezdve fejleszthetik már megszerzett képességeiket, tudásukat.
- Óvodapedagógusaink sokszínű tehetséggondozó programokat dolgoztak ki. Ezek a programok a gyermekek adottságaira, valamint a helyi adottságokra épülnek.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek számára az intézménynek a szülőkön keresztül kell biztosítani, hogy a kötelező gyógyszerét a szülő behozza az óvodába, azt szigorúan elzárva tartjuk, és szükség esetén beadjuk a gyermeknek az orvossal, szülővel konzultálva. (pl. epilepszia gyógyszer)

Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

Játék

„A játék nem más, mint a lélek megnyilvánulása.

Segítségével olvashatóvá válik a lélek...”

(Ancsel Éva)

Helye a nevelés folyamatában

A játék a kisgyermekkor legfontosabb, legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított formában.

Bármelyik élménye a játékának forrásává válhat.

A játék örömforrás, maga a cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet. Motivációja magában a tevékenységben van.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában tagolja, rendezzi, így a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó tevékenység. A gyermekjáték útján ismerkedik a világgal, a tárgyakkal, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, ezáltal hatással van az értelmi képességek fejlődésére.

A játék a legfőbb személyiségfejlesztő eszköz az óvodáskorú gyermek életében, mert a kisgyermek képességeinek fejlődését segíti elő, valamint lehetőséget biztosít a szociális kreativitás fejlődésére (magatartás módok, szerepek felcserélése, mások ötletei iránti nyitottság).

Fejlesztő hatását fokozzák a játékot kísérő pozitív érzelmek. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyermekek beszédkedve.

Játékban nyilvánulnak meg és fejlődnek a gyermekek közötti társas kapcsolatok, közelivé válnak, elfogadhatóvá a viselkedési szabályok és nagy hatással van a gyermekek ízlésének alakulásában is.

Bizonyos értelmi és szociális képességek kialakulásának optimális időpontja. Ebben az életszakaszban többet tanul, anélkül, hogy ennek tudatában lenn, mint később egész életében. A tanulási folyamat szinte teljes egészében a játékban talál közvetítő közegre.

Célja: „A játék a gyermek útja annak a valóságnak a megismeréséhez, amelyben él, és amelyet tovább alakítani hivatott.”

Feladatok:

- élménynyújtás és tapasztalatszerzés biztosítása,
- a játék feltételeinek megteremtése megfelelő légkör, hely, idő, eszközök,
- a játék irányítása – az óvónő feladata,
- a gyermekek fejlődését elősegítő játék fajták biztosítása.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- **Gyakorlójáték:** Fejlődik a nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége.
- **Szimbolikus szerepjáték:** Alakul a szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei.
- **Konstruáló játék:** Alakul a szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája.
- **Szabályjáték:** Fejlődnek a kognitív képességei, formálódnak az akarati tulajdonságok, a szocializációs készsége.

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világtól és a tudat kialakulásától.

A fejlesztés tartalma:

Jó játék akkor alakul ki, ha a gyermekek megfelelő tapasztalatokkal rendelkeznek és van élményük, amit megjeleníthetnek játékukban.

A játék témája, tartalma nagyrészt a gyermekek valóságról szerzett tapasztalataitól, ismereteitől függ, ezért arra kell törekedni, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék környezetüket, részesei legyenek az eseményeknek (pl. orvosi rendelő, szüret, betakarítás, búcsú, stb.). Ezek a benyomások, tapasztalatok nem biztos, hogy azonnal jelentkeznek játékukban, nem szabad erőltetni megjelenítését, hiszen a közös játék alapja egy-egy gyermek egyéni élménye is lehet. Számolnunk kell azzal is, hogy a gyermekek negatív tapasztalatai is megjelennek játékukban, az óvónő jelenléte ilyenkor nagyon fontos. Az egymásra halmozott tevékenységek, illetve tapasztalatszerzés, a túlszűfolt óvodai élet, legalább olyan káros a gyermekekre, mint az egyhangú.

Jót és jól játszani a gyermek dolga – ezt csak akkor teheti, ha megfelelő körülményeket, feltételeket biztosítunk számára.

Elsősorban olyan nyugodt, barátságos, kiegyensúlyozott légkört, melyben a gyermekeknek módjában áll kiválasztani a számára legvonzóbb játéktevékenységet, módjában áll nézelődni, válogatni és dönteni, hogy mit hol és kivel kíván játszani. Elmélyülhet a választott tevékenységben, kijátszhatja pozitív és negatív érzelmeit. Ennek alapja az óvónő-gyermek közötti szeretetteljes kapcsolat.

A jó játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakoztatását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. A hagyományos játékok mellett a természetes anyagokból készült játékok és a természetben található, évszakonként elérhető anyagokból (termések, kavics, kagyló, csutka, csuhé stb.) készített játékszerek, eszközök nagyszerű kiegészítői a falusi környezet adta élményanyag kivetítésének a játékban. Készítésüket az óvónő, esetleg a szülők közreműködésével a gyermekek maguk is elsajátíthatják.

A játékeszközök szabad birtoklása joga a gyermeknek, ennek a feltételnek a biztosításával, az elmélyült, hosszan tartó játékot, a játék zavartalanságát segítjük elő. Az újonnan jött társ befogadása, ill. elutasítása, az otthonról hozott eszköz birtoklása, illetve annak differenciált megosztása szintén a jó játék feltételei közé tartozik.

Az elmélyült, nyugodt játékhoz állandó és ideiglenesen kialakított játszóhelyek szükségesek. A csoportszobában, ill. az udvaron való szabad rendezkedés, aktív közreműködés a tervezés, a szervezés terén, a kreatív tárgyhasználatot, ill. a döntésképeség és a szituációhoz való alkalmazkodás képességét alakítja ki a gyermekekben (pl. óvódás székek szabad rendezése során

vonat, autóbusz, lovas kocsi, tenger, hajó, körhinta stb. lehet). Szabályokat az eszközök rongálása, egymás játéktevékenységének zavarása és a következő tevékenység akadályozása esetén alkalmazunk.

Folyamatos napirendünkkel rugalmasan alkalmazkodunk a játék feltételeihez.

A játékidő nagy részét a gyermekek által kezdeményezett, spontán kialakult játék tölti ki. A gyermekek egyéni képességeitől függően szükség van az óvónő által kezdeményezett és irányított játékra is.

A játékirányítás alapvető sajátossága, hogy közvetett. Az óvónő mindenekelőtt azokat a feltételeket teremti meg, amelyek a játékra hatással vannak, melyektől a játék függ.

Az óvónő a játékban elsősorban partner szerepet tölt be, együttműködik és segít, de csak olyan szinten és mértékben amennyiben az adott gyermeknek, adott szituációban szüksége van.

A segítség módját mindig a konkrét játékhelyzet, a gyermekek igénye és fejlettsége határozza meg (pl. technikai tanácsra van szüksége).

Közvetlen beavatkozásra csak a társait rendszeresen zavaró gyermek esetében van szükség.

Az óvónő változatos szervezéssel érje el, hogy szívesen tartózkodjanak a gyermekek a szabadban, kezdeményezzen mozgásos és népi játékokat is („Gyertek haza ludaim, ugróiskola stb.).

A játék örömét fokozza, ha az óvónő maga is szívesen vesz részt benne, szeret játszani, ismeri a gyermekek érdeklődési körét, tapasztalatait, élményeit, játékuk jellemzőit. Közben alkalma nyílik – ami egyben feladata is – egy-egy gyermek, egy-egy csoport megfigyelésére a gyermekek jobb megismerése érdekében. Erre alapozhatja a továbbiakban tervszerű kezdeményezéseit.

A gyermekek fejlődését elősegítő játékfajták óvodáskorban.

Ismeretük azért fontos, mert mint fő tevékenységi forma a gyermekek képességeinek kibontakoztatásában fejlesztésében nagy szerepet játszanak.

Az óvodáskort megelőző szakaszban a gyermekek a tárgyi cselekvések egész sorát sajátítják el és gyakorolják. Ezek a gyermekkor minden időszakában újra megjelennek, valahányszor a gyermek egy új képességet szerez.

A gyermekek a játéknak ezen a fokán a fölhasznált anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával, működésével ismerkednek.

Fontos, hogy megfelelő mozgásteret, játékszereket, eszközöket, anyagokat biztosítsunk a manipulációs vágy kielégítésére. Gyakorlójáték jelentkezik a konstrukciós és szerepjáték elemeként is. Akkor kell erre felfigyelnünk, ha a gyermek kizárólag a gyakorlójáték szintjén marad. A gyakorlójáték keretei között bontakozik ki a szerepjáték, mely nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőséget nyújtó játékfajta.

A szerepekkel bővül fantáziajátéknak a megismerés szempontjából nagyon sok ismeret hordozója van. A vállalt szerepeken keresztül megjelenítik a valóság számukra lényeges elemeit, miközben sokoldalúan megnyilvánulnak és alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok (együttműködés, alá-fölérendeltség, viselkedési formák, fejlődik akaratuk, önállóságuk, beszéd-készségük, gondolkodásuk stb.).

Kísérjük figyelemmel a gyermekek szerepjátékát a gyerekek kérésére vegyünk részt abban, jelentétünkkel, viselkedésünkkel adjunk mintát (pl. egy-egy kevésbé vonzó szerep elvállalása.). A szerepjátékban számos eszközre van szükségük a gyermekeknek, ezeket alkalomadtán az óvónővel közösen készítik el, barkácsolják össze, melyet fantáziájuk szerint szabadon használnak fel. Ehhez legyen egy kis sarok, eszközökkel, anyagokkal, hogy bármikor készíthessenek eszközöket.

Néphagyományokhoz, jeles napokhoz kapcsolva pl. betlehem, háromkirályok koronák, farsangi álarcok stb. A szerepjátékot gazdagítja a gyermekek irodalmi élményeire épülő dramatizálás, bábozás.

A gyermekek kötetlen módon játszhatták el ezeket az élményeket. Adjunk módot, hogy szándékuk szerint átformálják, vagy szőjék tovább a történetet. Gondoskodjunk jelmezekről, kellékekről, eszközökről. A báb mögé bújva a félénkebb, visszahúzódóbb gyermekek is szívesen szólnak meg. Legyen a báb állandóan jelen, kézközelben, legyen alkalmunk minden tevékenység közben szabadon használni. Készítsünk közösen bábokat (zacskó, termés, fakanál, bot, ujjbáb), használják szabadon, fantáziájuk szerint.

A gyermekek játékuk során valamilyen szabályhoz alkalmazkodnak. A szabálytanulás már cselemőkorban elkezdődik. Minden szinten minden formában szabálytanulás folyik. Nem szándékosan, utánpótlás útján, aktív tevékenységgel a sokszoros újra játszás és a variáció lehetőségeivel. Megjelenik már a gyakorlójátékban is, ezek még nem tudatosan vállalt szabályok.

Ezt fejlesztjük tovább a szabálybetartás elemeinek megismertetésén át a szabályok pontos betartásáig óvodáskor végére.

A szabályjátékok egyes fajtái a gyermekek mozgását, mások elsősorban értelmi képességeiket fejlesztik. Megtanulják a magatartás alapvető formáit: szerénységet, mértéktartást, eredményre törekvést, kudarcűrést. Ezt a játékfajtát akkor szeretik meg igazán a gyermekek, ha érdekes és vonzó, a szabály érthető számukra, betartásuk nem okoz nehézséget. Az óvónő részvételét, figyelmét ez a játékforma különösen megkívánja.

Mindennapjainkban természetes módon jelennek meg a népi játékok, amelyek valamely jeles naphoz, népszokáshoz kötődnek.

Óvónőink mozgásos és értelmemfejlesztő játékok gyűjteményét készítették el. Melyet folyamatosan használunk és bővítünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

A gyermekek szeretnek és tudnak játszani.

A környezetükben megfigyelt, tapasztalt jelenségeket képesek feldolgozni és újra alkotni. Önállóan kezdeményeznek szerep-és szabályjátékokat. Elosztják a szerepeket, betartják a szabályokat, egymáshoz és a szabályokhoz tudnak alkalmazkodni.

Elfogadják egymás véleményét, javaslatát, konfliktusokat megoldják.

Képesek problémahelyzeteket megoldani (dominó, kártya, puzzle).

Egyszerűbb kiegészítő eszközöket önállóan elkészítenek, játékukban felhasználják azokat (bábok, kiegészítő eszközök dramatizálásához).

Verselés – mesélés

Helye a nevelés folyamatában

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléshez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. Eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A mese választáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

Az előszavas mese különös alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására.

Az óvodai nevelésnek fontos területe az esztétikai nevelés részeként a mese, vers, irodalmi nevelés. Része az óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek. Helye és ideje van mindig, ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá.

A mese és a vers emberi kapcsolatokra tanít, erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít.

Sajátosságai: szereplői sajátos személyek. Cselekményük sajátos környezetben játszódik, meszeszerű fordulatokkal. A gyermek nem tart rá igényt, hogy igaz legyen, kettős tudattal éli meseélményeit. Képzletbeli beleélése segíti és megalapozza a műalkotás befogadását. A mese oldja a szorongást, belső képteremtésre tanít.

A mese és vers élmény a kisgyermek számára, irodalmi nevelésről azonban csak akkor beszélhetünk, ha a gyermek szereti a verset, a mesét, ha örömet okoz neki, ha kéri, várja az újabb és újabb élményt. A gyermek kezdetben a befogadó, az óvónő az előadó. Az irodalom közege a nyelv, ezért lényeges, hogy nyelvtanilag tiszta, esztétikailag értékes mesét, verset halljanak a gyermekek.

Az óvodán kívül szerzett élményeket, ha esztétikailag elfogadható, az óvónő építse be, használja fel a csoport közös élményének kialakításában.

A mesék, versek az anyanyelv eszközei, a szóhasználat, a sajátos stílus az írói eszközök gazdag lehetőségeit kínálják. Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentés megértése, a mesék fordulatjai ösztönzik a gyermeket a szóbeli kifejezésre, Hozzásegítik őket szorongásaik leküzdéséhez, gátlásaik oldásához, képzeletük erősödéséhez, önbizalmuk „én” képük alakulásához.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese –képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel

feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi mesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyar történelmet feldolgozó mondavilág elemei, meséi- a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Célja:

Az irodalmi érdeklődés felkeltése, a magyar kultúra értékeinek átadása. A nyelv szépségének, kifejező készségének megismertetésével, a helyes nyelvhasználat, mondat szerkesztéssel, a biztonságos önkifejezés megalapozása. A gyermek saját vers és mese alkotása, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja) A gyermekekkel való kölcsönös játékos beszédkapcsolat egyik nagy lehetősége, szellemi szükségleteik kielégítése: beszéd, tanulás, tanítás, szórakoztatás, kellemes időtöltés, együttes élmény.

Feladatok:

- a gyermekek irodalomhoz fűződő pozitív viszonyának kialakítása,
- a nyelvi érintkezés formáinak kialakítása, a gyermekek aktív bekapcsolása a verbális tevékenységbe,
- a felhasznált irodalmi anyag igényes összeállítása.

A fejlesztés tartalma

(2,5) 3-4 évesek: Mondókák, mondókamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek, ismerkedés a képes- mesés könyvekkel

4- 5 évesek: mondóka, hangutánzó mese, párbeszédes mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek.

5-6-7 (8) évesek: Kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, tréfás mesék, tündérmesék.

Az óvónő naponta többször kezdeményezzen verset, mesét, a gyermekek kérésének, érdeklődésének, az adott szituációknak megfelelően, az életkori sajátosságok figyelembevételével. Egy-egy mesét hosszabb időn keresztül legyen alkalma a gyermekeknek meghallgatni. A mindennapi mesék hatásával segítse elő a dramatizáláshoz és bábozáshoz szükséges eszközökkel a mese tartalmának kijátszását. Beszéde feleljen meg a helyes magyar beszéd szabályainak.

Pontosan fogalmazza meg az adott szituáció tartalmát. Legyen őszinte a gyermekekkel, igyekezzen önmagát adni, tekintse a gyermeket partnernek. Teremtse meg a mesehallgatás külső és belső feltételeit, hangulatát (fény, zene, festmény, természeti környezet stb.). Ossa meg érzéseit, érzelmeit a gyermekekkel. Magatartásával közvetítse, saját élményként élje át a mesékben rejlő üzenetet, azt az igazságot, hogy az ember mindig többre, tökéletesebbre törekszik. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének egyik legfőbb segítője. A mese- képi és konkrét formában- tájékoztatja a gyermeket a külvilág és emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól a lehetséges megfelelő viselkedési formákról.

Igényesen válogasson egyéni érdeklődéséből, műveltségéből adódóan a rendelkezésre álló irodalmi alkotásokból. Az irodalmi anyag tartalma legyen szituációhoz és a gyerekek életkorához, érdeklődéséhez megfelelően kapcsolható. Forrásai a magyar és a világirodalom gyermekek számára készült alkotásai. Grimm, Andersen, Magyar népmesék, Illyés Gyula, Arany László meseválogatásai, Móra Ferenc meséi. Versek közül a gyermekekhez közelállók Weöres Sándor, Zelk Zoltán, Csanádi Imre, Szabó Lőrinc, stb.

Óvodánkban a környezet és a néphagyományhoz kapcsolódva választjuk ki az alkalomhoz a gyermekek érdeklődéséhez, az ismeretnyújtás szintjéhez legjobban illőket. pl. farsanghoz Ilók és Mihók című mese stb.)

Az óvodában a népi, klasszikus, és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. A mindennapos mesélés, mondókázásra és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A szabadidő tartalmassá tételére és a mindennapi tevékenységek színesítésére alkalmazzuk népi gyermekköltészetünk alkotásait: etetők, altatók, ujjSOROLÓK, mondókával kísért mozgásos játékok, népi eredetű drámajátékok, növényekhez, állatokhoz kapcsolódó, hozzájuk fűződő érzelmi viszonyt tükröző és fejlesztő mondókák.

Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermekeknek érzelmi- érzéki élményeket adnak.

Irodalmi nevelésünk akkor éri el célját, ha a gyermek befogadóból előadóvá válik. Mindennapi életében felismeri azokat a helyzeteket, amelyekre ráillenek az irodalmi alkotásokban megismert fordulatok, felfedezik környezetükben a szépet, a jót és egységben élnek önmagukkal és a világgal.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

Szeretik és igénylik a mesemondást. Részt vesznek a mesemondás feltételeinek kialakításában. Figyelmesen végig hallgatják a mesét, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek jelei.

Folytatásos mesét, verses mesét, meseregények szálait össze tudják kötni.

Van kedvelt mesehősük, a mese fordulatait beviszik játékukba.

A meséről beszélgetnek, szófordulatait mindennapi beszédükben alkalmazzák. Bábozás, dramatizálás, mesejelenetek ábrázolása kedvelt tevékenységeik közé tartoznak.

Mesekönyvet önállóan nézegetik, hozzájuk kapcsolódó szöveget, képolvasást, magyarázatot összefüggően mondanak. A játék tartozékaiként verset, mondókákat az alkalomhoz illően önállóan mondanak.

Önállóan kezelik a könyvespolc könyveit, vigyáznak rájuk, részt vesznek javításukban. Az olvasást utánozzák egy-egy betű iránt érdeklődnek.

Ismeri a színházi magatartás alapvető szabálya

Ének, zene, népi játék, tánc

Helye a nevelés folyamatában

A zene hatása olyan emberformáló erő, amely kihat az egész személyiségre. Az értékes zene fogékonnyá teszi az embert a szép befogadására, formálja ízlését és emberi magatartását.

Az óvodai zenei nevelés a gyermekeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.

Megszeretteti a gyermekekkel az éneklést, az énekes játékokat és szoktatja őket a szép, tiszta éneklésre. Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét, mozgáskultúráját.

Elsősorban az érzelmekre hat, de egyidejűleg az értelemre is. A képességek fejlődését az élet során szerzett tapasztalatok az ebből adódó tevékenységek határozzák meg.

Az óvodai ének - zenei nevelés szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez, az évszakokhoz, népszokásokhoz, a mozgásokhoz, az óvodai élethez.

Zenei élményeket szereznek a gyermekek játék közben, kezdeményezéseken és foglalkozásokon. A kiemelkedő zenei képességű gyermekre a az óvónők külön odafigyelnek és figyelnek fejlesztésére.

Az óvodai ének-zenei nevelés során gyakran hatunk a gyermek érzelmeire és a gyermek érzelmei visszahatnak a felnőttére. Együtt örülünk, bánkódunk, mindez fejleszti az együttlét örömet. A zenei anyag nagy része a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami- egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyagmegválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi hovatartozást.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc a néphagyomány az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelés, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

Célja:

Kodály Zoltán megfogalmazásában célunk „Zenét művelő, zenét élvező és értő magyar közönség kiművelése, amely a kisgyermekkorban kezdődik.”

A gyermekeknek az éneklés örömet szerezzen, belőle társas éneklés, társas zenélés bontakozzon ki, alapozza meg a zenei anyanyelv kialakulását. Kis zenei formákon keresztül a néphagyományokból kiindulva a világirodalom remekeihez jussunk el.

Feladatok:

A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése. A gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, élménynyújtás.

Képességfejlesztés: hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus szép mozgás kialakítása, alapvető népi és egyéb hangszerekkel való ismerkedés.

A fejlesztés tartalma:

A zenei nevelés lehetőségeit az egész nap folyamán ki kell használni, a gyermek óvodába lépésének pillanatától az eltávozásig. A jó zenei légkör átszövi az egész napot. Énekeljünk, dúdolgassunk a gyermekek között hangulatkeltés, a gyermekek érzelmi állapotának megtartása vagy éppen megváltoztatása céljából. Az óvónő hangja a „zenei légkörhöz” tartozik, hangszíne, hangereje egész viselkedésmódja mint a gyermekek számára.

Biztosítson megfelelő teret, eszközöket a sikeres zenei neveléshez. Vannak énekes játékok melyek kifejezetten udvarra alkalmasak, mert nagyobb teret igényelnek.

Rendelkezésünkre áll néhány ízléses, szép kivitelezésű eszköz, hangszer, azokat bármikor kedvük szerint használják (fejdíszek, szoknyák, mellények, botok, ritmushangszerek stb.).

Az énekelgetés, a személyes kapcsolat, az énekes játék a legjobb módszer a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltésére. Az énekelgető óvónő érzelmileg hat a gyermekre, örül a közös játéknak, kedvet kap, utánozza és maga is énekelgetni kezd. Azok a gyermekek dúdolgatnak, énekelgetnek szívesen, ahol az óvónő is dalos kedvű és szeret a szavakkal, dallamokkal játszani. Zenei élményeket szereznek a gyermekek játék közben, spontán, kötött, kötetlen keretű szervezett foglalkozásokon, egyéni érdeklődésük alapján. A fejlesztés tartalma a korosztálynak megfelelő mondókákból, dalanyagból, zenehallgatási anyagból áll.

Ehhez kapcsolható az állatok hangja a természetben, környezet hangjai, ezek újra felidézése, hangutánzással való kiegészítése, emberi hang megnyilvánulások, hangutánzó játékok, hangadást kísérő mozdulatok, egyszerű játékos mozgások, különböző nehézségű mozgásformák, táncos jellegű mozdulatok, mozgás-improvizáció zenére, színesítik a zenei tevékenységet.

Az óvónő feladata, hogy biztosítsa az éneklés, a mozgásos játékok gyermekek által kezdeményezett alkalmainak lebonyolítását, a kezdeményezések mozgás- és zenei anyagának a gyermek életkori sajátosságaira épülő kiválasztását kapcsolódását környezeti és hagyományápoló elképzeléseinkkel. Biztosítja, hogy a gyermekek a nap bármely szakában próbálkozhassanak zenés tevékenységekkel, használja ki ezeket a lehetőségeket, az egyéni fejlesztésre. Segítse a gyermekek önmegvalósítását, önállóságát, kreativitását, képzeletének és fantáziájának fejlődését.

Tartsa tiszteletben a gyermekek jogát a tevékenység elutasítására, s engedje bekapcsolódni bármikor a gyermek szándéka szerint. Ezáltal biztosíthatjuk, hogy a visszahúzódó, félénk, szégyenlős gyermek is feloldódik – bizonyos idő után, ha meggyőződhet arról, hogy senki sem kényszeríti részvételre – nem kerül kudarchelyzetbe.

A szerepcserés játékoknál lehetőleg minden gyerek kerüljön sorra.

A készségfejlesztő feladatok egymásra épülnek, és mindaddig előkerülnek és felszínen vannak, ameddig az minden egyes gyermek sajátja nem lesz.

Az óvónő ismerje a zenei képességek fejlesztésének területeit, hogy munkáját tudatosan tudja megtervezni:

- éneklési készség (tisztá éneklés, a gyenge hallású gyermek, a gyermekhang ápolása és fejlesztése),

- a zenei hallás fejlesztése (magas és mély hang különbsége, halk-hangos közötti különbség, hangszínek felismerése, a belső hallás fejlesztése),
- ritmusérzék fejlesztése (az egyenletes lüktetés, az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása, a tempóérzékelés, a mozgáskultúra, tánc, gyermekhangszerek),
- a zenei formaérzék fejlesztése (a motívumhangsúly kiemelése mozgással, dallam-motívumok),
- a zenei alkotókészség fejlesztése,
- a zene hallgatására nevelés.

Segítse a családi nevelést az otthoni énekelgetésben (dal, mondóka, mozgásanyag megismertetése). A szülői érdeklődést ilyen irányban is elégítse ki.

Hagyományápoló programunkban fokozottan építünk népi gyermekjátékokra, dalokra, mondókákra, néptáncra és a népszokásokból adódó egyéb zenei anyagra.

A mozgással való ismerkedést „abban a korban kell elkezdni, amikor az élmények életre szóló emlékké vésődnek a gyermek agyában, érzelmi emlékezetében”.

(Vásárhelyi László)

Zenei nevelésből adódó feladatok:

Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

Jeles napokhoz kapcsolódó óvodában játszató énekes népszokások válogatása: szüreti mulatság, pásztorjáték, farsang, kiszézés, pünkösdlő, lakodalmas.

Az óvodapedagógus fontos feladata az énekléshez, énekes játékhöz a megfelelő friss levegő biztosítása.

(2,5) 3-4 évesek:

- A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával.
- A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyermekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek.
- 6- 8 mondóka, ölbeli játékok, 10 – 15 énekes játék, 1 – 2 műdal.

4 -5 évesek:

- A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang.
- A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat.
- A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.
- 4 – 5 új mondóka, 12 – 15 énekes játék, 2 – 3 műdal.

5-6-7 (8) évesek:

- A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében megjelenhet a félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is.
- Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párjátékok.
- 4 -7 új mondóka, 15 – 18 új énekes játék 3-4 alkalomhoz illő műdal.

Forrásaink:

Forrai K.: Ének az óvodában, Fejér megyei népzenei gyűjtemény, Kodály: Kis emberek dalai, Fejér Megyei Pedagógiai Intézet mondókagyűjteménye, Táncos játékok az óvodában, Járdányi: Terepere Tercsi, Törzsök B. Zenehallgatás az óvodában. Gryllus Vilmos Dalos füzete és kassettája.

Az évszakhoz, népszokásokhoz kapcsolódó dalok, játékok, táncok kreativitásra serkentik a gyermekeket és fokozott együttműködésre készítetik őket.

Az együtt mozgás és együtt éneklés élménye kibővül a helyszínen szerzett környezeti tapasztalatokkal, élményekkel – természet, régi használati eszközök, népviselet – mely által színebbé válnak hétköznapijaik, kifejezésére kerülhetnek érzelmeik és viselkedésükkel környezetükre is visszahatnak.

A zenében, mozgásban feloldódó, önmagát kifejező, boldog gyermek látványa a legnagyobb öröm, mely célunk és eredményünk egyaránt.

A fejlődés várható jellemzői

A gyermekek önként, belülről fakadó késztetesként énekelnek.

Egyszerű dallamotívumokat tisztán énekelnek vissza. A mondókákat a magyar beszéd ritmusa szerint mondják. Dallamfelismerést, ritmusvisszaadást változatos formában alkalmaznak. Halk-hangos éneklést, gyors-lassú tempó érzékeltetését, felelgető játékot, magas - mély éneklés közötti különbséget egyedül is képesek érzékeltetni.

Belső hallásuk kifejezett, dallambújtatásra, természethez kapcsolódó hangok utánzására, hangszínek megkülönböztetésére, hangszerek hangjának felismerésére képesek. Megérik a zenei motívumok hosszát, azt mozgásban és térben szemléltetik.

Egyöntetűen körben járnak szép testtartással, kézfogással is. Egyszerű táncos mozgások elemeit ismerik (dobbantás, koppantás, páros forgás, kilépés stb.).

Térformák kialakítására, visszaalakítására esztétikusan képesek.

Dalokhoz egyszerű játékokat, mozgást kitalálnak. Élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen hallgatják, örömet jelent számukra a zene. Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum). Ismerik a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Helye a nevelés folyamatában

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás a kézimunka különböző fajtái a műalkotásokkal való ismerkedés fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermek alapozó élménye a külvilágról szerzett tapasztalatai eltérőek. Biofizikai érzék, manipulációs készségeik, író, rajzoló mozgásuk egyéni és az óvodáskor előtti időszak pozitív és negatív hatásait tükrözi.

A látás-befogadás, látás-kifejezés, ábrázolás, alakítás során fejlődnek értelmi képességeik, vizuális érzékenységük, észlelési emlékezeti képességeik, manuális és dinamikai képességeik, fantáziájuk, képi gondolkodásuk, alkotóképességük, esztétikai érzékenységük. Tudatosodik bennük, hogy a környező világ, térben, mozgásban, történésben létezik. A gyermek vizuális fejlődésére hatást gyakorol a társadalmi környezet, a tömegkommunikáció, a téri és tárgyi környezet, külső téri táj, udvar, kert, épületek, a belső tér bútorai, eszközei, díszítményei, műalkotások, valamint a társak és az őt körülvevő felnőttek.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze

a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra nevelés.

Célja:

Az óvodai nevelésben ismert és képesség jellegű tudás megszerzése, mely által a gyermek vizuális, kommunikációs képessége fejleszthető. Ennek eredménye a kreatív, esztétikum létrehozására, tartalom és forma összhangjának kifejezésére képes, és tudattal rendelkező önelfogadó gyermek nevelése.

Feladata:

- a látó, érzékelő rendszer, keresztcsatornák, térpercepció, testséma, alaklátás és formaállandóság, a nagy és kis mozgások fejlesztése, manuális érzékelés. Finommotoros mozgás, színészlelés fejlesztése,
- feltételek biztosítása: - tapasztalat, élmény, lehetőség, eszközök. Technikai ismeretek elsajátítása.

A fejlesztés tartalma

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalkotás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái jelennek meg mindennapjainkban.

A műalkotásokkal a népi művészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodás gyermek az őt környezetéből érő spontán vizuális ingerek és a szervezett foglalkozások hatására egyaránt fejlődik, tapasztalatokkal gazdagodik. A tárgyi világról egyre pontosabb ismereteket szerez, majd sokrétű ábrázoló tevékenysége során mindegyiket újra alkotja. Ábrázoló tevékenysége nem más, mint a világról kialakított vizuomotoros reprezentációja.

A megfelelő vizuális önkifejezés kiteljesedéséhez szükség van a testséma, testfogalom minél pontosabb kialakulására, a kinezetikus észlelés és a térpercepció fejlődésére ahhoz, hogy a gyermekek térben, mozgásban, történésben tudják megjeleníteni a különböző dolgokat. Mindezek tudatos fejlesztéséhez sokféle ötletes játékot választhatunk, - s mivel az óvodai élet korai szakaszában az ábrázoló tevékenység szervesen beépül a játékba – szinte észrevétlenül „szabad” játéka közben bármikor elővehetjük, segíthetjük a gyermek ez irányú fejlődését.

Pl. lottójátékok – szem fixációs működés elősegítése, képek sorba rakása – vizuális ritmus stb. (Kudarccal az iskolában)

Minden csoportban a gyermekek rendelkezésére áll: a megfelelő hely és a gyermekek által elérhető, bármikor elővehető eszközök a csoportszoba berendezése, szabadban homok, kavics, zászlók, szalagok, farönkök, agyag, festék, víz, természetes anyagok (fűzfavessző, nád, textil) szerszámok stb. – különböző minőségű papírok a dobozkartontól a selyempapírig, textíliák a zsákvászontól a selyemig, különböző eredetű és vastagságú fonalak, natúr és festett bőr; fedő-, víz-, textil-, tojás-, ételfesték, különféle ragasztók, ecset, ceruza, kréta, toll, olló, fűrész, kalapács, szög, gipsz, viasz, agyag.

Az óvodai élet során sokféle tevékenység szervezésére, kezdeményezésére van lehetőség, építés, plasztikai munkák, képalakítás, festés: papírra, üvegre, fára, textilre, rajzolás, batikolás, fonás, szövés, barkácsolás, pókozás, gyöngyfűzés, nemezelés, tojásfestés, mézeskalács-figura készítés.

Az eszközökhöz kapcsolódó technikai ismeretek elsajátítása, a velük való ismerkedés csoportosan vagy egyénileg történik, a tanulás feltétlen egyénre szabott.

Ott és akkor segítünk, amikor szükség van rá: fogások, eszközhasználat, időrendiség a folyamatban. A megértésről való meggyőződés, a fogalmak tisztázása, pontos magyarázat és bemutatás után figyelünk a pontos megtanulásra és elegendő időt biztosítunk a kellő begyakorlásra. Fontos, hogy a gyermek még a gyakorlási időszakban megkedvelje az adott tevékenységet, ne akarjon kimaradni semmiből. Újabb technika bemutatása csak a készségszint elérése után következhet. A technika fejlődése az önkifejezés magasabb szinten történő megvalósulását eredményezi.

Óvodánkban havonta és hetente számba vesszük a környezet változásából és az azokhoz kapcsolódó jeles napok szokásaiból, ünnepek tartalmából adódó lehetőségeket, az oda illő anyagokat, a velük kapcsolatos eszközöket, technikákat.

A természet és a hagyomány gazdag választékot biztosít a rajzolás, festés, mintázás, kézi-munka gyakorlására. Elődeink által használt anyagok, technikák sok információt és élményt nyújtanak a gyermekeknek. A megtanulható fogásokat igyekszünk mai gyakorlatunkba beépíteni. Hangsúlyos szerepet adunk közvetlen környezetünk népies jellegű alkotásainak, szín és formavilág, technika és anyag otthoni idéző, nyugalmat és harmóniát árasztó tárgyainak, Ezeket gyűjtjük, védjük, formálja ízlésünket, otthonossá teszi óvodánkat.

Az óvónő felkészültsége lehetővé teszi a környezeti és hagyományápoló programból adódó feladatok sokszínű megoldását. A gyermekek és a szülők igényeinek kielégítésére törekszik, hozzájárul környezete ízlésformálásához, esztétikai fejlődéséhez.

Átvesszi a család felől jövő pozitív kezdeményezéseket (hagyományápolás, gyűjtés) és visszahat azokra. Egész személyiségevel hozzájárul a gyermekek önfelfogásához, és tudatuk alakulásához a motivációs bázis kiépítéséhez.

Az óvónő feladata:

(2,5 3- 4 évesekkel megkedvelteti az ábrázolási technikák közül a rajzolást, festést, mintázás alaptechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.

4-5 éves gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, a hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfűzés alapjait.

5-6-7 (8) éves gyermekeknél a képalkotás különböző változatos technikákkal történő készítését erősíti (pl. mozaik, kollázs, nyomatok) és megismerteti a szövés technikáját, valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- élményeiket, tapasztalataikat vizuálisan képesek megjeleníteni,
- a rendelkezésükre álló tér alakításában ötletesek, célszerűek,
- tárgyak térbeli kiterjedésével tisztában vannak, főbb formai jellemzőket megneveznek,
- A képi kifejezés változatos eszközeit készségi szinten alkalmazzák,
- Színhasználatuk valóságnak megfelelő, vannak kedvenc színeik,
- Formaábrázolásuk részletező, mozgásábrázolással próbálkoznak,

- Tárgydíszítésben önállóak, az ábrázolás technikáit készségszinten művelik,
- Tevékenységük kitartó, egymás munkáit értékelik,
- Fejlettségi szintjük a részletgazdagságban, kompozíciókészítésben, bonyolultságban, tervszerűségben tükröződik,
- Egyre gyakoribb az együttes alkotás,
- Szem-kéz mozgása összerendezett,
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót,
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő,
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni,
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára,
- Megfelelő a finom motorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése,
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét,
- Díszítőjellegű, írás-előkészítő feladatokat szívesen oldanak meg. A balról jobbra haladás a díszítőmunkában – szín, forma, mennyiségi – ritmus tartásával nem okoz problémát.

Mozgás

Helye a nevelési folyamatban:

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett közösségekben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

Az óvodába kerülő egészséges gyermekek szívesen mozognak. A mozgás és tevékenység útján szerzett tapasztalatok érthető és jól feldolgozható információt jelentenek, ezért a mozgásnak az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepe van. A mozgás a gyermek napi tevékenységben szinte állandóan jelen van és a testnevelés keretein belül tervszerűen, de egyénre szabottan valósítja meg feladatait.

Az egészséges életmód területén hozzájárul ahhoz, hogy a számtalan tevékenység – főként a szabadban – a gyermekek természetes igényévé váljon.

Hozzájárul az értelmi nevelés megvalósításához, a különböző mozgások ismétlésével, felidézésével, fejlődik a gyermek vizuális memóriája. A testrészek a téri irányok és a különböző for-

mák megismerésével gyarapodnak ismeretei. A hallott, látott és elvégzett cselekvések elősegítik a fogalomalkítást és a keresztcsatornák fejlődését. Mozgás közben lehetőség nyílik a környezet tapasztalati megismerésére. A gyermek saját testének mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik „én” tudata, szociális énje. A közös mozgás öröme elősegíti a társas kapcsolatok alakulását, a társakhoz való alkalmazkodást, mozgás közben fejlődik önuralma, együttműködő képessége, akarata. Kialakul egészséges versenyszelleme.

A torna, a mozgásos játékok hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához. (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás)

Célja:

A személyiség sokoldalú fejlesztése, változatos tevékenykedtetésen, a fizikai aktivitáson keresztül. A szellemi aktivitás előkészítése a gyermek, alkotó, gondolkodásának kibontakoztatása. A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.

A mozgás alapvető szervezeti keretei a következők:

- *Spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység*
- *Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés*
- *Szervezett mozgásos tevékenység*

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezheti a zenére, a zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc) , amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában, vagy a játszó udvaron is megszervezhető.

Mozgásfejlesztés a szabad játékban:

Célja:

- Megőrizzük, és ha szükséges, felkeltjük a mozgáskedvet és tudatosan építünk rá.
- Minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.

- Bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Életkori jellegzetességek:

(2,5) 3-4 éveseknél a természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért a leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem – kéz, szem- láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. Ezt a célt szolgálják a különböző célba dobó játékok az ugró iskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs, barkácsoló tevékenységek is.

Az egyensúlyérzék fejlesztik a különböző hinták, fizioterápiás labda, füles labda, Body Roll, billenő forgó korong.

5-6-7 (8) éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni.

A játékokban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére pl. tépés, vágás, varrás, gyöngyfűzés, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás.

Az udvari játék a mozgás serkentését szolgálja. Gondoskodunk a megfelelő eszközökről, lehetőségről és így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet.

Mászásra, bújásra készíthetjük a gyermekeket a mászóka, kilátó, hitázásra a hinták és a faló. Egyensúlyozásra a mozgó gerenda, a faltörő kos,

Szívesen próbálkoznak a rollerezéssel, biciklizéssel. A bátorság, ügyesség erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a többfunkciós mászóvár. A labdajátékok sokaságát választhatják pl. kosárba dobás, foci, kidobós, tollas.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen.

Célja:

- A tervezett, szervezett irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése.
- A koordinált mozgás alakítása
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása

A testnevelési foglalkozások anyaga, az atlétikai, torna, játék jellegű fő gyakorlatokból tevődik össze. Alapja Szóllőssy Zsuzsanna „Mozgásfejlesztés az óvodában” című könyve, amely ötleteket ad a tematikára és módszertanra. A játékot a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben. A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél. A testnevelési foglalkozások során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat-erősítés, gerinctorna).

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

(2,5) 3-4 évesek testnevelési anyaga nagyrészt a természetes mozgásokat tartalmazza, ezért ennél a korosztálynál a **nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat**. Különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy tárgy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson, a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Pl. futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvónő a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között, hullámvonalban, elhelyezkedés különböző szereken, formákban

A mozgásfejlesztésnél előtérbe kerül:

- Az egyensúly érzék fejlesztése, pl. különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.
- Szem-kéz, szem –láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, pl. babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A testséma fejlesztésénél kiemelt helyet kap az oldaliság tanítása. Náluk már a jobb, bal kifejezést használjuk a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Pl. „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!” A csukló megjelelése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag.

5-6-7 (8) éveseknél az észlelés fejlesztése a legfontosabb. Ebben az életkorban az alakítás, forma állandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetőek. Pl. Labdagurítás a test körül, jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is. Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ez természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra különböző méretű labdák, botok, szalagok. A foglalkozásokon lehetőség nyílik a **keresztcsatornák** fejlesztésére. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják, a tevékenység pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Feladatok:

- a fizikai állóképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom növelése,
- nagy és finom mozgások és a fizikális erőnlét fejlesztése, egyensúlyfejlesztés, szem-kéz, szem- láb koordináció, ritmusérzék fejlesztés,
- testsémák fejlesztése: - testrészek ismerete, a test koordinációjának alakítása, testfogalom, kezesség, lateritás, dominancia,
- a vizuális és auditív percepció fejlesztését alapozó, ill. azt kiegészítő mozgások,
- pantomimika fejlesztésével a testséma és az emocionális érzés fejlesztése,
- a problémamegoldó képesség erősítése mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal,
- mozgással kapcsolatos szókészlet fejlesztése,
- egészséges versenyszellem kialakítása.

A mozgásfejlesztés tartalma

A mozgásprogram – a gyermekek kötetlen, motivált mozgástevékenységének biztosításával, a konkrét fejlesztést szolgáló testneveléssel, testedzéssel és ügyességfejlesztő sportprogramok fejlesztésével – teljesíthető.

A szabad mozgástevékenységnél cél a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése, a tudatos környezetalkotás. Kísérletezhessenek kedvük szerint, korlátozás nélkül, bátorságuk szerint minden tornaszeren, udvari játékon.

A mindennapi testnevelés a gyermekek napirendjében fontos szerepet tölt be, felfrissíti, edz őket, elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését.

Naponta egy alkalommal szervezzük, időtartama a gyermekek fejlettségétől függ.

Mozgásanyaga a testnevelési foglalkozások mozgásanyagához kapcsolódik, azt előkészíti, ill. az ott megtanultak begyakorlására szolgálnak.

Helyszíne a csoportszoba, ill. az udvar.

Testnevelési foglalkozások: - kötelezően szervezett tevékenységek, amelyek természetesen nem jelenthetnek kényszert a gyermek számára. Minden csoportban hetente egy alkalommal van foglalkozás. Helye a csoportszoba, tornaszoba illetve az udvar.

A gyermekek a különböző nehézségű feladatokat fokozatosan, egyéni képességeiknek megfelelően sajátítják el, fontos, hogy folyamatosan mozogjanak és a mozgás öröme legyen számukra.

Ügyességfejlesztő sportprogramok

Elsődleges célja az egészséges életvitel megalapozása, a családi nevelés, a család életmódjának befolyásolása. A szülőkkel való együttműködés a sporttevékenységekben való alkalmi részvétel, feladatainak, mozgás anyagának megismerése meggyőzi a szülőket a mozgás fontosságáról, személyiségfejlesztő hatásáról.

A mozgásos játékoknak különösen nagy szerepe van a nyári időszakban, a nyári élet tartalmasabbá válik általa, a víz és a levegő edző hatását kiegészítik, erősítik.

Programunkból adódóan előtérben vannak a játékok, mozgásos, eszközt igénylő ügyességi játékok (ugrókötelezés, ugróiskola, pilinckézés, kakasviadal, adj király katonát stb.) és a jeles napokhoz kapcsolódó versenyjátékok, ügyességi játékok.

Például:

- pünkösdi királyválasztás – erőpróba, ugrás, mászás,
- szüreti bíróválasztás –emelés, tolvaj megbüntetése, játékos mozgás elvégzésével,

- óvodánként sport délután – szülők, gyermekek együtt versengenek.

Mindezekhez meg kell teremteni a feltételeket.

A csoport berendezésénél, az eszközök kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek egyéni fejlettségét, az egy csoportba járó gyermekek egyéni mozgásszintjét és mozgásigényét.

Biztosítjuk a csoportszobában és az udvaron a nagyobb mozgást igénylő játékok számára a megfelelő helyet és kihasználunk minden lehetőséget.

Rendelkezésünkre állnak az alábbi sportszerek, eszközök:

Ugróasztalok (trambulin), tornapadok, tornaszőnyegek, bordásfal, BODY ROLL készlet, GREIS-WALD egy-egy eleme, tornakarikák, labdák, babzsák, tornarúd, labdák, ugráló labdák stb.

Óvodánk udvarán megtalálható: hinták, csúszdák, kilátó, faltörő kos, mókuserék, babaház stb.

A gyermekek napját az óvodában úgy szervezzük, hogy minden gyermek számára biztosítva legyen az a mozgáslehetőség, amit szervezete és idegrendszere igényel. Mozgásukat az óvónő csak akkor korlátozza, ha az veszélyt jelent saját magára vagy társaira. Az óvónő mintaadó magatartásával járuljon hozzá ahhoz, hogy a mozgás hozzátartozzon az életformához és az öröm forrása legyen.

Udvaraink felszereltségén javítani szeretnénk, bízunk benne, hogy az új óvodában még több korszerű, természetes anyagból készült játék lesz majd.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Szeretik és igénylik a mozgást. Ellenálló képességük, edzettségük, alkalmazkodó képességük szabályokhoz és társakhoz kifejlődött. Magatartásukban megnyilvánulnak erkölcsi tulajdonságaik, mint felelősségérzet, segítőkészség stb.

Ismerik az eszközök nevét és a gyakorlatokhoz kapcsolódó kifejezéseket.

Mozgásuk összerendeződött.

Erőnlét, egyensúlyérzék, ritmusérzék kifejlődött.

Kitartóan képesek a feladatok elvégzésére: futás, járás, egyensúlyozás, irányváltztatás, téri tájékozódás, térben mozgás, eszközös játékok (labda, kötél) kúszás, ugrás.

Játékos és versenyhelyzetekben megfelelő akarattal, fantáziával, kreativitással, önálló szervezéssel vannak jelen. Figyelmük, gondolkodásuk, emlékezőképességük, ötletességük megfelelő szintű.

Munka jellegű tevékenység

Helye a nevelés folyamatában

A személyiségfejlesztés egyik eszköze a munka és a munka jellegű játékos tevékenység. A munka célra irányuló tevékenység, többnyire külső irányítással folyik, a gyermekektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli.

A munka elvégzését külső szükségesség indokolja, a gyermekeknek valamit teljesíteniük kell, munkájuk eredményét ők és mások egyaránt tapasztalhatják.

A munka végzése közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti és társadalmi környezetükről. Minden munkatevékenység újabb tapasztalatok forrását jelenti.

A kedvvel végzett munka hatására alakul ki a gyermekben a munkavégzés készsége és szokása. Közben megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, ismerkednek a munkaszervezés folyamataival. Munkavégzés során alakul kötelességtudatuk, felelősségtudatuk, erősödik.

Kezdeményezőképességük, együttműködési képességük fejlődik. Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, közben alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok, elősegíti a kapcsolatok színesebbé, bensőségesebbé válását. Lehetővé válik általa a kitartás, a felelősségérzet, a kötelességteljesítés gyakorlása, az önértékelés és a közösségi értékelés alakulása.

Fontos nevelési eszköz, nevelőereje nagy hatású, mert elősegíti a gyermekkorban a munka játéktól eltérő jegyeit, ízlésformáló hatásával fejleszti esztétikai alkotóképességüket.

Célja:

A gyermek egész személyiségének alakítása, fejlesztése az óvodai élet során megszerzett és megkedvelt munka, illetve munka jellegű játékos tevékenységeken keresztül.

Feladatok:

- lehetőség biztosítása a gyermek számára olyan munkák végzésére, amelyek fejlesztik képességüket, gazdagítják személyiségüket,
- tapasztalat útján fedezzék fel a gyermekek a munka hasznosságát, szükségességét,
- a munka végzésére belső motiváció készítse a gyermekeket,

- éljék át a munka örömét, tanulják meg tisztelni a munkát végző embert, munkavégzés közben alkalmazkodjanak egymáshoz,
- becsüljék egymás munkájának eredményét,
- *a közösségi kapcsolatok, a kötelesség- és a felelősségvállalás alakításának eszközei a sajátját és mások elismerésére nevelés egyik formája.*
- éljék át az én csináltam, mi csináltuk sikerélményét,
- tudatosuljon bennük mikor játsszák a munkát és mikor végeznek eredményt hozó munkát,
- a munkavégzés során a higiéniai és balesetvédelmi szabályok betartása, egészség, testi épség magóvására nevelünk,
- fontos feladatunk a munkához való pozitív viszony kialakítása, melyben támaszkodunk a munkára nevelés potenciális feltételeire – úgy mint: a gyermek tevékenységi vágya, a felnőtthöz való viszonya, utánnzési vágya, önállósági törekvései, a feladatok elemi szintű megértése.
- A munka jellegű feladatok kiosztásánál elsősorban a jutalom legyen a motiváció, véletlenül se büntetésnek érezzék a feladat elvégzését.
- A gyermeki munka az óvodapedagógustól, tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A fejlesztés tartalma:

Feltételek megteremtése

Teremtsük meg a gyermekek számára az életkorukhoz, erejükhöz mért munkalehetőségeket. Lehetőségeikhez képest kapjanak tartalmilag gazdag, változatos feladatokat. A gyermekek saját személyük, illetve a csoport érdekében maguk végezhesse el minden olyan munkát, melyre egészségük károsodása nélkül képesek. Mindezekhez eszközöket kell biztosítani, melyek könnyen kezelhetők legyenek, és ne okozzanak balesetet.

Meg kell teremteni a munkához szükséges nyugodt, kiegyensúlyozott légkört. Önálló munkavégzéssel adjunk módot, hogy a gyermekek a szükséges készségeket elsajátítsák, gyakorolják. A közvetlen segítség a gyerekek önállóságának és a munka elvégzéséhez szükséges ismereteinek, készségeinek fejlesztésében nyilvánuljon meg.

A napirendben megfelelő időt biztosítunk, hogy a különböző feladatokat a gyermekek egyéni tempójának megfelelően végezzék.

Az óvónő és a dajka kezdi a munkát és mintát ad a gyermekeknek a pontos, kitartó munkavégzésre. Legfontosabbnak tartjuk a munkára nevelésben, hogy a gyermekek maguk ismerjék fel adott szituációban a munka elvégzésének szükségességét.

Munkafajták – munka fellegű tevékenységek

Mindennapi élettel kapcsolatos munkák:

- terítés, törölgetés, söprögetés, teremrendezés, elrakodás (játék, eszközök stb.)
- Középső csoporttól a naposság.

Felelősi rendszer kialakítása a középső és nagycsoportban

(állat és növényápolás, tél madáretetés, fogkrém felelős, öltöző, mosdó felelős)

Évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó alkalomszerű munkák:

- kerti munka, udvarrendezés, levelek összegyűjtése,
- rendrakás ábrázoló tevékenység után,
- cipőtisztítás Mikulásra,
- születésnap ünnepség előkészítése
- játékeszközök, babaruhák, könyvek javítása,
- segítség a felnőtteknek.

A gyermekek életkorának megfelelően a szemléltődéstől a konkrét munkáig terjedő folyamat a gyermek számára szabadon választható.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

A gyermekek képesek szükségleteiknek megfelelően, önállóan ellátni magukat (öltözködés, önkiszolgálás).

A naposi munkát, egyéb alkalomszerű tevékenységet szívesen végzik, nem tartják tehernek.

Szívesen segítenek az óvoda rendjének, tisztaságának fenntartásában.

Megbízásokat számon tartják (élősarok gondozása, tízórai és ebéd utáni seprés stb.) önállóan végzik.

A munkavégzéshez legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát ismerik.

Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

Önkiszolgáló tevékenységek:

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat szükség szerint elvégzik.
- Étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, merőkanalat, kancsót, szalvétát.
- Öltözködésnél önállóak, tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő, fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük és azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el és annak szervezésében is önállóak.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik a helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- A naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik
- Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- Felelősi munkát szívesen vállalnak és önállóan teljesítik.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában.
- Vigyáznak játékaikra és rendben tartják azokat.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőben.
- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.
- Gondoskodnak a halak etetéséről, figyelemmel kísérik az akvárium tisztaságát.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Helye a nevelés folyamatában

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetben szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. Az óvodai tanulás, elsődleges célja az óvodás gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

Az óvodai nevelés korábbi gyakorlata a gyermekek egyéni fejlődésének követelhetőségét akadályozta, mivel a tevékenységet, követelményeket átlagszinthez, életkorhoz kötötte. A nevelési folyamat korcsoportonként, részekre esve valósult meg a foglalkozásokon.

Óvodánkban az elmúlt években kerestük azt a tanulási formát, ami a nevelés céljait leghatékonyabban szolgálja. Munkánk eredményeként olyan tanulási formát alakítottunk ki, amely figyelembe veszi a gyermek életkori sajátosságai mellett a mindenkori fejlettségi szintjét, jelzi a fejlődésbeli lemaradásokat, megadja az egyénre szabott feladatokat.

Óvodáskorban a tanulás nevelésközpontú, a gyermekek nem elméleti síkon ismerkednek az őket körülvevő környezettel, s nem egymástól elszigetelten ismereteket szereznek.

A gyermek legnagyobb értelmi teljesítményét, az anyanyelv elsajátítását az önkéntelen figyelem által vezérelt spontán utánzási késztetéstől hajtva valósítja meg. Ez a mintakövető utánzás a tanulás legfőbb formája. A tanulási folyamat alapját az érzékelés, észlelés útján szerzett tapasztalat képezi. Tapasztalatokhoz változatos tevékenységeken keresztül jut el a gyermek.

Tevékenysége során különböző képességei fejlődnek – a cselekvés képességei, kognitív vagy megismerő képesség, gondolkodási képesség. A képesség fejlettsége elsősorban tevékenységben érhető tetten és fejlesztése is a megtervezhető tevékenységben hatékony. A tanulás, ill. az óvodai nevelés során nincs ilyen vagy olyan képességfejlesztés, hanem minden hatás komplex, a részeken keresztül az egészre, a személyiségre hat.

Programunk személyiségközpontú, képességfejlesztő, ezért olyan tanulási, szervezeti formát kerestünk, amelyben mindez megvalósulhat.

Cél:

Sokoldalú cselekedtetés (tevékenység) közben fejleszteni a gyermekek értelmi képességeit, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakításával iskolai életmódra való előkészítés.

Feladatok:

- a tanulás feltételeinek megteremtése,
- a tanulás megszervezése-tervezés,
- a tanulás irányítása.

A fejlesztés tartalma

A nyugodt tanulás feltételeit az óvónőnek kell kialakítania: Naponta tervezetten és szervezeten 5 -30 percnyi ideig tartó foglalkozást tartunk a gyermekeknek.

A tanulás alapfeltétele mindenekelőtt a meleg-korlátozó, előítélet-mentes, szeretetteljes légkör, amelyben-tiszteletben tartjuk az elmélyülten játszó gyermeket, a gyermek szándékát és döntési jogát.

A célszerűen berendezett csoportszoba, a jól átgondolt szokásrendszer, lehetőségek megteremtése a gyermek szükségleteinek, kielégítésére: - közlés, önkifejezés, szereplés, versengés, tevékenységek stb. – mind feltétele nevelési rendszerünkben a tanulásnak.

A tanulási tevékenységet játékidőben, megfelelő helyen, naponta megközelítőleg azonos időben szervezzük.

A tanulási folyamatban kialakítjuk a szükséges munkafegyelmet, az önálló feladatvégzést segítjük és halk beszédre, esetenként türelmes várakozásra szoktatjuk a gyermekeket.

Az 5-6-7 évesek esetében követelménynek tartjuk, hogy feladataikat befejezzék, az önfegyelemre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladattudat, feladattartás erősítése érdekében.

Mindezt az előbbiekben megfogalmazottak szerint és nem iskolai módszerek alkalmazásával kívánjuk elérni.

Tervezésünkben környezetismeret és a néphagyomány adja a tanulási folyamat gerincét.

A néphagyomány és a népi kultúra napjainkban is aktuális a jövő irányában is fontos értéket képvisel. Népi kultúránk átörökítése, értékeinek továbbadása kötelességünk a benne megvalósuló komplexitás nevelőmunkánk példája.

A tervünkbe beépített és munkánk során feldolgozott népszokásokon keresztül megérezzetjük a gyermekekkel az összetartozás melegségét, a közös vidámság örömét, megismertetjük a különböző életmódokat, megtanítjuk tisztelni az idősebbeket, gyakoroljuk a viselkedés és az illem különböző formáit.

Tervező munkánkban hónaponként számba vesszük a várható környezeti változásokat, az ehhez kapcsolódó jeles napokat szokásokat. Ez a két tényező képezi nevelési tervünk kiindulópontját.

Az óvodai nevelés ideje alatt a gyermekek több alkalommal megtapasztalhatják ugyanazt az eseményt (időjárás-változás, környezetváltozás, szokásváltozás stb.) és így egyre magasabb szintű ismeretekre tesznek szert.

Korcsoportonként figyelembe vesszük a gyermek egyéni fejlettségét és ennek alapján határozzuk meg az aktuális feladatokat nevelési területenként.

Külső világ tevékeny megismerése

Helye a nevelés folyamatában

Az óvodai nevelés akkor valósítja meg célját, ha programját a gyermekek környezetével kapcsolatos gazdag tevékenységrendszerébe ágyazza, kihasználja a tapasztalatszerzés természetes élethelyzetét, s ezeket tudatosan meg is szervezi.

Elősegíti, hogy a gyermekek természeti és társadalmi környezetükről tapasztalatokat szerezzenek, mely tapasztalatok szükségesek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához.

Segíti a gyermekek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását, fejleszti értelmi képességeiket, lehetővé teszi a csoporthoz való érzelmi kötődést, kapcsolatépítést, a szülőföld szeretetének megalapozását, melyben nagy szerepe van a hagyományápolásnak. A néphagyománnyal való ismerkedés során a gyermek megismeri szűkebb és tágabb környezetének értékeit, tárgyi emlékeit és folklorisztikus jegyeit, jeles napok szokásait, tartalmát. *Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.* Megismeri a legközelebbi környezetének zenei, nyelvi, tárgyi motívumait, ezeket kivetíti komplex tevékenységeiben és visszahat a környezetére.

A kisgyermekek első tapasztalatait környezetéből meríti.

A különböző hatások ellenére a családi nevelésnek alapozó, a fejlődés folyamán a személyiség jellemzőinek kialakulásában elsődleges szerepe van.

Az óvoda környezetével, tevékenységrendszerével két fontos területen járulhat hozzá az ott-honról hozott tapasztalatok gazdagításához:

- más jellegű tevékenységet kínál a gyermeknek
- a gyermektársak, a derűs nevelői attitűd.

Mindezek eredménye a személyiségfejlesztés környezeti feltételeinek kiszélesítése, az óvodán kívüli nevelés kiegészítése és a hátrányok kompenzálása.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a **közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.**

Célja: olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedésformák kialakítása, amelyek meghatározzák a természet és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus együttélést.

„Földünket nem ősainktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön.”

(Indián mondás)

Az ember környezetkultúrája, környezethez való viszonya születéstől kezdve alakul, óvodáskorban ennek tere a külső világ tevékeny megismerése.

Feladatok:

- természeti és társadalmi környezet megfigyelése és tapasztalatok szerzése,
- néphagyományok ápolása,
- környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása,
- környezetalakítás,
- környezetvédelem.

A fejlesztés tartalma:

A természeti és társadalmi környezet megfigyelése és tapasztalatok szerzése. Néphagyományok ápolása, a falu tájházának rendszeres látogatása, a kiállítási tárgyak, használati eszközök megismerése.

Társadalmi környezetükből a gyermekek rendelkezzenek koruknak megfelelő ismeretekkel a családról, szükségleteiről, munkájukról, a családtagok jogairól, egymáshoz való viszonyáról, az együttélés konkrét tapasztalatairól. Viselkedésüket jellemezze a szeretet, a tisztelet, az őszinte együttérzés, a segítő szándék és a megértés. Magatartásukban nyilvánuljon meg a tolerancia és az önfegyelem.

Az óvoda új környezet a gyermek számára, ezért fontos, hogy megismerése érzelmileg pozitív legyen. Megismerése során egyre nagyobb biztonsággal és otthonossággal mozog az óvodai környezetben. A gyermekek ismerjék a felnőttek óvodai munkáját. Saját közreműködésükkel ők is hozzájárulnak környezetük ápolásához.

Szerezzenek tapasztalatokat az óvoda környezetében megfigyelhető foglalkozásokról (kereskedelem, építkezés stb.). Legyen tapasztalatuk az orvos, a védőnő munkájáról.

Tudják megnevezni az emberi testrészeket, ismerjék érzékszerveiket, azok funkcióit; védelmét, gyakorolják önálló tisztántartásukat.

Látogassanak el az iskolába, ismerkedjenek az ott folyó munkával (5-6-7 évesek).

Gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést. Minden évben részt veszünk a Budapesten rendezett „Pindúr pandúr” kresz vetélkedőn. Ismerjék a közlekedési eszközöket, az óvoda környezetében megtalálható lehetőségeket autó, autóbusz, motor, kerékpár, kirándulások alkalmával a vízi és légi közlekedési eszközöket) természetes környezetben figyelhessék meg, szerezzenek tapasztalatot, gyakorolják a viselkedési formákat (köszönés, idősök segítése stb.)

A kicsikkel a soponyai Öko centumba, középsősökkel Veszprémbe, az állatkertbe, a nagyokkal Budapestre a Természettudományi Múzeumba és a Tropicáriumba megyünk kirándulni minden év végén.

Figyeljék meg a napszakokat, gyakorolják az ehhez kapcsolódó tevékenységeket. Időérzékük fejlődjön. Legyen fogalmuk kisebb-nagyobb időegységekről (év, évszak, hónap, hét, nap).

A természeti környezetet az évszakok változásain keresztül közvetlen megfigyeléssel tapasztalják meg.

Az időjárás és a természet jellemzői, a színek, fények, formák szépségei alapvető biológiai, ökológiai, fizikai, kémiai tapasztalatokat nyújtanak.

A növény- és állatvilág megismerése fontos része a környezet megismerésének.

Védelmüket, gondozásukat helyszínen is módunkban áll közvetlenül megfigyelni. (Házak udvarán, magángazdaságoknál, szarvasmarha telepen, a Mészáros tanya)

A növények fejlődését szintén természetes környezetben az óvoda udvarától az erdő, a rét és a vízpart élővilágának bemutatásával végezzük el (tópart, halas tó, gyümölcsös, Kastély park)

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismeretbe is juttatjuk a gyermekeket, és elérjük, hogy azokat a tevékenységeikben alkalmazni tudják. Felismerik a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: Alakul az ítézőképességük, fejlődik tér, sík- és mennyiségsszemléletük.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A matematikai nevelés elősegíti a gyermek környezetéről szerzett tapasztalatainak feldolgozását.

Főbb tevékenységek a matematikai tapasztalatszerzés területén:

- Megfigyelések, összehasonlítás szétválogatás tulajdonságok szerint, saját szempontok alapján.
- Sorba rendezés, mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályosság szerint.
- A számfogalom megalapozása mérési, összemérési feladatokkal, mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel.
- Tapasztalatszerzés a geometria körében: építés, síkbeli alkotások, geometriai formák felismerése.
- Tükörrel való tevékenység, mozgások tükör előtt. (fontos feltétele a téri percepció kialakításának)
- Tájékozódó képesség fejlesztése térben és síkban. (testnevelés, rajzolás, énekes kör- és szabályjátékok stb.)

A matematikai nevelés anyagát, nem elvont „ismeretek” alkotják, hanem a környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok feldolgozásával az egyéni fejlődés figyelembevételével, a problémamegoldó tevékenység környezetre való kiterjesztésével alakítjuk ki.

Jeles napok, hagyományok

Óvodánkban az évszakokhoz kapcsolódó ünnepkörök, jeles napok adnak keretet munkánknak. A gyerekek megszokják, hogy a jeles napok ismétlődnek, és hogy mindennek megvan a maga ideje. A várakozás, a készülődés fokozza az ünnephez fűződő érzelmeket, belső tartást ad, s ezáltal teljesedik ki gyermekeink személyisége.

A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban:

- vers, mese, dramatikus játék (népmesék, mondókák, közmondások, találós kérdések)
- ének, énekes játékok, zenehallgatás (mondókák, énekes gyermekjátékok, népdalok, hangszeres népzene)
- rajz, mintázás, kézimunka (tárgykészítő népi játékok, szövés gyöngyfűzés agyagozás, nemezelés, kemencében lángos sütés, mézeskalácssütés stb.)
- a környezet tevékeny megszerettetése
- találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások
- mozgás, mozgásos játékok (ügyességi és sportjátékok)

Óvodánk jeles napjai, az évszakokhoz kapcsolódóan:

Szüret (október 15-től)

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól 4. vasárnapig)

Mikulás várás

Karácsony

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

Húsvét

Pünkösöd (Húsvét utáni 50. napon)

A tartalmi megvalósítást kisebb s nagyobb korosztály szerint csoportosítjuk.

Szüreti mulatság:

Lovas kocsis felvonulás, szőlődarálás, préseles, diótörés, szüreti ételek fogyasztása (szülői segítségével készült kolbász, szalonna, sonka, hagyma, paprika, paradicsom falatkák) Testvér óvodánkból érkező gyermekek vendégül látása és egy falusi udvar megtekintése. Kemencében lángos sütés, táncház.

Advent

Minden csoportban a gyermekek fejlettségétől függően adventi készülődés. Gyertyagyújtás, adventi ajándékok, adventi jócselekedetek, Lucázás, Luca napi búza vetése, Borbála ág rügyeztetése.

Mikulás:

Zenés műsor kíséretében, ajándékokkal érkeznek az óvodákba.

Karácsony:

Hangulati előkészítés, bensőséges ünneplés, nagyoknak nyílt ünnepély, ajándékok, meglepetések, üdvözlő kártya készítése, karácsonyfa állítása, gyertyagyújtás

Farsang:

Tréfás versenyjátékok szervezése, jelmezes felvonulás, vidám télbúcsúztató.

Hagyományos farsangi ételek elfogyasztása (farsangi fánk, gyümölcssaláta)

Húsvét:

Nyuszi fészkek készítés, hímes tojás keresése az udvaron, Nyuszis mesék, versek hallgatása, löcsozkodás, ajándék készítés.

Gyermekhét:

Gyermeknap kirándulások szervezése, zenés műsor az udvaron, kürtöskalácssütés, ugráló vár, arcfestés stb.

Óvodánk egyéb ünnepei:

Idősek Napja Seregélyesen

A nagycsoportos gyermekek kis műsorral köszöntik az időseket.

Középső csoportos gyermekeink ellátogatnak az Idősek klubjába, ahol karácsonyi köszöntőt adnak elő, őket pedig megvendégelik a műsorukért.

Nemzeti ünnepeink:

Életkornak megfelelő érzelmi átélés, cselekvésen keresztül. Dalok, mondókák, versek, megfelelő dekorálás a csoportokban.

Jeles Napok a környezet védelmében:

Állatok Világnapja	október 04.
Víz világnapja:	március 22.
A Föld napja:	április 22.
Madarak és fák napja:	május 10.

Anyák napja:

A nagycsoportosok dallal, verssel köszöntik az édesanyákat, nagymamákat. A kisebbek az évzáró ünnepélyeken emlékeznek e jeles ünnepről.

Évzáró ünnepély:

Csoportonként kis műsorral búcsúznak a tanévtől a gyermekek. A nagycsoportosok pedig óvodájuktól. köszönnek el., tarisznyát és könyvet kapnak ajándékba.

A gyermekeket a szülőkkel közösen megvendégeljük ezen a napon.

Születésnap az óvodánkban:

Az ünnepeltet a szülővel egyeztetve felköszöntjük. Apró ajándékkal, dallal, verssel, jókívánságokkal és kedvenc mesével kedveskedünk neki.

A születésnapos házi készítésű sütemények kivételével, bármivel megvendégelheti társait. (Nagyon örülünk, ha valaki az egészséges táplálkozást figyelembe véve hoz meglepetést a gyermekeknek.)

Minden csoportban található születésnap tortája, amely alkalmas a gyertyagyújtásra.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Ismerik nevüket, szüleik nevét foglalkozását, lakásuk címét. A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően megnevezik, igényesek testük tisztaságára.

Megkülönböztetik a jobb és a bal oldalt, dominanciájuk kialakult.

Gyakorlottak lesznek az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket, járműveket, tudják, hogy azok az emberek munkájaként készülnek és az emberek munkáját könnyítik.

Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellemző tulajdonságaikat, az évszakokhoz kapcsolódó néhány kiemelkedő népszokást, hagyományt.

Felismerik és megnevezik a napszakokat, hónapokat, a hét napjait.

Ismerik a növény szót, annak tartalmát, tudják, hogy a növény fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Tudják, hogy a növényeket gondozni kell, ismernek néhány növényekkel kapcsolatos munkát (szántás, szüret, aratás stb.).

Ismerik és megnevezik környezetük színeit, a sötét és a világos árnyalatait, gyakran észlelt tárgyak feltűnő összefüggéseit. Képesek lesznek ismert tárgyak, jelenségek közötti összehasonlításokat végezni külső jegyeik, rendeltetésük szerint.

Ismernek néhány jellegzetes hagyományt, jeles napot a hozzájuk kapcsolódó szokásokat.

Képesek az óvónő kérdéseit, gondolatait megérteni, követni. Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek Szívesen vesznek részt terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.

Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon is elmondja, egymás állításainak igazságát meg tudja ítélni. Jól ismert tulajdonságok szerint, válogatást, összehasonlítást, sorba rendezést végeznek.

Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, a halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket (több, kevesebb, ugyanannyi, rövidebb, hosszabb stb.).

Önállóan is össze tudnak mérni hosszúság jellegű mennyiségeket, két halmazt párosítással az elemek különféle színe, nagysága, elrendezése esetén is.

Elő tudnak állítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással, többet, kevesebbet, ugyanannyit. Meg tudnak számolni tárgyakat legalább 10-ig oda-vissza. Számfogalmuk kialakult, elemi műveletekre képesek 10-es számkörön belül.

Halmazokat tudnak képezni megadott, vagy választott szempontok szerint. Építéseik, síkbeli alkotásaik legfőbb eredménye a szemléletfejlődés: azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat. /Háromszög, téglalap, kör, négyzet / Másolással képesek megépíteni, kirakni, mintával megegyező elemekből, színben és nagyságban eltérő elemekből térbeli és síkbeli alakzatokat. Különféle geometriai tulajdonságok szerint szétválogatni, egyszerű tulajdonságokat megnevezni. / kocka, gömb, téglatest /

2-4 elemből álló alakzat tükörképét meg tudják építeni. A térben való tájékozódásban értik és tudják az irányokat, / jobbra- balra, előre-hátra, lent-fent / ill. a helyeket jelölő névutókat (pl. alá, fölé, között előtte, mögötte stb.)

Azonosságokat, különbségeket képesek felismerni és megfogalmazni.

Iskolaérettségi kritériumok

Az iskolakezdéshez szükséges a testi, lelki és szociális érettség.

A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.

- Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- Teste arányosan fejlett, teherbíró.
- Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.

- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.
- Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél;

- gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtaikat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről;
- tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat;
- ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait;
- ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét;
- az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni,
- késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg;
- kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A szociális hátrányokat előidéző tényezők

- Munkanélküliség
- Iskolázatlanság,

- Nehéz anyagi helyzet stb.

A szociális hátrányok enyhítése érdekében végzett tevékenységformák, programok

- Szülők tájékoztatása a szociális juttatásokról, kedvezményekről.
- Különböző programok szervezése a hátrányos helyzet csökkentése érdekében szülők bevonása
- Érintett szülők bevonása az óvoda életébe, a közös programokba.
- Környezetbarát szokások kialakítására.
- Kompetencia alapú módszerek alkalmazása
- Szükségletek feltárása, a segítségnyújtás formáinak megkeresése
- Adomány gyűjtési akciók szervezése a tagóvodákban, a szülők körében
- Rétegszülői értekezletek tartása – tájékoztatásra, problémák megelőzésére, megoldására.
- *Anyagi támogatókkal: kirándulások, színházlátogatások szervezése*
- *Anyagi támogatókkal, pályázati forrásból: Előadások, fórumok, esetmegbeszélések szervezése* - Pl. gyermeknevelés, az óvodai életkor viselkedési sajátosságai, egészséges életmód, egészségkultúra, témakörben - védőnők, gyermekorvosok, fogorvosok, gyermekpszichológus részvételével.
- A óvodáinkban olyan programok megrendezése - Pl. családi délután, sport nap - ahol az óvodapedagógusok, szülők, gyermekek kötetlen formában jobban megismerkednek egymással, közösségé formálódásukat az együtt átélt élmények segítik.

A szociális hátrányok kompenzálása nem jelenti azt, hogy az óvoda átveszi, átveheti a család, a szociális ellátórendszer vagy épp az önkormányzat szerepét. E helyett mélyebb együttműködésre törekszik a többi szereplővel, a szülővel, a gyermekjóléti szolgálattal, a fenntartóval, az iskolával, a civil szervezetekkel és más intézményekkel. Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel. A hátrányok feltárásában és enyhítését segítő tevékenységben kiemelt szerepet játszik az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi felelős szoros együttműködése.

A szociális hátrányok enyhítését célzó tevékenységeknél az óvoda elsősorban olyan programokat tud felvállalni, amelyek vagy nem igényelnek különösebb anyagi forrást, vagy a fenntartó biztosítja rá a forrást, vagy pályázati, vagy egyéb forrásból valósítható meg.

A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek, óvodánk gyermekvédelmi munkája

Óvodánkban a gyermekvédelmi munka kiemelt jelentőséggel bír. Az utóbbi években nagy volt a fluktuáció községünkben, a közeli városból többen költöztek falura, annak reményében, hogy könnyebb lesz a megélhetés. A társadalmi, gazdasági viszonyok változásával magasabb lett a mindennapi gondokkal, megélhetéssel küszködő családok száma. A munkanélküliség nőtt és ezzel egyenes arányban a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű családok száma is emelkedett.

Gyermekvédelmi munkánk hosszú távú célja a helyi sajátosságok ismeretében: mentálhigiénés óvodai rendszer kialakítása, minden óvodás korú gyermekre kiterjedő preventív tevékenység megszervezése, a speciális segítséget igénylő gyermekek és családok komplex gondozása, a gyermekjóléti szolgálat vezetőivel közösen.

Programunk személyiségekre épül, enyhíti a szociokulturális ártalmakat, megelőzheti a magatartási és tanulási zavarok kialakulását.

Feladata, hogy megőrizze, enyhítse, elhárítsa azokat a hatásokat, amelyek a gyermekekben károsító jellegűek, másrészt segítse azoknak a hatásoknak az érvényesülését, amelyek hozzájárulhatnak a gyermekek zavartalan fejlődéséhez.

Az óvodai gyermekvédelem magába foglalja a gyermekközösség egészére kiterjedő, ezen belül minden egyes gyermek harmonikus személyiségfejlesztéséért kifejtett pedagógiai tevékenységet. A gyermekre való fokozott odafigyelés teszi lehetővé, hogy időben fedezhetjük fel a személyiségfejlődési problémákat (nehezen nevelhetőség, testi, szellemi fejlődésben való elmaradás). A veszélyeztettség kialakulásának megelőzése is csak korai felderítés alapján lehetséges.

A gyermek zavartalan fejlődéséért, a gyermek védelméért az óvodai nevelőtestület együttesen felelős.

Az óvónő feladata első családlátogatáskor a gyermekek megismerése, az anamnesztikus adatok rögzítése. A hiányosságok észlelése esetén egyéni bánásmóddal, fejlesztéssel próbál segíteni. Ha szükséges szakember segítségét kéri. (logopédus, pszichológus, fejlesztőpedagógus.) Ha a gyermek fejlődését, életét veszélyeztetettnek látja a családban, akkor a gyermekvédelmi felelőshöz fordul.

Mivel a családnak a nevelésben elsődleges a szerepe, ebben az esetben az óvónő és a gyermekvédelmi megbízott feladata a szülők nevelése, segítése.

Külső segítséget kell igénybe venni (orvos, önkormányzat gyermekvédelmi megbízottja) kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal.

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi és tárgyi feltételrendszert – hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvónő nevelő –fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetből való felzárkóztatásában.

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése.
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása, az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Hátrányos helyzetű gyermek:

Az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

A hátrányos helyzetű gyermekek közül, halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője –a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint – a gyermek hároméves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen. Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része, vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.

- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek. / vizes salétromos falak stb. /
- A szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő- piaci értéke.
- Deviáns környezet, szocializációs ártalmak- alkoholizmus, drogfüggőség, játék-szenvedély.
- Család hiánya – állami gondozásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg, vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: Olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított- magatartás, mulasztás, vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi, vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek:

- Fizikai bántalmazás
- A gyermek szexuális zaklatása
- Szülői felügyelet hiánya
- Elhanyagoló szülői magatartás
- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmény.
- Pszichés bántalmazás
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás.
- Indokolatlan hiányzás az óvodából
- Minimális jövedelmi viszonyok

A főigazgató feladatai:

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelősök megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten.
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal.
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása.
- Veszélyeztetettség esetén a gyermekjóléti szolgálat tájékoztatása.

- Az étkezési kedvezményekhez szükséges dokumentumok beszerzése és ennek megfelelően az étkezési díjak megállapítása és annak ellenőrzése.

A főigazgató köteles:

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál.
- Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más, súlyos veszélyeztetett ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermekvédelmi megbízott feladatai:

- minden tanév elején összegyűjti a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek adatait,
- munkatervet készít, mely tartalmazza a kapcsolattartás formáit, csoportos óvónővel, szülői munkaközösséggel, orvossal, védőnővel, gyermekjóléti szolgálattal önkormányzattal,
- a feladatokat időrendben rögzíti, a csoportvezető óvónővel, illetve az óvodavezetővel együttműködve.
- Rendszeresen látogatja a veszélyeztetett gyermekeket, és a halmozottan hátrányos helyzetű családok gondozását felvállalja,
- segíti az óvónők gyermekvédelmi munkáját (pl. család helyzetének felméréséhez szempontsor összeállításával stb.),
- gyermekvédelmi továbbképzéseken részt vesz, az ott halottakról tájékoztatja kollégáit.

Az évente készült gyermekvédelmi kimutatás tartalmazza:

Óvodások száma. Ebből veszélyeztetettek száma. Hátrányos helyzetűek száma. Három vagy többgyermekes családban élők. Fogyatékos gyermekek száma. Csonka családban nevelkedők száma, és a veszélyeztetettség okai.

A szülő, a gyermek, az óvodapedagógus együttműködésének formái

Család - óvoda

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a **gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége**. A gyermek elsősorban a családban nevelődik. Jó esetben az

óvoda folytatja és kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Sajnos gyakori a családban végbement funkcionális változások következtében, hogy az óvodára hárul a fejlődésben történt lemaradások korrigálása, a családi nevelésben fölmerülő hiányok pótlása.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőség szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

A szülő az óvodapedagógus együttműködésének formái:

- napi beszélgetések, információ a gyermek állapotáról,
- családlátogatások
- szülői értekezletek,
- az 5-6-7 éveseknél kivétel nélkül minden szülő látogasson el legalább egyszer az óvodába
- nyílt nap
- közös programok szervezése szülőkkel (szüret, gyermeknap, kirándulások stb.),
- szülői szervezet programjai (rendezvények, felnőtt bálók, társadalmi munka), amelyek anyagi támogatást is nyújtanak.

Alapelveink:

- a nevelésben a család szerepe elsődleges, az óvoda épít rá és kiegészíti azt,
- az óvónő fogadja el a szülőt még akkor is ha a gyermeknevelésben hiányosságokat tapasztal,
- kapcsolat épüljön a tapintatra és mélyüljön el a közös programok együttes tevékenysége során,
- az óvónő ismerje és fogadja el a család szokás- és szabályrendszerét, tapintatosan befolyásolja az életmód jó szokásainak alakításában,
- legyenek tájékozottak a Pedagógiai Program kialakításában, bevalásának figyelemmel kísérésében képviselői által vegyenek részt.

Óvodánkban a szülők képviselőjét a Szülői Szervezet látja el, mely a Szervezeti és Működési Szabályzatban megfogalmazottak és a vezető irányításával vesz részt az óvoda életében.

Családlátogatás

A családlátogatás célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket, közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól. A gyermek érdekében szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel együtt végzik ezt. Az első családlátogatást még kiscsoportban meg kell szervezni, később többször is, ha ez indokolt a gyermek fejlődése szempontjából. A tapasztalatokat a beíratási naplóban, illetve a csoportnaplóban rögzítjük. Családlátogatásra a szülővel történő előzetes egyeztetés után kerülhet sor.

Beszoktatás

A beszoktatás célja a gyermekek beilleszkedésének segítése. Különbséget kell tennünk a családból, a családi napköziből, vagy más közösségből érkező gyermekek között. Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó nyugodt, szeretetteljes légkör megtapasztalásával, vagy ennek ellenkezőjével.

A beszoktatás formái:

- Nevelési év megkezdése előtti ismerkedés
- Fokozatos beszoktatás.

A beszoktatás lehetőségéről a szülőket a beiratkozáskor tájékoztatni kell, továbbá motiválni arra, hogy gyermekük érdekében éljenek a beszoktatás lehetőségével.

Közös programok, ünnepek

Célja:

Lehetőséget teremteni a család és az óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére.

A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett sport programokat, kulturális eseményeket és az ezekre való felkészülést.

Közös programok, ünnepek hagyományai:

- Karácsony
- Farsang
- Jótékonyági előadás
- Anyák napja
- Évzáró ünnepély

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda hétköznapijaiból, mint külsőségeiben, mint belső tartalmukban.

Nyílt nap

Nyílt napot a nagycsoportokban szervezünk a szülőknek, kis és középső csoportokban videó felvételt készítünk, amit szülői értekezleten mutatunk be. Így a kicsiket nem zavarja meg a szülők jelenléte és mégis betekintést tudunk biztosítani a napi óvodai életbe.

A nagycsoportos szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak a gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképeségéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is.

Átélik a szabad játék készségeire és képességeikre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését.

A nyílt nap idejéről legalább egy héttel előbb levélben, illetőleg a faliújságon tájékoztatni kell a szülőket.

Szülői értekezlet, Szülői fórum

A szülői értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata a szülők tájékoztatásán kívül véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembevétele.

A szülői értekezlet illetőleg fórum idejéről levélben, illetve a faliújságon keresztül, legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten jelenléti ív írása és jegyzőkönyv készítése kötelező

Fogadóóra

A fogadóórák célja a szülők tájékoztatása a gyermekek egyéni fejlődéséről. Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint időpont - egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát az óvónő és a szülő egyaránt kezdeményezheti.

Évente kétszer a csoportvezetők, óvónők tájékoztatást adnak a szülőknek gyermekük fejlődéséről az egyéni fejlődési lapjai alapján. Ezt a szülő aláírásával is igazolja.

Szülői szervezet

A szülők jogaik és kötelességeik érdekében munkaközösséget hozhatnak létre.

A Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározottak alapján működik. A szülők képviselőivel az óvodavezető tartja a kapcsolatot. Évente kétszer értekezletet tartanak. Illetve szükség szerint

Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, tevékenységek és programok

Az egészségfejlesztés célja

Az óvodai egészségfejlesztés célját a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § határozza meg, mely szerint: „A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési- oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési - oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.”

Az egészség meghatározása

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet így definiálta: "Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség hiánya." Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható alapvető értéke. Nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg.

Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése, az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akarat és társ kapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá attitűddé alakítja az egészségvédő magatartást.

Egészségfejlesztés kisgyermekkorban

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését.

Az egészség védelme tanítható, fejleszthető. A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van. Ezeket figyelembe véve az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési terület.

Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat vonatkozik a testi, a lelki és szociális nevelő tevékenységre. A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodás gyermeket az egészség védelmére: edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki (érzelmi, akarat, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét.

Az egészség hármass (testi, lelki, társ kapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. A speciális egészségfejlesztő szempontokra és módszerekre az óvodapedagógusnak tudatosan kell felkészülnie.

Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen a következőkre terjednek ki:

- az egészséges táplálkozás
- a mindennapi egészségvédő testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a szenvedélybetegségek megelőzése, a bántalmazás és erőszak megelőzése
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás, egészségmegőrzés, a személyi higiéné területe
- környezeti higiéné

Az egészséges táplálkozás

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. A helyes étkezési szokásokat kisgyermek korban kell kialakítani épp úgy, mint az egészséges életmód egyéb jellemzőit, összetevőit pl. a mozgásigény kifejtését, az alapvető személyi higiénés ismeretek elsajátítását és begyakorlását.

A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend - összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén is múlik.

Gyermekeink gyakran fogyasztanak tejtermékeket, és az idénynek megfelelő gyümölcsöt és zöldségeket.

Az intézményünkben tízórai, ebéd, uzsonna áll a gyermekek rendelkezésére. A konyha által szállított gyümölcsöt a szülők közös megegyezése szerint kiegészíthetik. Igyekszünk meggyőzni a szülőket, hogy fokozottan csökkentsék gyermekük étkezési szokásrendjéből a túl cukros, sós, zsíros ételeket, a cukrozott szörpöket, kólafélét, a chipset, édességet.

A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetését szükség szerinti orvosi igazolás alapján megszervezzük, fokozott figyelemmel kísérjük (tejfehérje és tojás érzékeny). A táplálékallergiás gyermek ételét külön edényben kapjuk.

A gyermekek étvágyát, eltérő szokásait figyelembe vesszük. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát. Az étkezéshez való előkészületben gyermekeink is részt vesznek - életkori fejlettségüknek megfelelő szinten -, és részesei étkezéskor az önkiszolgálásnak.

Feladataink:

- a kulturált étkezési körülmények biztosítása,
- óvodai napirend keretében az óvónők a dajkákkal együttműködve ismertetik meg a gyermekeket új ízekkel,
- az étkezést örömtelivé tenni, jó hangulatot teremteni az ételek elfogyasztásához, intenzív rágásra ösztönzés,
- a folyadék folyamatos biztosítása,
- életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatával való megismertetés,
- fokozottan ügyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára,
- a szülőkkel, támogatókkal közösen havonta gyümölcs- és zöldségnap szervezése tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki,
- az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás),
- minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során, ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel: őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatunk, zöldségekből, gyümölcsökből salátákat készítünk, és kóstolunk.

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból,
- ismerik a kulturált étkezés szokásait, higiénikusan étkeznek, szívesen kóstolnak meg új ízeket,
- ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.

A mindennapi egészségvédő testmozgás

A mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár.

A változatos mozgáslehetőség biztosítása óvodásaink számára kiemelt feladatunk, ezért minden nap alkalmat teremtünk rá. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésébe. A frissítő, edző mindennapi testmozgás középpontjában is a sok mozgással járó játék áll. Emellett korcsoportra bontott, egy mozgásfejlesztő csoportos foglalkozást is tartunk hetente.

A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok. Ha az idő engedi, sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészíti ki a levegőzést.

A mozgáshoz változatos eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy- és finommozgások fejlesztésére.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartás, ezért a szervezett mozgásfoglalkozások keretében prevenció, fejlesztő tornagyakorlatok végzésével segítjük a gerinc deformitások megelőzését. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítjuk.

Feladataink:

- a gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-, ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket,
- az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás),
- minél több alkalom biztosítása a szabad mozgásra, mivel ez gyakorlási lehetőséget ad az

- irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismételtsére,
- irányított mozgásos játékok szervezése mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal, különböző időkerettel,
- hely, idő biztosítása a korosztályok életkori sajátosságainak a figyelembevételével, időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 óra levegő és napfény edzés biztosítása a gyerekeknek a fokozatosságot betartva,
- a nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn való tartózkodásra törekvés (kivéétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak),
- az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében.
- .

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban,
- képesek harmonikusan együttműködni társaikkal mozgásos tevékenységekben, örömként élik meg a közös mozgást,
- kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyészlelésük összerendezett, ismerik és biztonságosan használják a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket,
- szívesen tartózkodnak a szabad levegőn, természetes igényük a szabadban való mozgás.

A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

A dohányzás megelőzésének feladata

Felmérések igazolják, hogy az óvodásgyermeknek családjának több mint felében él dohányzó felnőtt, aki kedvezőtlen mintát nyújt a gyermekek számára.

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat. Az óvoda egész területe dohányzásmentes terület.

Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak. A szülőket is ösztönözzük erre, hogy pozitív példát mutassanak a gyerekeiknek.

A bántalmazás és erőszak megelőzése

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiéniás feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.).

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt

és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem- és fültanúja más bántalmazásának.

Feladataink:

- Intézményünk közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a Család- és Gyermejjóléti Szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal; ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a Család- és Gyermejjóléti Szolgálattól.
- A főigazgató bármilyen bántalmazásra veszélyeztetésre utaló jel, vagy gyanú esetén ezt a **CÉGKAPUN keresztül azonnal jelzi az illetékes hatóságok felé!**
- Óvodánk alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése; ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

Egészségfejlesztési program

Feladatok és tevékenységek az egészségfejlesztésért

Feladat	Tevékenység	Határidő	Felelős
A csoportszobák környezetének kialakítása	A csoportnaplókban tervezett napokon és alkalmi megfigyelések keretében folyamatosan	A tevékenységi tervekben meghatározott napokon	Óvodapedagógusok
Egészséges táplálkozás	- Minden nap tartunk gyümölcs kínálást. - Általában a foglalkozások után a levegőzés	- Minden nap délelőtt	Óvodapedagógusok

	előtt kapnak a gyermekek friss gyümölcsöt, illetőleg zöldségfélét.		
Mindennapos testmozgás Sport Manó foglalkozás, illetőleg Okos Torna	A lehetőségeket kihasználva, időjárástól függően, udvar tornaterem, vagy csoportszoba. Korosztálytól függően	Minden nap, beépítve a napirendbe Heti 1 alkalom	Óvodapedagógusok Óvodapedagógus, kinézológus testnevelő tanár
Baleset megelőzés segítségnyújtás	Év elején játékos formában átbeszélés, tevékenységek bemutatásával megelőzés. Nagyobb figyelmet igényelnek az újonnan érkező gyerekek.	Szeptember vége	Óvodapedagógusok
Személyes higiéné	Évente a TESTÜNK témakörében szereztenfelhívjuk a figyelmet a higiénés szokásokra. Játékos tevékenységek alkalmával el is játszuk, bemutatva a fontos napi tennivalókat.	Éves tervben és a csoport naplóban meghatározott időpontban	Óvodapedagógusok
Természeti környezet témájának feldolgozása	Természetvédelmi és jeles napok megünneplése. Az energiagazdálkodás, szelektív hulladékgyűjtés fontossága. Évszakok megfigyelése Növény és állatvilág	Éves tervben és a csoport naplóban meghatározott időpontban	Óvodapedagógusok
Társadalmi környezetünk feldolgozása	Lakhelyünk, nemzeti ünnepeink, Könyvtár látogatása, biztonságos közlekedés	Tevékenységi tervben	Óvodapedagógus
Együttműködés szülőkkel Családi sport délután	Családi programok, közös délutánok. Mozgásos játékok és vetélkedők	Június elején	Óvodapedagógusok

Környezeti nevelés

Környezetalakítás

A környezet megismerésére nevelés alapvető célját akkor éri el, ha a gyermek a tapasztalatokra épülő ismereteit gyakorolhatja, alkalmazhatja. A gyermek tevékenységével tapasztalatokat szerez, azokat feldolgozva visszahat a környezetére. A gyakorlás egyik formája a szabad, kötetlen játéktevékenység. Az alkotó fantázia mozgósítására állandóan kézközelben vannak az óvodai csoport eszközei.

A gyakorlás másik módja a természetes élethelyzetekben történő környezetalakítás. Az óvodai élet folyamán a gyakori tevékenységváltáshoz szükség van a környezet megfelelő átalakítására. Játéktér kialakítása meséléshez, bábozáshoz, körjátékhoz, szabályjátékhoz, tornához stb. Néphagyományok ápolásához kapcsolódóan környezetalakításra van szükség akkor is, amikor a gyermekek és szülők által összegyűjtött tárgyakat visszük be, szemléltetés, dekoráció vagy egyéb tevékenységhez.

A természeti környezetből évszakonként összegyűjtött anyagok (toll, kavics, levél, termés, csuhé, stb.) elhelyezése és a csoportszoba évszakonként díszítése is ilyen tevékenység. Ezek az anyagok a külső környezet átalakításában is nagy szerepet játszanak (pl. csőszkunyhó kukoricaszárból, virágültetés stb.)

Környezetvédelem

A környezetvédelem a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, ehhez szükséges a természethez való pozitív érzelmi viszony, mely tiszteletet jelent mind a társadalmi, mind a természeti környezettel szemben.

A környezetalakítással és a munkatevékenységgel szorosan összekapcsolódik. Fontos nevelési feladat, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról, ne rongálják, ne pusztítsák azt. Tudják, hogy minden élőlénynek joga van az élethez.

A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, ezért nagyon fontos az óvoda minden dolgozója és a szülők környezetvédő magatartása a környezetszennyezés elkerülésében és a környezet helyreállításában.

Hagyományápoló munkánkban, még a családokban fellelhető tárgyi értékek (köcsög, korsó, szőttes, faeszközök, fonott tárgyak stb.) összegyűjtése, szakszerű védelme, ápolása, olyan módon való elhelyezése, hogy a későbbi nemzedékek is megcsodálhassák azokat. Általuk megismerhessék azt a környezetet, melyből eleink származnak, ami a miénk.

A környezetvédelem kiterjed az emberre, mint a társadalmi környezet egyedi és megismételhetetlen egységére. Az idősek tisztelete, a kisebbek gyengébbek óvása, védelme, a felnőttek munkájának megbecsülése a környezetvédő magatartás kialakulásának feltétele.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Összefüggéseket felismer, ok-okozati összefüggéseket meglát.
- Élményeit mozgásos, cselekvéses, képi formában felidézi.
- Ismeri óvodája környezetét.
- Közvetlen környezetéből ismer néhány növényt, állatot, részt vesz ezek gondozásában.
- Alapvető ismeretekkel rendelkezik a vízi-, légi-, szárazföldi közlekedésről.
- Felismeri a tárgyak színeit, a világosabb sötétebb árnyalatokat.
- Különbséget tesz a szép, tiszta, piszkos, rongált környezet között és véleményt alkot erről.

Gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

- Pedagógus továbbképzések támogatása, szervezése.
- Szakmai partneri kör kialakítása óvodán belül és kívül lévő szakszolgálatot biztosítókból.
- Civil szervezetekkel, ill. más Nevelési intézményekkel kapcsolatok kialakítása közös programok kidolgozása a külső világ mind sikeresebb megismeréséhez.
- Egészségügyi szervekkel szoros együttműködés biztosítása, mely az alapellátáson túl felvilágosító előadások tartásával, szaktanácsadással segítik a gyermekek minél könnyebb elfogadását, beilleszkedését, fejlődését.
- Diszlexia prevenció megszervezése, tervezése
- Anyanyelvi nevelés egyénre szabott tervezése
- Mozgásfejlesztés-tervezése
- Személyiségi naplók vezetése a fejlődés nyomon követésére

Mit jelent ez a gyakorlatban?

Programok szervezése:

- Kirándulások szervezése olyan helyekre, ahova a szülő nehezen, vagy egyáltalán nem tudja elvinni gyermekét. Közös kirándulásokon a viselkedés, az öltözködés szabályait ismerhetik meg, megtapasztalják a felelősségvállalás a segítségnyújtás módját, az érzelmek kezelésének-késleltetés! –fontosságát.
- Játszóházakat szervezünk, melyen a szülők megtanulják, milyen egyszerű eszközökkel, hogyan fejleszthetik gyermekeiket.
- Színház, bábszínház előadások finanszírozása támogatásokból, pályázati pénzekből.
- Zenés, hagyományőrző programok szervezése
- Hogyan viselkedjünk a közlekedés során? Polgárőrök, rendőrök bevonása a közlekedési ismeretek átadásába. „Pindúr-Pandúr” KRESZ vetélkedő.
- Az időskorúakkal kapcsolattartás: „Tegyük szebbé napjaikat” kis műsorok adásával, apró ajándékok készítésével. Öregek napja, Mikulás, Karácsonyra készülődés, Húsvét, Anyák napja
- Az ünnepekre való közös felkészülésbe bevonjuk a szülőket

Direkt fejlesztés elősegítés

- Fejlesztőpedagógus, pszichológus, logopédus, gyógypedagógus biztosítása.
- Difer vizsgálatok visszatérően
- Személyiségnaplókban a fejlődés rögzítése
- Pedagógusainkat olyan továbbképzésekre ösztönözzük, melyeken elsajátíthatják az esélyegyenlőségért küzdő gyermekekkel való foglalkozás, fejlesztés pedagógiai, módszertani ismereteit./ Humán erőforrás fejlesztése/
- Differenciált bánásmód a gyermekekkel, szülőkkel

Az óvoda-iskola átmenet segítésére a gyakori látogatások segítik a beilleszkedést, befogadást.

- Közös programok szervezése.
- könyvtárlátogatás
- sportnap az iskolában
- óralátogatás
- játszóház az iskolában
- Csiga-Biga Tanoda az iskolában

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések:

- Támogató környezet létrehozása,
- Egyenlő hozzáférést biztosító nevelés megteremtése,
- Kompetenciafejlesztés,
- Differenciálás.

Interkulturális nevelés, a migráns gyermekek befogadása, nevelése

Migráns gyermek az a gyermek, akinek a családja nem magyar állampolgár, munkavállalás vagy tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Alapelveink:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden migráns kisgyermeket megillet.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó feladataink

Felkészülés a gyermek fogadására

Felkészülésünk a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétellel kezdődik. A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is összegyűjtjük, szükség esetén utána olvasunk. Ezek az információk hozzásegítenek ahhoz, hogy jobban megérthessük a gyermek viselkedését, meghatározhassuk a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. Ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is megismertetjük.

– Az érkező gyermekek empátiás fogadása

A migráns gyermekek kezdeti viselkedését meghatározzák érzelmi beállítódásaik és előzetes szocializációs tapasztalataik, ezért **feladatunk:**

- A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékként való bemutatása a többségi gyermekek számára.

- A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkoruknak megfelelő ismeretek bemutatását apró lépésekben, a gyermek érdeklődési körét - játék, mese, vers, ének, zene, tánc - figyelembe véve valósítjuk meg.
- A migráns gyermekeket segítjük a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

szakmai eredményeinek beépítése az óvodák

pedagógiai programjába

az EFOP-3.2.6-16-2016-00001 számú projekt vonatkozásában

Az EFOP 3.2.6-16-2016-00001 „A tanulók képesség-kibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben” című projekt keretében, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem partnerintézményeként az átvett zenei módszereket, új tanulási formákat alkalmazzuk a zenei tevékenységeinkben. Mindezek Kodály Zoltán Forrai Katalin tradicionális zenei értékeire épülnek, és a XXI. századi egyéni fejlesztéseket erősíti meg, a mai gyermekekhez igazodó művészeti eszközök tudatos bevonásával.

Záró rendelkezések

A Pedagógiai Program érvényességi ideje:

Az óvoda pedagógiai programját **öt évenként felül kell vizsgálni**. Az ötéves felülvizsgálati kötelezettség nem vonatkozik az alábbi esetekre:

- jogszabályi változásokból eredő pedagógiai program módosításra
- szervezeti átalakításra
- ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt
- ha egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol
- pályázati kötelezettségre

Ezekben az esetekben öt éven belül is felül kell vizsgálni a pedagógiai programot, s a szükséges változásokat/változtatásokat át kell vezetni.

Előírás a programmódosítás előterjesztésére:

- írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőjéhez
- írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek
- nevelőtestület elé terjesztés során szóban véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról

A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatalának rendje:

Óvodánk pedagógiai programját a nevelői szobában helyezik el. Ezen túlmenően a pedagógiai program megtekinthető az óvoda honlapján és a KIR információs rendszerben is.

A főigazgató köteles az **új szülők részére a tanévnyitó szülői értekezleten tájékoztatást adni az intézmény pedagógiai programjáról.**

**Legitimáció
Pedagógiai Program**

Nyilatkozat

A Hétszínvirág Baptista Óvoda és Bölcsőde, Környezetvédelmi, Hagyományőrző, Báb- és drámajáték, Ének-zene szakmai munkaközösségei képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a munkaközösségek a Pedagógiai program - adott szakterületét érintő kérdéseiben – véleményezési jogukat gyakorolták.

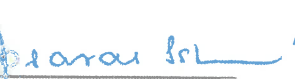
Kelt: Seregélyes, 2026. augusztus 31.

a szakmai munkaközösség vezetője

Nyilatkozat

A Hétszínvirág Baptista Óvoda és Bölcsőde Nevelőtestülete képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a Pedagógiai programot a Nevelőtestület a 2026. augusztus 28. napján megtartott értekezletén megtárgyalta, azt elfogadta.

Kelt: Seregélyes, 2026. augusztus 31.

a nevelőtestület nevében

Nyilatkozat

A Hétszínvirág Baptista Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai programját az Nkt. 26. § (1) bekezdés i) pontja alapján jóváhagyom.

Kelt: Seregélyes, 2026. augusztus 31.

főigazgató

Nyilatkozat

A fenntartó képviselőjében a Hétszínvirág Baptista Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai programhoz az Nkt. 26. § (1) bekezdése és a 35/2026. (07.29.) fenntartói határozat alapján egyetértésemet adom.

Kelt: Budapest, 2026.08.31.

fenntartó

Melléklet

